

Unges holdninger til a-kasser

En kvalitativ undersøgelse

September 2006

Ane Kolstrup

Unges holdninger til a-kasser

En kvalitativ undersøgelse

September 2006

Ane Kolstrup

**Unge holdninger til a-kasser
En kvalitativ undersøgelse**

© CASA, September 2006

ISBN 87-91795-23-0

Elektronisk udgave: ISBN 87-91795-24-9

Forord

I de seneste 10 år har der været et fald i antal medlemmer af a-kasser i Danmark på 3 %. Nedgangen har været specielt kraftig inden for LO-området, hvor der nu er 15 % færre a-kassemedlemmer end i 1996, mens der har været en stigning uden for LO-området. Det negative i udviklingen forstærkes af, at det især er de unge, der har forladt a-kasserne eller slet ikke har meldt sig ind. Det er derfor naturligt at stille spørgsmålet om, hvorfor de unge fravælger a-kasserne?

A-kassernes Samvirke har bedt CASA gennemføre en undersøgelse af de unges holdninger til a-kasserne. Undersøgelsen er kvalitativ og er baseret på 9 fokusgrupper med unge under 30 år med forskellig baggrund. I disse fokusgrupper er situationen blevet endevendt, og de unge er kommet med en række forklaringer og analyser af udviklingen. De unge har også været konstruktive, og der er kommet en række forslag til, hvordan man kan rette op på situationen nu og i fremtiden. Vi vil gerne takke deltagerne i fokusgrupperne for deres engagerede bidrag til undersøgelsen.

Undersøgelsen er blevet suppleret med en række interview med konsulenter i 13 fagforbund og a-kasser, som har et godt førstehåndskendskab til de unge og deres holdninger til a-kasser. Vi vil også takke disse ungdomskonsulenter, fordi de gav sig tid til at fortælle om forholdene og problemerne.

Undersøgelsen er gennemført i perioden januar-maj 2006 og er finansieret af A-kassernes Samvirke

Alle interviewene er foretaget af konsulent cand.scient.soc. Ane Kolstrup, mens fokusgrupperne er gennemført af Ane Kolstrup og konsulent Henning Hansen. Rapporten er skrevet af Ane Kolstrup. Henning Hansen har været projektleder og kommenteret rapporten.

CASA, september 2006

Indholdsfortegnelse

1	Indledning, sammenfatning og konklusion	5
1.1	Udviklingen 1996-2005	5
1.2	Metode.....	8
1.3	Sammenfatning	9
1.3.1	Manglende viden og information.....	9
1.3.2	Mistillid (til fagforeningen)	10
1.3.3	Ustabil relation til arbejdsmarkedet - et dårligt match til reglerne	10
1.3.4	Optimisme – fuld beskæftigelse.....	11
1.3.5	Ansvarsforpligtelser	11
1.3.6	A-kassen – et rodet og besværligt system.....	12
1.3.7	A-kassen har et umoderne image.....	13
1.3.8	Konkurrencen på a-kasseområdet	13
1.4	Hovedforskelle mellem AC/FTF-området og LO-området	14
1.5	Konklusion	15
2	De unges holdninger til a-kasserne inden for LO-området	19
2.1	Motivation for medlemskab af en a-kasse.....	19
2.2	Barrierer for a-kasemedlemskab.....	21
2.2.1	Viden og information om a-kassen	21
2.2.2	Generelle holdninger.....	24
2.2.3	Kontingentet.....	31
2.2.4	Love og regler	33
2.2.5	Forskellige jobmarkeder	35
2.2.6	Optimisme og fleksibilitet.....	36
2.2.7	De unge og de ældre	39
2.3	Indsatser og anbefalinger	41
2.4	Problemer i forhold til nuværende indsats	42
2.4.1	A-kaserepræsentanter er ikke synlige nok.....	42
2.4.2	Tillidsrepræsentanternes rolle	44
2.5	Forslag til en styrkelse af indsatsen	46
2.5.1	Mere opsøgende information	46
2.5.2	A-kasse-/fagforeningsrepræsentantens profil	48
2.5.3	A-kassen – mere visionær og fremtrædende.....	49
2.5.4	Fremtidens a-kasse.....	50
3	De unges holdninger til a-kasserne inden for AC- og FTF-området	55
3.1	Motiver for medlemskab	55
3.1.1	Fordelagtige dimittendregler.....	55
3.1.2	A-kassen – en faglig klub	56
3.1.3	A-kassen opmuntrer og hjælper til jobsøgning.....	57
3.1.4	Mere værdighed	57
3.1.5	A-kassen matcher til zapperkulturen	58
3.2	Årsager til fravalg af medlemskab	59
3.2.1	Manglende viden og information.....	60
3.2.2	A-kassen som en “sæsonvare”	63
3.2.3	Der er ikke behov for “ekstra velfærd”	64
3.2.4	Privat opsparing som alternativ	65

3.2.5	Et besværligt og rodet system	65
3.2.6	A-kassens dobbeltroller	66
3.2.7	Jobsikkerhed	67
3.2.8	Kompensationsgraden er for lav	68
3.2.9	Prisen	68
3.2.10	Manglende tillid til de øvrige medlemmer	69
3.3	Indsatser	70
3.4	Forslag til en styrkelse af indsatsen	72
3.4.1	Mere oplysning	72
3.4.2	A-kasser opdelt efter dagpengeydelse	73
3.4.3	Bedre atmosfære i a-kassen	75
3.4.4	En fast sagsbehandler	76
3.4.5	Bedre matchning mellem sagsbehandler og medlem	76
3.4.6	Profilering af a-kassen	78
3.5	Udfordringer og dilemmaer	81
3.5.1	Lødig oplysning – fri konkurrence	82
3.5.2	“Regeljunglen” – simple budskaber	83
3.5.3	Ambitioner og ressourcer	84
3.5.4	Individet – den “grå masse”	85
3.5.5	Kontrolorganisation – serviceorganisation	86
	Litteratur	89
	Bilag	91

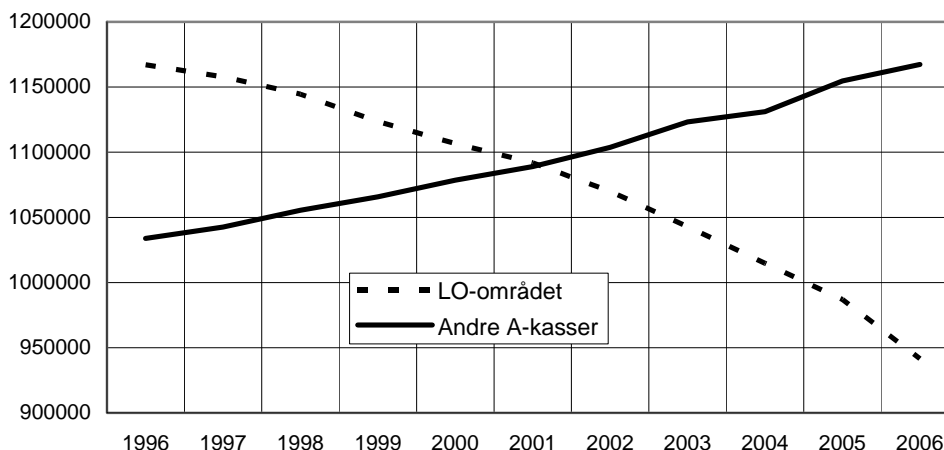
1 Indledning, sammenfatning og konklusion

Formålet med denne undersøgelse er at indkredse, hvorfor mange unge fravælger medlemskab af en a-kasse enten ved, at de melder sig ud af a-kassen eller ved, at de aldrig bliver medlemmer.

1.1 Udviklingen 1996-2005

I løbet af en 10 års periode fra 1996-2006 er det samlede antal af medlemmer af a-kasser inden for LO-området blevet reduceret med 20 %. I samme periode er det samlede antal medlemmer af a-kasser kun blevet reduceret med 4 %, mens antal medlemmer af andre a-kasser (uden for LO-området) er vokset med 13 %.

Figur 1: Udviklingen i antal medlemmer af A-kasser. 1996-2006

Kilde: Danmarks Statistiks Statistikbank

Disse forskydninger i medlemstallene er primært udtryk for, at der er sket nogle ændringer i erhvervsstrukturen på det danske arbejdsmarked i de sidste 10 år. Beskæftigelsen inden for landbrug mv. er faldet med 25 %, mens industri og byggeri er faldet med 9 %. Til gengæld er beskæftigelsen inden for finansiering mv. steget med 27 %, og inden for offentlige ydelser er den steget 6 %.

Beskæftigede i forskellige brancher. 1996-2004

	1996	2004	Ændring i procent
Landbrug mv.	119.843	90.429	- 25 %
Industri og byggeri.....	662.057	603.095	- 9 %
Handel og transport.....	644.668	660.286	+ 2 %
Finansiering mv.	291.544	369.307	+ 27 %
Offentlige ydelser.....	930.696	983.317	+ 6 %
Alle beskæftigede.....	2.648.808	2.706.434	+ 2 %

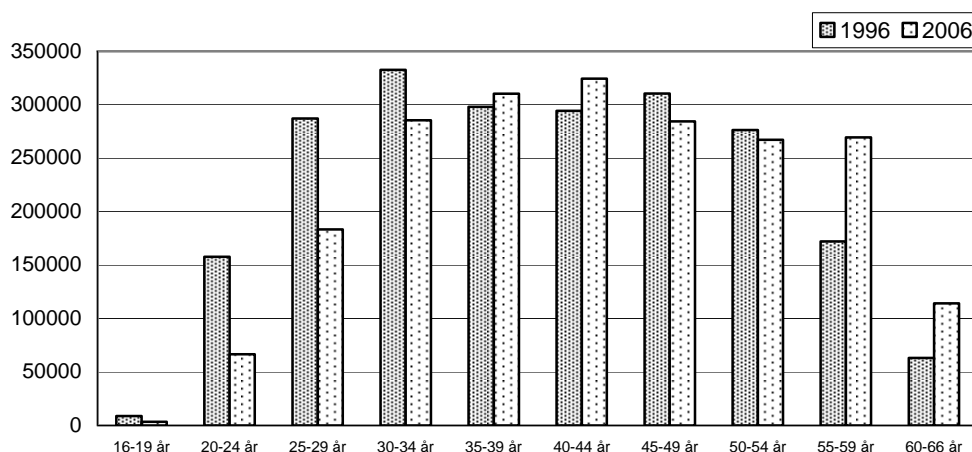
Kilde: Danmarks Statistiks Statistikbank

Man kan konstatere, at beskæftigelsen inden for LO-området (især industri, byggeri, handel og transport) har været faldende, og dermed har også grundlaget for antal medlemmer af a-kasserne inden for LO-området været faldende de seneste 10 år. Derimod har medlemsgrundlaget for andre a-kasser været stigende.

Tabellen viser, at det samlede antal beskæftigede er steget med 2 % i perioden 1996-2004, men i samme periode har arbejdsstyrken været næsten uændret. Dette skal sammenholdes med et fald på ca. 3 % i det samlede antal medlemmer af a-kasserne. Der har altså været et fald i procentdelen, der er medlem af en a-kasse. I 1996 var 79 % af arbejdsstyrken medlem af en a-kasse, men i 2004 var den faldet til 77 %.

Et meget interessant spørgsmål er, hvordan de unge forholder sig til medlemskab af en a-kasse – det er hovedspørgsmålet i denne rapport. I den følgende figur 2 vises antallet af medlemmer af a-kasser opdelt på aldersgrupper i 1996 og 2006.

Figur 2: Antal medlemmer i forskellige aldersgrupper. 1996 og 2006

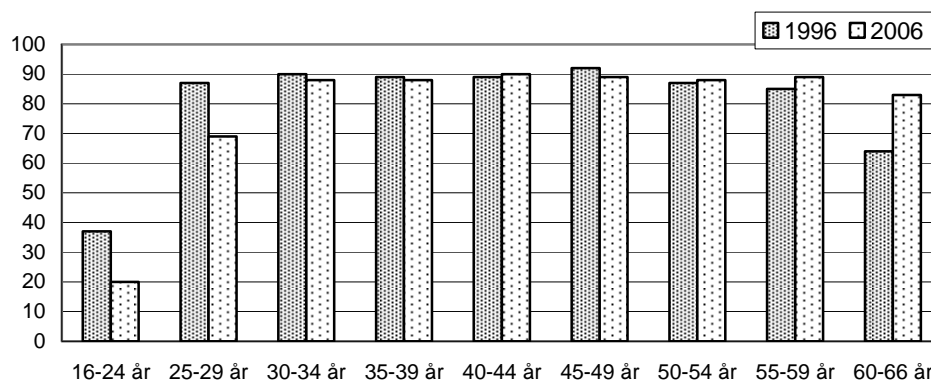

Kilde: Danmarks Statistiks Statistikbank

Figuren viser, at der er sket en meget stor ændring i alderssammensætningen i a-kasserne. I 2006 var der betydeligt færre unge og betydeligt flere ældre, mens midtergruppen har været nogenlunde stabil. Antallet af 20-24

årige er således faldet med næsten 60 % i løbet af de sidste år, mens antallet af 60-66 årige er steget med ca. 80 %. En stor del af disse ændringer er imidlertid et udslag af befolkningens og arbejdsstyrkens aldersmæssige forandringer i løbet af de sidste 10 år. Det viser figur 3.

Figur 3: Procentdel af forskellige aldersgrupper, der er medlem af en a-kasse. 1996 og 2006

Kilde: Danmarks Statistiks Statistikbank

Figur 3 viser, at selv om man tager hensyn til den samlede arbejdsstyrkes aldersfordeling, er der alligevel sket en ændring af a-kassemedlemsskabet i perioden 1996-2005 blandt de unge og de ældre. I 1996 var 37 % af de 16-24 årige medlem af en a-kasse, men det var faldet til 20 % i 2005. Blandt de 25-29 årige er procentdelen faldet fra 88 % i 1995 til 70 % i 2005. Til gengæld er procentdelen, der er medlem af en a-kasse steget blandt de 60-66 årige fra 64 % i 1996 til 83 % i 2005.

Analyserne viser meget klart, at de unge fravælger a-kassemedlemskab – jo yngre personerne er, des flere har fravalgt a-kassen i løbet af de sidste 10 år. Denne tendens er ens for alle a-kasser, både a-kasser inden for LO-området og andre a-kasser. Men tendensen er dog mest tydelig inden for LO-området, hvor der er 47 % færre a-kassemedlemmer blandt de 20-24 årige og 35 % færre blandt de 25-29 årige.

Analyserne viser også, at antal a-kassemedlemmer er nærmest uændret i aldersgruppen 40-59 år. Spørgsmålet er derfor, om den relative nedgang i antallet af unge a-kassemedlemmer er et ungdomsfænomen, eller om det er et mere permanent fænomen? Vil de unge melde sig ind i en a-kasse, når de bliver lidt ældre, eller vil de forsætte med ikke at være medlemmer?

1.2 Metode

Datagrundlaget for denne undersøgelse er fremskaffet på to forskellige måder/metoder. Den ene metode er interview med 18 konsulenter og ungdomskonsulenter fra 13 forskellige forbund/a-kasser om deres viden om de unge samt deres arbejde med information og rekruttering.

Den anden metode er fokusgrupper. Der er foretaget 9 fokusgruppeinterview med unge, udvalgt efter forskellige kriterier. Formålet med disse er først og fremmest at indfange de unges holdninger til a-kasser og eventuelle barrierer for, at de ikke melder sig ind.

Fokusgrupper omfatter en dialog mellem 4-9 personer, der er rettet mod forskellige temaer, som de enkelte deltagere forholder sig til. Møderne ledes af en ordstyrer, som følger en spørgeguide med relevante spørgsmål¹, fx:

- Holdninger til fagforeninger og a-kasser.
- Viden om a-kasser, og hvor får de den viden fra.
- Faktorer, som kan motivere til a-kassemedlemskab.
- Faktorer, som kan føre til fravalg af a-kassemedlemskab.
- Hvordan skal a-kassen se ud i fremtiden?

Der er gennemført 9 fokusgrupper med unge mænd og kvinder under 30 år sammensat på følgende måde:

- To fokusgrupper med beskæftigede ikke-medlemmer.
- To fokusgrupper med beskæftigede medlemmer.
- To fokusgrupper med ledige medlemmer.
- En fokusgruppe med ikke-medlemmer i uddannelse.
- En fokusgruppe med ledige ikke-medlemmer.
- En fokusgruppe med en blandet deltagersammensætning.

Fokusgrupperne er blevet sammensat af CASA i samarbejde med en række ungdomskonsulenter og konsulenter i forskellige fagforbund og a-kasser. Desuden er tre af fokusgrupperne blevet sammensat af Catinét Research.

Det er vigtigt at være opmærksom på, at de udsagn, rapporten er bygget op om, ikke er repræsentative for alle unge eller alle a-kasser. På baggrund af den kvalitative interviewmetode kan vi udlede forskellige holdninger til a-kasserne, som enten er formuleret med de unges egne ord eller af konsulenternes beskrivelser og erfaringer med de unge. Men vi kan principielt ikke udlede heraf, hvor udbredte holdningerne er blandt unge, som ikke direkte (via fokusgrupperne) eller indirekte (via konsulenterne) er beskrevet. Undersøgelsen tegner dog et billede, som rummer dybde og nuancer i holdningerne til a-kasserne. Derfor kan undersøgelsens deltagere være med til at gi-

¹ Se spørgeguide i bilag for en oversigt over de spørgsmål, der er blevet diskuteret på fokusgruppemøderne.

ve nogle pejlemærker på, hvad der rører sig blandt de unge, hvilken føling a-kasserne har med dem, og hvilke fremtidige udfordringer a-kasserne på den baggrund står over for.

1.3 Sammenfatning

Denne sammenfatning er centreret om hovedresultaterne i rapporten samt anbefalinger til initiativer, der kan motivere de unge til medlemskab af en a-kasse. Der er nuancer og forskelle i de unges holdninger til a-kasserne alt efter, om de er medlemmer eller potentielle medlemmer af a-kasser inden for LO- eller AC- og FTF-området. En uddybning heraf fremgår af rapportens to hovedkapitler.

Afsnittene er bygget op om de *barrierer* for medlemskab af en a-kasse, som de unge har nævnt. Det er vigtigt at være opmærksom på, at problemstillingerne *ikke* er repræsentative for en samlet gruppe af unge, men blot illustrerer en række forskellige holdninger og erfaringer, som er nævnt under undersøgelsens fokusgruppeinterview. Vi kan således ikke vurdere, hvor udbredte de forskellige problemstillinger er.

1.3.1 Manglende viden og information

Problemstillinger

- A-kassen har ikke været diskussionsemne i folkeskolen eller i hjemmet.
- En del unge er ikke blevet spurgt, om de vil være medlem af en a-kasse.
- Nogle unge ved ikke, hvad a-kassen er, og opsøger ikke selv information.
- Nogle unge skelner ikke mellem a-kassen og fagforeningen.
- Nogle unge tror, at kontingentet er højere, end det er.
- Holdninger til a-kassen bygger ofte på forestillinger om a-kassen.

Forslag

De unge har behov for basale oplysninger om, hvorfor det er vigtigt at melde sig ind i en a-kasse, hvad deres kontingent går til, og hvor meget det reelt koster (uafhængigt af fagforeningskontingentet). Mere systematisk information er påkrævet, herunder at rette fokus på særlige brancher (fx it- og mediebranchen) og arbejdspladser, hvor færre unge er organiseret samt mod uddannelsesinstitutioner, der ikke har tradition for besøg fra fagforeningen/a-kassen, eller hvor der er behov for at kvalificere den opsøgende indsats, der allerede finder sted.

De unge skal opsøges via reelle oplysningskampagner og ikke via "smart" reklame. A-kassen skal signalere troværdighed hele vejen igennem, hvilket er et behov, som den øgede konkurrence fra de tværfaglige a-kasser har forstærket. Med de unges egne ord tiltales de af tillid og kvalitet. Når fx kontingentet anses at være for højt, handler det ofte om, at de unge ikke ved, hvad de betaler til, og så er det billigere at undlade medlemskab. Et højnet

informationsniveau vil også kunne fastholde medlemskaber blandt gruppen af unge, som “siver” ud af a-kassen ved at undlade at betale kontingent eller, som skifter a-kassemedlemskab under falske forudsætninger, fordi de tror, at andre a-kasser er væsentligt billigere.

Oplysningen om a-kasserne kan hente inspiration i argumenterne, som de unge benytter for at melde sig ind i en a-kasse, herunder økonomisk sikkerhed, værdighed, jobformidling og karrierehjælp. Flere konkrete historier om andres unges positive erfaringer med et a-kassemedlemskab kan rette de unges opmærksomhed mod de personlige fordele i et medlemskab. De unge har behov for, at a-kassen formidles på en måde, som de kan spejle sig selv og deres hverdag i.

1.3.2 Mistillid (til fagforeningen)

Problemstillinger

- Historier om “pamperi” og misbrug.
- Uklarhed om a-kassernes forhold til politiske partier.
- Mistillid til de øvrige medlemmer.

Forslag

Mistillid til a-kassesystemet har en tæt sammenhæng med manglende viden og information. A-kassen skelnes ikke altid fra lignende institutioner og organisationer, og derfor kan enkeltsagshistorier om fx misbrug af midler i det politiske system eller i fagforeninger smitte af på a-kassernes image. Det samme gælder fagforeningernes partipolitiske relationer, som en del unge tager afstand fra. Problemet kan for nogle unges vedkommende afhjælpes ved, at der skabes endnu større åbenhed og klarhed om de partipolitiske relationer. Men en del mener, at a-kasserne ikke skal kunne forbindes med en politisk farve. Derimod ser flere unge gerne, at a-kasserne markerer sig i den politiske debat, når det drejer sig om at varetage medlemmernes interesser.

Som led i den opsøgende information er det vigtigt, at a-kassen bliver mere synlig og ikke kun formidles gennem fagforeningsrepræsentanter. Det er svært for de unge at forstå, at der er forskel på a-kassen og fagforeningen, når de kun hører om a-kassen via fagforeningen. Nogle steder vil det være en fordel, at der alene oplyses om a-kassen ved særskilte arrangementer. De unge kan blive forvirrede og informationsmængden blive for tung, når repræsentanter fra henholdsvis a-kasse og fagforening informerer samtidig.

1.3.3 Ustabil relation til arbejdsmarkedet - et dårligt match til reglerne

Problemstillinger

- En del unge skifter ofte job.
- Nogle unge, som ikke er startet på en uddannelse, har midlertidige job.

- Nogle unge dropper ud af uddannelsen, rejser, tager orlov mm.
- A-kassens regler matcher ikke den ustabile gruppe af unge.

Forslag

Med en ustabil beskæftigelsessituation har de unge ideelt set behov for en "løsgænger a-kasse", hvor midlertidige medlemskabsperioder tæller med i den anciennitet, som berettiger til dagpenge. Undtagelsen er gruppen af unge, som er omfattet af dimittendreglerne.

De helt unge, som endnu ikke har valgt uddannelsesretning, har en løs tilknytning til arbejdsmarkedet. Denne gruppe rammes ikke blot af anciennitetskravet, men også af reglen om, at unge under 25 år uden en kompetencegivende uddannelse kun har ret til halv dagpengesats. I disse tilfælde kan øget oplysning om a-kassen ikke nødvendigvis skabe flere medlemskaber, fordi reglerne er decideret ufordelagtige for de unge. Der er derfor behov for mere fleksible regler, som er bedre tilpasset denne gruppe af unge.

1.3.4 Optimisme – fuld beskæftigelse

Problemstillinger

- Optimisme i forhold til beskæftigelsesmuligheder.
- Flexibilitet over for jobmuligheder.
- Det giver prestige at have haft mange forskellige job.

Forslag

De unges optimisme i forhold til deres beskæftigelsessituation skyldes bl.a., at de ikke har oplevet en periode med alvorlig massearbejdsløshed. Desuden har de fået at vide, at de udgjorde små ungdomsårgange, som ville opleve arbejdskraftmangel, når de kom i den arbejdsduelige alder. Optimismen forstærkes blandt en stor gruppe unge (især dem uden uddannelse), som ikke har fundet deres jobtype endnu. Holdningen er, at de kan tage et rengøringsjob eller et job som tankpasser i tilfælde af ledighed.

For nogle unge er det også (i perioder af deres liv) en livsstil at skifte mellem forskellige job, udlandsrejser mm., hvor ledighed ikke er et emne, de forholder sig til. Hvis a-kassen skal tilpasses denne gruppe af unge, kan man fx give dem mulighed for at gå på dagpenge i korte perioder, hvor der ikke stilles de samme krav til dem som til de øvrige ledige medlemmer. Denne gruppe af unge vil have svært ved at identificere sig med "de arbejdsløse", og de mener, at a-kassens øvrige tilbud som hjælp til at skrive CV eller opkvalificeringskurser er tilegnet de "rigtige arbejdsløse", som har ledighed som et mere permanent problem.

1.3.5 Ansvarsforpligtelser

Problemstillinger

- En del unge har endnu ikke stiftet familie.
- Velfærdssamfundet som "buffer".

Forslag

De unge har mindre behov for økonomisk tryghed, når de ikke har en familie at forsørge. Desuden udgør velfærdsstaten et sikkerhedsnet bestående af solidariske sociale ydelser, som betyder, at en gruppe unge føler ansvarsfrihed i forhold til en yderligere forsikring af dem selv og deres kolleger. Hvis a-kasserne skal gøres mere attraktive blandt denne gruppe af unge, kræver det en større holdningsbearbejdning, som ikke blot kan reduceres til et spørgsmål om a-kassernes indsats, men som fx også vedrører “tonen” i folkeskolen, debatten i medierne og traditionerne på de enkelte arbejdspladser. Alternativt vil de unges ansvarsfrihed nedtones, hvis kontanthjælpssatsen fremover bliver så lav, at det i højere grad bliver en decideret nødvendighed at melde sig ind i en a-kasse.

1.3.6 A-kassen – et rodet og besværligt system

Problemstillinger

- Servicen varierer for meget.
- I nogle a-kasser matcher sagsbehandlerne ikke i øjenhøjde.
- Reglerne er for komplicerede.

Forslag

Nogle unge efterlyser en mere standardiseret service i a-kassen. De fleste unge, som har kontakt med a-kassen, synes, at reglerne er indviklede, og nogle har indtryk af, at også sagsbehandlerne har vanskeligt ved at håndtere “regeljunglen”. Det forstærker opfattelsen af a-kassen som et uoverskueligt system.

Uanset hvilke forudsætninger sagsbehandleren har for vejledningsarbejdet, er det vigtigt at indgå i en dialog og tale hen til og ikke ned til de unge medlemmer. Upræcis vejledning kombineret med en autoritær stil distancerer medlemmerne fra a-kassen. Mange vil gerne behandles som kunder, men føler sig behandlet som klienter.

Især gruppen af unge med lange videregående uddannelser udfordrer traditionen om, at de fleste sagsbehandlere er HKere. De unge forventer både, at sagsbehandleren kender deres specifikke arbejdsmarked og faglige forudsætninger og samtidig er i stand til at formidle reglerne på en enkel facon. Det kan de færreste sagsbehandlere leve op til.

Mere åbenhed, vidensdeling og kollegial sparring kan måske løsne op for nogle af de problemer, som opstår i mødet mellem sagsbehandler og medlem således, at medlemskontakten bliver et fælles ansvar blandt a-kassens ansatte. En anden mulighed er, at medlemmerne i videre udstrækning tilknyttes en fast sagsbehandler, som sikrer den røde tråd i kontakten med a-kassen.

1.3.7 A-kassen har et umoderne image

Problemstillinger

- A-kassen forbindes med “gamle mænd og røde seler”.
- A-kassen er et levn fra forældregenerationen.

Forslag

Nogle unge får associationer til “de gamles” klub, når de tænker på a-kassen, og de efterlyser et mere ungdommeligt præg. Det kunne a-kassen bl.a. få ved at tilbyde sociale arrangementer for unge medlemmer, organisere flere netværksklubber eller chatforum eller ved at etablere en café, hvor a-kassekontoret kombineres med mulighed for at drikke kaffe i selskab med de øvrige medlemmer og ansatte således, at stemningen ligger mere i forlængelse af de unges livsstil.

Flere elektroniske muligheder for fx at benytte sms i kontakten med a-kassen eller udfylde dagpengekort på Internettet samt længere og mere fleksible åbningstider er også aspekter, som tiltaler mange unge. Dog må disse initiativer ikke erstatte muligheden for den personlige kontakt. De unge vil gerne vejledes personligt.

1.3.8 Konkurrencen på a-kasseområdet

Problemstillinger

- Mange valgmuligheder.
- Forvirring over konkurrencen på priser.

Forslag

Det frie valg mellem a-kasserne og den øgede konkurrence fra de tværfaglige a-kasser komplicerer de unges valg af eventuelt medlemskab, hvilket medfører, at nogle unge helt undlader at melde sig ind. Der er mange “produkter på hylderne”, og de unge kan ikke gennemskue, hvilken a-kasse de bør vælge. Også konkurrencen på fagforeningernes kontingentpriser forveksler en del unge med a-kassekontingentet, og de finder prisforskellene mistænkelige, når dagpengesatsen er den samme. I det lys får a-kasserne et troværdighedsproblem hos nogle unge.

Mere neutral information, som de unge selv kan opsøge, er en idé. Det er også en mulighed, at en uvildig person præsenterer de forskellige a-kasser på uddannelsessteder for at undgå, at der opstår kommerciel konkurrence om de unges opmærksomhed.

Mere radikalt ville nogle unge foretrække, at samtlige a-kasser (inden for LO-området) blev slået sammen i én samlet a-kasse opdelt i en række undersektioner. Det ville øge tilliden til, at der ikke er et bedre produkt på markedet, og det ville forenkle informationerne om a-kassen og dermed også de unges overvejelser over fordele og ulemper ved et medlemskab.

1.4 Hovedforskelle mellem AC/FTF-området og LO-området

Hovedforskellene er møntet på:

- Dimittendreglerne versus 25-årsreglen og anciennitetskravet.
- A-kassen som en faglig klub versus en udbetalingskasse.
- Færdiguddannede unge versus helt unge.
- Vurderingen af dagpengeniveauet afhænger af indkomstniveau.

A-kassen giver flere fordele for unge inden for AC- og FTF-området!

De unge inden for AC- og FTF-området har flest gode argumenter for at melde sig ind i en a-kasse. En ustabil beskæftigelsessituation, som får mange unge inden for LO-området til at fravælge a-kassemedlemskab, er derimod et vigtigt motiv for at melde sig ind blandt nyuddannede inden for AC- og FTF-området. Det skyldes, at dimittendreglerne sikrer, at de kan få dagpenge umiddelbart efter, de første gang risikerer at blive ledige, hvilket ikke gælder alle LO-grupper. Herimod betyder anciennitetskravet, at en gruppe unge inden for LO-området føler, at a-kassen ikke kan tilbyde dem noget, på det tidspunkt i deres arbejdsliv, hvor de er i størst risiko for ledighed. 25-årsreglen nedtoner yderligere fordele i et medlemskab blandt de helt unge, som der er flest af inden for LO-området.

Blandt medlemmer eller potentielle medlemmer inden for LO-området er a-kassen først og fremmest en udbetalingskasse, som skal give god service og penge til tiden. De unge inden for AC- og FTF-området tildeler i højere grad a-kassen en betydning som en "eksklusiv" faglig klub. A-kassen ligger i forlængelse af studietidens faglige fællesskab. Man værner om sin faglige identitet og forventer jobformidling og vejledning inden for ens specifikke delarbejdsmarked i a-kassen. De unge inden for AC- og FTF-området stiller derfor også højere krav til (udvidet) service i a-kassen. Flere unge inden for LO-området lægger ikke samme symbolske eller personlige betydning i et a-kassemedlemskab, som er grundlæggende godt, så længe det er effektivt.

Gruppen af unge inden for AC- og FTF-området, som er færdige med deres uddannelse, står ofte tættere på stiftelse af familie. De ønsker en stabil tilknytning til arbejdsmarkedet og er mere målrettede i forhold til valg af beskæftigelse. Det er faktorer, som matcher bedre med et stabilt a-kassemedlemskab. Anderledes er det for gruppen af helt unge inden for LO-området, som endnu ikke har valgt uddannelsesretning. De lever mere i nuet, de er endnu mere optimistiske, og de er ikke bange for at tage chancer i relation til deres fremtid. Hvis de melder sig ind i en a-kasse i dag, vil de måske ikke have behovet om et år, og når man alligevel ikke kan have et medlemskab på "stand by", er et a-kassemedlemskab ikke lige så oplagt. Dette handler mere om aldersforskelle end uddannelsesmæssige forskelle blandt unge inden for henholdsvis LO-området og AC- og FTF-området.

På et punkt trækker holdningerne til a-kasserne i retning af lavere organiseringsgrad blandt unge inden for AC- og FTF-området. Unge med lange videregående uddannelser har ofte udsigt til højere lønninger, og det betyder, at flere unge inden for AC- og FTF-området ikke synes, at dagpengesatsen giver tilstrækkelig kompensation. For nogle unge er dagpenge og kontanthjælp stort set det samme, fordi de ville skulle ændre deres livsstil radikalt i tilfælde af ledighed. Her lægger flere unge inden for LO-området vægt på, at dagpengesatsen giver mulighed for at opretholde deres nuværende levestandard, og det har større betydning, at de vil få udbetalt flere penge på dagpenge end på kontanthjælp.

1.5 Konklusion

Formålet med nærværende undersøgelse er at belyse, hvorfor de unge fravælger medlemskab af en a-kasse enten ved, at de ikke melder sig ind eller ved, at de melder sig ud af a-kassen.

En helt overordnet konklusion er, at de unge ikke ved ret meget om a-kasserne. Dette gælder både medlemmer og ikke-medlemmer. Det er åbenlyst, at mange unge ikke melder sig ind i en a-kasse på grund af manglende viden, men der er også andre grunde til, at de mere bevidst fravælger medlemskab. Disse årsager hænger bl.a. sammen med deres situation på arbejdsmarkedet, deres generelle holdninger til fagbevægelsen, deres familiesituation samt holdningen om, at velfærdssamfundet udgør det mest nødvendige sikkerhedsnet, og at de derfor ikke har behov for en ekstra sikkerhed i form af et a-kassemedlemskab. Det er vanskeligt at sige, hvor meget den manglende information betyder i forhold til øvrige faktorer, fordi gruppen af unge, der ikke ved noget om a-kasserne, som regel heller ikke ved, hvorfor de ikke er medlem.

Det er vigtigt at påpege, at de unge ikke er en homogen gruppe. Der er stor forskel på deres livssituation, hvilket har afgørende indflydelse på, om de er medlemmer eller ikke-medlemmer af en a-kasse.

Gruppen af helt unge, som endnu ikke har bestemt sig for en uddannelsesretning, og ikke ved, hvad de vil beskæftige sig med på sigt, er mindre tilbøjelige til at melde sig ind i en a-kasse. De har en ustabil tilknytning til arbejdsmarkedet, hvor de fx kombinerer forskellige ufaglærte job med længerevarende udlandsrejser. Denne gruppe af unge er ikke bekymrede for fremtiden, og deres levevis harmonerer dårligt med de regler, der betinger dagpengeberettigelsen (anciennitetskravet og beskæftigelseskravet).

En anden gruppe af unge er dem, der har en mere varig tilknytning til arbejdsmarkedet, eller som har færdiggjort deres uddannelse. De er mere tilbøjelige til at melde sig ind i en a-kasse, fordi de ikke i samme grad kan øjne alternativer til deres aktuelle jobsituation. De har uddannet sig til en type

beskæftigelse, de gerne vil bevare mange år frem, og ser derfor ikke et job som fx tankpasser eller butiksassistent som et oplagt alternativ og en tilstrækkelig sikkerhed i tilfælde af ledighed.

For nogle unge er fravalget af a-kassen alene alders- og familiebestemt. Så længe de ikke skal tage vare på andre end dem selv, behøver de ikke at være medlem af en a-kasse. Men med de forpligtelser, som følger af at stifte familie, ændres behovet for tryghed. En anden gruppe af unge mener derimod ikke, at de vil have råd til at betale kontingent, når de skal forsørge en familie.

Hvis der skal gøres en indsats for at fange de unges interesse for a-kassen, er det værd at være opmærksom på forskellen mellem aktive og passive fravalg af et medlemskab. Øget information kan motivere nogle af de unge, som ikke aktivt/bevidst har fravalgt medlemskab, men der skal en anden indsats til, hvis man vil nå gruppen af unge, som ved, hvorfor de ikke vil være medlem. Der lader således til at være et basalt behov for mere information på den ene side og på den anden side nogle mere radikale initiativer til at ændre på de regler, som gør a-kassen mindre attraktiv for de unge. Der er også brug for nogle visioner for, hvordan fremtidens a-kasse skal se ud, hvis den i højere grad skal appellere til unge. De unge vil gerne have en mere simpel, troværdig og synlig a-kasse, som har et klart "brand", men som på den anden side også rummer fleksibilitet i forhold til deres forskellige behov og omskiftelige livssituation.

Endelig er der også en gruppe unge, som a-kasserne vil have svært ved at nå. Det er de unge, som mener, at a-kasserne skal opfinde et behov, som de ikke har. De ved, at a-kassen kan give dem økonomisk sikkerhed, men de efterlyser andre og stærkere argumenter for et medlemskab.

Med hensyn til den øgede information, er der en tendens til, at nogle a-kasser misforstår de unges behov i forhold til *formen* af denne informationsformidling. En del konsulenter benytter business-terminologi og taler om supersælgerteknikker, markedsføring, reklamefremstød mm. Men det er ikke en stil, der tiltaler alle unge. De ønsker flere oplysningskampagner end decideret reklame. Man må gerne forsøge at "sælge dem et produkt", men a-kassen risikerer at miste troværdighed, hvis reklamebranchens metoder benyttes. Det er budskabet om, at a-kassen er baseret på interessen i at varetage de unges interesser, der skal endnu tydeligere frem. Hvis man forsøger at sælge a-kassen for "glittet", risikerer man, at de unge opfatter det som endnu et kommercielt og unødvendigt produkt på markedet.

Som forudsætning for at skabe "fremtidens a-kasse", der appellerer mere til de unge, synes der at være et behov for en afklaring af a-kassens rolle i forhold til fagforeningen. Det kan være svært at formidle et klart billede af a-kassen og i det hele taget at skabe fremsynede visioner, når der internt er

uenighed om, hvor vigtig a-kassen egentlig er, og hvilken rolle den har. Er a-kassen et mindre nødvendigt vedhæng til fagforeningen, er a-kassen en uadskillig gren af fagforeningen, eller er a-kassen en selvstændig organisation? Selvom a-kassen er en juridisk afgrænset enhed, er der ikke enighed om dens image. Selv i de a-kasser, som fungerer helt organisatorisk separate, kan der være tvivl om, hvilke ben man skal stå på i forhold til værdier og visioner. Det forvirrer de unge, som ikke synes, at a-kassen træder tydeligt nok frem i offentligheden.

2 De unges holdninger til a-kasserne inden for LO-området

Dette kapitel fokuserer på de unges overvejelser om fordele og ulemper ved at være medlem af en a-kasse inden for LO-området. Ud over de unges egne “stemmer”, er der inddraget interview med konsulenter i a-kasserne samt ungdomskonsulenter tilknyttet fagforeningerne, som har en kontakt med de unge og dermed også indsigt i deres holdninger til a-kasserne. Litteratur og andre undersøgelser er inddraget enkelte steder, hvor det er fundet relevant.

Eftersom denne undersøgelse primært har til formål at belyse, hvorfor de unge fravælger medlemskab af en a-kasse, vil motivationsfaktorerne for at melde sig ind kun blive kort opsummeret. Barriererne for a-kassemedlemskab er i nogen grad overlappende, især har manglende information om a-kasserne og generelle holdninger til fagbevægelsen indflydelse på øvrige faktorer. Men der er også andre begrundelser, som er strukturelt betingede, traditionsbestemte eller specifikt knyttet til a-kassernes organisering eller de unges livssituation.

2.1 Motivation for medlemskab af en a-kasse

Hvert fokusgruppeinterview blev indledt med en runde, hvor den enkelte deltager nævnte 5 grunde til at melde sig ind i en a-kasse og 5 grunde til ikke at gøre det. De fleste havde nemmere ved at pege på de negative aspekter end de positive, men her er 5 begrundelser for at melde sig ind – oplistet i en rækkefølge, hvor de første punkter er de unges oftest nævnte motivationsfaktorer uanset, om de er medlemmer eller ikke-medlemmer.

De unge har også motiver for at bevare medlemskabet, som ikke er medtaget her, men som ofte handler om god service, gode erfaringer med information om regler og rettigheder og et effektivt system, hvor der ikke er problemer med at få “penge til tiden”.

Økonomisk sikkerhed

En del unge ser a-kassen som en forsikringsordning og nævner som en fordel, at dagpengesatsen er højere end kontanthjælp – også selv om de gerne så, at dagpengesatsen var endnu højere. Økonomisk sikkerhed giver social tryghed, hvilket der især er behov for, hvis man skal forsørge en familie. En del unge mener derfor, at deres motivation for at melde sig ind vil stige med alderen. A-kassemedlemskab giver også det, som nogen kalder “psykisk sikkerhed”, hvis man fx har sæsonarbejde eller arbejder i en branche, hvor vejret kan have betydning for antallet af indtægtsgivende arbejdsdage.

Værdighed

Man er ikke “bistandsbums” eller “samfundsnasser” på dagpenge. Der er en anden værdighed forbundet med at være ledig, når man er medlem af en a-kasse, fordi man selv har været med til at spare op til ydelsen.

“Den med værdighed ramte mig rigtig meget. Det er pinligt at modtage bistand. Men det er noget helt andet, når du selv har betalt til det.”
(Medlem i arbejde)

Hertil er det også en fordel, at man ikke er afhængig af sin partners indkomst, hvis man er gift. For nogen signalerer dagpenge også, at man allerede har været i arbejde, og derfor ikke er ukvalificeret i relation til arbejdsmarkedet.

Karrierehjælp

Ledighed på dagpenge kan ses som en midlertidig arbejdsløshedssituation. De ansatte i a-kassen er fagkyndige og kompetente til at hjælpe de ledige tilbage i beskæftigelse. Som kontanthjælpsmodtager risikerer man derimod at blive sendt i nyttesløse aktiveringsprojekter. Holdningen er, at de ansatte i kommunen ikke på samme måde er i stand til at hjælpe de ledige på ret kurs.

“I a-kassen er sagsbehandleren din medspiller, i kommunen er det din modspiller.” (Ikke-medlem under uddannelse)

Unge påskønner de øvrige tilbud, a-kassen har, som fx kurser og hjælp til at skrive CV. I denne sammenhæng ses det som en fordel, at a-kassen er afgrænset til ens fagområde, fordi de ansatte er bedre klædt på til at yde en ordentlig karrierehjælp.

Venners og families holdninger

Et motiv for at melde sig ind i en a-kasse kan være, at ens venner og bekendte er medlemmer. En gruppe unge har ikke nødvendigvis gjort sig nærmere refleksioner over valg af medlemskab, men tænker, at det må være fornuftigt, når andre synes det.

“... så er der “andres mening”, fordi man bliver bombarderet fra andre med, at det [at være medlem] burde man være.”
(Ikke-medlem i arbejde)

Et ungt ikke-medlem siger fx, at han er blevet opfordret af familiens “handy man” til at melde sig ind i en a-kasse. Andre siger, at de er påvirkede af deres forældres eller kærestes holdning om, at man bør være medlem.

Reklamefremstød

Unge har meldt sig ind i en a-kasse i forbindelse med reklamekampagner, fx fordi de fik en nål ved indmelding eller mulighed for at deltage i en konkurrence om en mobiltelefon, hvis de udfyldte indmeldingsblanketten.

“Hvorfor meldte du dig ind[i a-kassen]? *Det var fordi, at det gjorde alle de andre... og så fordi, at man fik sådan en nål. En nål? En pyn-tenål? Sådan en man går med ... det fik man kun, hvis man meldte sig ind. Den ville jeg da gerne have, så meldte jeg mig ind ... jeg har bare aldrig brugt den til noget siden.*” (Medlem i arbejde)

Selv om disse gaver eller muligheden for at deltage i en konkurrence er blevet tilbudt i forbindelse med oplysninger om a-kassen, har muligheden for at vinde noget eller få en gave alligevel været et afgørende motiv for enkeltes valg af medlemskab.

2.2 Barrierer for a-kassemedlemskab

Barriererne for at melde sig ind i en a-kasse er i dette afsnit oplistet i temaer med en række underpunkter. En del af de faktorer, som de unge begrundet fravalget af a-kasserne med, har en tæt sammenhæng med manglende informationer. Men der er også en gruppe unge, som ville fravælge a-kassen selv om de fik mere information. Disse begrundelser har bl.a. sammenhæng med de unges relation til arbejdsmarkedet, a-kassens regelsæt, en generel tendens til optimisme i forhold til beskæftigelsesmuligheder samt velfærdssamfundets sociale ydelser, som overflødiggør behovet for medlemskab af en a-kasse blandt nogle unge.

2.2.1 Viden og information om a-kassen

Unge har en meget begrænset viden om a-kasserne, uanset om de er medlemmer eller ikke-medlemmer af en a-kasse. Når man ikke har ordentlig viden om, hvad en a-kasse er, bliver det også lettere at gøre sig forestillinger udtrykt i fordomme, manglende tillid og problemer med at skelne a-kassen fra lignende institutioner og organisationer.

Begrænset viden om a-kasserne

De unge har især svært ved at skelne mellem a-kassen og fagforeningen, og for nogle unge er a-kassen, kommunen og AF det samme. Selv blandt ledige dagpengemodtagere ved enkelte ikke, om de modtager penge fra fagforeningen, kommunen eller fra a-kassen.

“For de unge er a-kassen og fagforeningen det samme. Det er kun os, der nørder rundt i det, der ved, hvad det er.”
(A-kassesekretær)

Nogle unge ved ikke, hvor meget man skal betale i kontingent til en a-kasse. Der skelnes ikke mellem a-kassekontingent og fagforeningskontingent, og der er uklarhed om, hvad pengene går til.

“Man ved ikke, hvad pengene går til. Det tog mig to år at finde ud af det.” (Medlem i arbejde)

“Det er den dårligste erfaring, at de unge ikke ved, hvad de betaler til.” (Ungdomskonsulent)

A-kassen er i det hele taget en abstrakt ting for en del unge. Nogen forestiller sig a-kassen som noget, der kun eksisterer elektronisk, og er ikke klar over, at det er et sted, hvor man kan henvende sig personligt. Andre ved ikke, at der kan være forskel på at henvende sig til a-kassen og til fagforeningen. De fleste unge ved dog, at a-kassen er en forsikringsordning, men de ved ikke, hvordan denne forsikring fungerer og er organiseret. De færreste kender a-kassens øvrige tilbud, som ikke er knyttet til forsikringsdelen.

“Hvis det bare drejer sig om en forsikring, så vil jeg hellere gå til mit private forsikringsselskab.” (Ikke-medlem i arbejde)

De unge, som har viden om a-kasserne, er typisk unge, der selv er aktive i fagbevægelsen. Ofte er de opvokset i familier, hvor forældrene har lagt vægt på vigtigheden af de faglige organisationer. Men tilsyneladende er der en stor gruppe af unge, som ikke er “opdraget” til at melde sig ind i en a-kasse på trods af, at deres forældre er medlemmer. I mange familier har det aldrig været et diskussionsemne over middagsbordet.

Andre unge har typisk hørt om a-kasserne gennem tillidsrepræsentanten på deres arbejdsplads eller via en repræsentant fra fagforeningen, der har besøgt deres uddannelsesinstitution.

De unge er ikke blevet spurgt

Blandt unge, der ikke er medlem af en a-kasse, er årsagen ofte banal. De er ikke blevet oplyst om, hvad a-kassen er, og de er ikke blevet spurgt, om de har lyst til at være medlem. For denne gruppe af unge er der ikke tale om et direkte fravalg².

“Det klassiske, vi hører, er: “Jeg er aldrig blevet spurgt”. Det er rystende, at vi ikke har gjort det altid.” (Ungdomskonsulent)

“Det, der er problemet, er, at det ikke bliver sagt. Det er misforstået at tro, at de unge er ligeglade.”
(Ikke-medlem under uddannelse)

“Det negative er (...), at det er mere eller mindre tilfældigt, om man kommer med eller ej, det er jo en valgfri ordning, og man får ikke nok at vide om det.” (Ikke-medlem uden arbejde)

Nogle ungdomskonsulenter har erfaret, at det kan være svært at “skille tingene ad”. En del unge retter kritik mod fagforeningerne og a-kasserne, som egentlig burde være rettet mod Arbejdsformidlingen eller mod regeringen, og her kan det være en udfordring for konsulenterne at præcisere a-kassens kompetencer.

² Tendensen er ikke ny. I LOs Årsrapport for 2003 hedder det også, “at de fleste unge har et begrænset kendskab til fagbevægelsen, og mange klager over, at de aldrig har fået tilbud om at melde sig ind.” (LO 2003).

Det er et gennemgående træk, at de unge gerne vil vide noget mere om a-kasserne, uanset om de er medlemmer eller ej, og uanset hvilke holdninger de ellers har til a-kasserne på forhånd. Nogen ærgrer sig over, at det ikke har været et obligatorisk punkt på skemaet i folkeskolen.

“Jeg tror, at de fleste er meget dårligt klædt på til at møde samfundet, når de går ud af folkeskolen. Gymnasiet gør det ikke bedre. (...) Der er ikke nogen, der fortæller en, hvad man skal gøre. Det er ens eget ansvar.” (Ikke-medlem uden arbejde)

Hvis de unge alligevel melder sig ind i a-kassen uden rigtigt at vide, hvad det er, kan det føre til, at de hurtigt “siver” ud ved at undlade at betale kontingent.

“De lader sig slette, det er en passiv reaktion. De ved ikke, hvad de er medlem af. For mindretallet er det en konkret beslutning at melde sig ud.” (A-kassesekretær)

Nogle unge synes, det er besværligt at skulle sætte sig ind, i hvad a-kassen er, og hvilken man bør vælge. Som et ikke-medlem siger: *“Hvorfor kan man ikke bare tvinge folk til at være medlem, hvis det er så vigtigt?”* Også medlemmerne efterlyser flere oplysninger. En intern a-kasemedlemsundersøgelse³ viser, at medlemmerne generelt efterlyser mere information om, hvad deres penge bliver brugt til – og det er en holdning, der især findes blandt de unge medlemmer.

Såvel de unge som konsulenter i a-kasser/fagforbund synes, det er a-kasserens ansvar at højne informationsniveauet eller informere om, hvor de unge kan få mere information.

“Når en ungdomsgeneration ikke aner, hvilke muligheder der er, så går de i hvert fald heller ikke hen og siger: ‘Undskyld, vil du fortælle mig, hvad det her er.’” (Ikke-medlem i arbejde)

Nogle ungdomskonsulenter klager over tendensen til at forsøge at løse problemet ved at rekvirere konsulentfirmaer eller reklamebureauer. Kritikken er ikke rettet mod deres analyser, men mod tendensen til at bruge ressourcer på at diskutere problemet på et “symbolanalytisk niveau” i stedet for at starte med at tage ud og møde de unge der, hvor de er.

Ungdomskonsulenternes erfaringer med direkte kontakt til de unge er gode. Det er ikke en selvfølge, at de unge selv melder sig ind i en a-kasse. De er vant til at tage kritisk stilling til de muligheder, de har, også selv om de ikke ved særlig meget om disse muligheder.

Erfaringerne fra denne undersøgelse ligger helt i tråd med det, som flere sociologer og ungdomsforskere peger på, nemlig at det moderne samfund er

³ Undersøgelsen bliver ikke offentliggjort og kan derfor ikke refereres direkte.

karakteriseret ved en stigende *refleksivitet* (Giddens, 1996, Beck, 1997, Ziehe, 1997). Det medfører, at den enkelte forholder sig kritisk til institutioner og traditioner, der ikke tidligere blev stillet spørgsmålstejn ved. Dvs. ikke alene skal de unge i dag tage ansvar for deres eget liv, de forventes også at formulere deres egne strategier og mål og begrunde deres valg.

Det betyder, at de unge skal have et *argument* for at melde sig ind, men netop, fordi de ikke ved særlig meget om a-kassesystemet, kan selv mere basale oplysninger udgøre gode argumenter. Derfor har ungdomskonsulenterne ofte følelsen af at nå langt i den personlige dialog med de unge.

2.2.2 Generelle holdninger

Nogle unge taler udelukkende om fagforeningen, når de skal forklare, hvorfor de ikke er medlem af en a-kasse. Det skyldes, at de ikke kender forskellen, men det kan også skyldes enkelthistorier i medierne om “pamperi” – især i fagforeninger – eller en generel mistillid til “systemet”, som a-kasserne opfattes at være en del af. Andre mener, at velfærdssamfundet rummer tilstrækkelig solidaritet og økonomisk sikkerhed og ser derfor ikke nødvendigheden i et a-kasemedlemskab. Fælles for de punkter, som indgår i dette afsnit, er, at der er tale om holdninger, der er rettet mod a-kassens “omverden”, men som har indflydelse på, hvordan a-kassen opfattes.

Modvilje over for fagforeningen

Som nævnt er der flere unge, der ikke kender forskel på fagforeningen og a-kassen. At være kritisk indstillet over for fagforeningen er derfor ofte det samme som at være det over for a-kassen. En del unge er fx irriterede over fagforeningens partipolitiske engagement, og det falder tilbage på a-kassen.

“Jeg bliver gal over, at de prøver at pådutte mig et blad med et billede af en socialdemokrat på forsiden. Det er noget svineri.”
(Ikke-medlem under uddannelse)

Også unge, der ikke er medlem af hverken en fagforening eller en a-kasse, lader deres holdninger til a-kasserne “farve” af de historier, som de har hørt om fagforeningerne. En del tager fx afstand til, at a-kasserne kanaliserer for mange penge hen på repræsentationskonti og begrundet dette med historier, de har hørt om fagforeningerne. De ved ikke, at den største del af a-kassekontingentet er fastsat af staten, og at langt de fleste a-kasser har fastholdt administrationsbidragets størrelse over en årrække.

En del af uvidenheden om a-kasserne bliver til deciderede fordomme. Især blandt gruppen af unge, som hverken er medlem af en a-kasse eller en fagforening, er det en udbredt opfattelse, at pengene ryger i en stor pulje, som i visse tilfælde misbruges til unødige personalegoder for de ansatte i a-kasserne, der i forvejen får “fede lønninger”.

“Jeg synes også, at jeg hører meget om, at pengene bliver brugt forkert, der bliver fusket lidt, og lidt for store frokoster og billige lejlig-heder inde i byen.” (Ikke-medlem uden arbejde)

Det er de færreste unge, som kan eksemplificere de historier, de har hørt. Formentlig blandes mediernes negative dækning sammen, hvad enten det drejer sig om erhvervschefer, politikere og fagforeninger, så har det også noget med a-kasserne at gøre, fordi de efter nogens mening er en del af “systemet”.

Nogen synes, at der kan være for stor afstand mellem de ansatte i a-kassen og medlemmerne – i hvert fald med hensyn til lønniveau. De ansatte har sat sig på en for stor “bid af kagen” i forhold til de penge, som først og fremmest skal tjene medlemmernes interesser. Det skal være en “fair aftale” at være medlem.

“Det er forkasteligt, at den, der tager tlf. i SiD får 26.000 om måneden, når den i “marken” får 10.000 mindre. Man skal passe meget på med, hvordan man skruer det der arrangement sammen.”

(Medlem i arbejde)

*A: Der er en følelse af, at det, de skal have for at administrere, overskrider det, der bliver lagt i fællespuljen. **Er I alle enige i det?** Ja. B: Det var jo der, begrebet “pamperi” opstod...”*

(Ikke-medlemmer uden arbejde)

Endelig mener nogen, at a-kassen slet ikke bør bruge penge på at reklamere for sig selv. A-kasserne skal alene koncentrere sig om at forvalte medlemmernes penge og ikke “spilde dem” på noget, der ikke direkte tjener deres interesser.

“A-kassen skal forvalte mine penge (...). De skal ikke bruge penge på repræsentation eller noget som helst andet, og det gør de, og det er hovedgrunden til, at jeg holder mig langt væk fra fagforening og a-kasse... for de bruger – lad os sige en million – på at promovere dem selv...” (Ikke-medlem i arbejde)

Manglende tillid

En del unge har ikke tillid til, at a-kasserne vil medlemmernes bedste. De har en forestilling om, at a-kassen er en “lyssky” størrelse, hvor der er en del hemmelighedskræmmeri om, hvad der foregår bag de “lukkede døre”. Nogen fornemmer, at der ligger en idé bag, at de ikke er blevet informeret om, hvad det er.

“Det siger jo også noget, at vi ved så lidt om det. Det er lidt lumsk, synes jeg, der er ikke så meget ærlighed omkring det. Hvis der var mere åbenhed, ville man nok også have mere tillid.”

(Ikke-medlem uden arbejde)

Når man taler med de unge om, hvilke andre tilbud a-kasserne har – ud over at give ret til dagpenge – finder nogen det besynderligt, at a-kassen på visse områder glider ind over Arbejdsformidlingens terræn, fx ved at tilbyde hjælp til at skive et CV. Her fornemmer nogen, at der må ligge en skjult dagsorden bag, og a-kassen mistænkes for “*at handle mere om “profit” end om mennesker*”, som en fokusgruppemedlem siger.

“Det er som, hvis man tager penge for, at folk kan komme og trække vejret. Man kan gøre det gratis [på Arbejdsformidlingen], men de [a-kassen] vil have penge for det...” (Ikke-medlem uden arbejde)

Den fokus på priser, som den øgede konkurrence med de tværfaglige a-kasser har skabt, virker heller ikke tillidsvækkende på de unge.

“Det er ikke relevant for mig at vælge en a-kasse bare på baggrund af en talrække. Det handler mere om tillid end om tal.(...). Det ideelle ville være en statsstyret a-kasse – fordi den eneste, man kan have tillid til, er staten.” (Ikke-medlem uden arbejde)

Den manglende tillid hænger også sammen med en holdning om, at man ikke uden videre skal stole på andre end sig selv – uanset om det drejer sig om a-kasser eller andre organisationer og personer. Private opsparinger kan derfor være et godt alternativ.

“Hvis kontanthjælpen bliver lavere, og efterlønnen bliver afskaffet, så må der jo komme nogle foreninger, man kan melde sig ind i, så man kan få noget mere støtte. Enten det, eller også at folk begynder at lave deres egne opsparinger, fordi man ikke kan stole på alle de andre.” (Ikke-medlem i arbejde)

Problemet med ikke at kunne stole på “alle de andre” afspejler sig også i manglende tillid til de øvrige medlemmer af a-kassen. Nogen fremhæver, at medlemskab af en a-kasse giver bedre mulighed for at udnytte systemet, end hvis man er på kontanthjælp.

“Dem, jeg kender, der har været på dagpenge, det har altid været for at fæde den lid. De, der er på bistand, de er sgu på røven. Fordi der ikke er andet at gøre.” (Ikke-medlem i arbejde)

Opfattelsen er, at dagpengemodtagere kan “slappe af” i lidt længere tid og dermed have mulighed for at arbejde sort ved siden af. Frygten for brodne kar i systemet betyder, at man ikke har vished for, hvor ens penge lander, og alene tanken om misbrug kan være medvirkende årsag til at fravælge et medlemskab.

Kontanthjælp som alternativ til dagpenge

Ungdomsforskere har peget på, at særligt unge født i 1970erne er vokset op i en veludbygget velfærdsstat, hvor statslig forsørgelse ikke alene er en realitet, men også anses for at være et nærliggende alternativ, hvis forventningerne til et godt job ikke kan indfries (Simonsen & Katznelson, 2000). En

undersøgelse af danskernes værdier fra 1981-1999 viser dog, at de unge i lige så høj grad som de ældre synes, at det er uværdigt at modtage offentlig forsørgelse (Nørregård-Nielsen & Østergaard). De unge, som deltager i denne undersøgelse, synes heller ikke, at kontanthjælp på nogen måde er et "oplagt alternativ" til et uinteressant job. Men alene det, at alternativet findes, betyder, at a-kassen er mindre vigtig

Nogle unge opfatter a-kassen som en ekstra, men unødvendig forsikring. Holdningen er, at der i et velfærdssamfund kun bør være en "forsikringsordning", og om denne hedder dagpenge eller kontanthjælp er underordnet.

"... der er meget fokus på kontanthjælp..., hvad skal man så med dagpenge, hvis der er kontanthjælp?" (Ikke-medlem uden arbejde)

Heller ikke det solidariske element i at være medlem af en a-kasse er påtrængende, når det nødvendige sociale sikkerhedsnet er spændt ud via skatten. Endelig er det også et spørgsmål om prioritering: "*Hver indbetaling af et kontingent et lig med en bytur*", som et ungt medlem siger.

"... og så er det en prioritering. Folk prioriterer fest og tøj og glemmer de lidt kedelige ting, for der er jo et net, der nok skal redde én." (Ikke-medlem uden arbejde)

Selv om dagpengesatsen er højere end kontanthjælp, synes nogen, at forskellen er lille, og en del af dem, som er i arbejde, har tillid til, at samfundet forsørger dem på et forsvarligt økonomisk grundlag, hvis de skulle blive ledige. En del er også meget optimistisk i forhold til risikoen for ledighed. Hvis man endelig bliver ledig, vil det være for så kort en periode, at det alligevel ikke betyder noget at måtte klare sig med en lidt lavere sats. I hvert fald kan det ikke betale sig at være medlem af en a-kasse, fordi ledighedsperioden forventes at være så kort, at man ikke når at få nytte af de indbetalte penge.

Andre unge forventer, at kontanthjælpssatsen i fremtiden vil blive så lav, at det automatisk vil få flere til at melde sig ind i en a-kasse.

"Noget, der kunne gøre, at jeg så ville overveje at blive medlem, var, hvis der ikke var nogen alternativer. Hvis man helt fjernede bistandshjælpen, så ville man være villig til at betale væsentligt mere, end man ellers ville være." (Ikke-medlem uden arbejde)

Men for en del er smertegrænsen ikke nået endnu, og faktisk vil en lille gruppe unge i visse situationer modtage flere penge på kontanthjælp.

"Ja, jeg får jo faktisk mere lige nu. Jeg får 11.700 brutto[i kontanthjælp] lige nu, fordi jeg er forsørger, så der er ikke noget at komme efter der med dagpengene." (Ikke-medlem uden arbejde)

Afstand til solidaritetsprincippet

En del unge stiller spørgsmålstejn ved, om det kan være rigtigt, at de skal betale så mange penge i kontingent til en a-kasse, når de alligevel har en forventning om, at det ikke er dem selv, der bliver ledige. Det er ikke sikkert, *“at man har lyst til at være solidarisk med andre end sig selv”*, som en ungdomskonsulent siger.

“... egoisme er det, vi også møder mere. Vi behøves ikke at stå sammen, fordi jeg er stærkest selv. De forstår ikke, hvad meningen med det er.” (Ungdomskonsulent)

Forestillingen om at have indbetalt penge til en a-kasse i mange år uden at kunne få et personligt økonomisk udbytte i sidste ende, afholder nogen fra at melde sig ind. Og tanken om, at man har været med til at sikre andre i tilfælde af ledighed, opvejer ikke nødvendigvis følelsen af at have spildt sine penge.

“Jeg tror, at den her gamle solidaritetsting har ændret sig, hvor folk mere ser a-kassen som en tillægsforsikring end som en ting, man skal gøre for at være en god kammerat.” (Ikke-medlem i arbejde)

Nogen synes, at a-kasser burde være mere profitorienterede foretagender, hvor man anbringer og forrenter sine penge bedst muligt – i stil med pensionskasser. En foreslog, at man kunne få udbetalt en “bonus” af sin a-kasse hvert tiende år, hvis man i den pågældende periode ikke havde fået udbetalt dagpenge.

En del unge kan ikke se behovet for den form for solidaritet, som en a-kasse står for. Nogle unge forklarer det selv med, at de har været såkaldte “curling børn”. De og deres jævnaldrende har været forkælede og levet på andres ansvar for deres velbefindende. *“Der er hele tiden en kost, der fjerner alt foran, så vi bare kører fremad”*, som et ikke-medlem siger. Derfor har mange været vant til at læne sig tilbage uden at skulle bekymre sig om sin egen eller andres situation. Nogen mener, vi lever i et land, hvor man skal *“gide at være fattig”*. Arbejdsløse skal *“gide at gå fra hus og hjem, fordi de ikke har noget job”*. Derfor kan man lige så godt nøjes med at tænke på sig selv.

“... vi laver ikke et ungdomsoprør med demonstrationer, det gider vi ikke, for vi har nok i vores eget liv. Og jeg skal jo have et arbejde og min taske, og jeg skal tjene penge, og have farvet hår...”
(Ikke-medlem uden arbejde)

Spørgsmålet om solidaritet hænger dog også sammen med efterlysningen af mere information. Mange unge vil gerne være del af “a-kassefællesskabet”, hvis nogen kan give dem en idé om, hvor vigtigt det er.

“A: Klassekampen er død, så hvorfor skal vi kæmpe videre?”

Når nu I har det sådan, at klassekampen er død, ville I så ikke bare blive irriteret over at skulle høre om det i folkeskolen? *B: Nej, for det er jo stadig vigtigt. (...) Jeg synes også, det er ærgerligt, at der er al den snak om,*

at vi unge ikke bruger det [læs: fagforeninger og a-kasser], men det er jo på grund af manglende information, for hvis man vidste, hvor vigtigt det var, så tror jeg, at man ville tage det mere seriøst.”

(Ikke-medlemmer uden arbejde)

En del unge vil dog også væge sig mod at blive kaldt usolidariske, blot fordi de ikke er medlem af en a-kasse. De ønsker ikke at gå på kompromis med solidaritetstankegangen. Vejen til solidaritet skal blot være nem og enkel.

“... Man kan også bruge ordet solidaritet... hvad synes I om den tanke om solidaritet? Jo! Den må gerne blive endnu større. Det var også derfor jeg sagde det med den statsstyrede a-kasse, fordi så er vi alle sammen solidariske. Så er det ikke sådan, at vi er usolidariske, bare fordi vi ikke ved, hvad vi vil.” (Ikke-medlem uden arbejde)

Følelsen af solidaritet arbejdstagerne imellem er måske også blevet svækket af en række strukturelle forandringer i samfundet, som har betydning for arbejdets karakter.

Med begrebet om “fleksibel kapitalisme”, har den amerikanske sociolog Richard Sennett forsøgt at betegne, hvordan produktiviteten i tiltagende grad centrerer omkring fleksibilitet. Virksomhederne må være indstillede på uventede ændringer i markedsvilkårene, og centraliserede arbejdsgange er for rigide til at følge med udviklingen. Det medfører øgede krav til medarbejderne om, at de skal kunne omstille sig og være parate til at påtage sig et stort ansvar. Det betyder bl.a., at medarbejderne på en række arbejdspladser ikke i samme grad føler sig som en modpart til arbejdsgiverne. Når det traditionelle “arbejderkollektiv” således tenderer at miste sin integrationsskabende kraft, anses a-kassen måske heller ikke for at hvile på et “naturligt” fællesskab.

Dette er et blandt flere bud på, hvorfor nogle unge har svært at forlige sig med den form for solidaritet, der ligger i et medlemskab af a-kasse. Der kan imidlertid være tale om nye og alternative fællesskaber og solidaritetsformer, der bl.a. opstår som led i udviklingen på arbejdsmarkedet, og som de unge bedre kan identificere sig med. Bl.a. har en canadisk undersøgelse vist, at unge, der er ikke er medlemmer af en fagforening, har de samme sociale værdier som unge, der er medlemmer (Due & Madsen, 2001). Det samme resultat kunne forestilles at gælde for a-kasserne. Man er ikke nødvendigvis asocial eller usolidarisk, fordi man ikke er medlem.

I arbejdets udførsel er der nogle steder en tendens til, at virksomhedens grænser overskrides fysisk – og dermed også mentalt. Der er flere hjemmearbejdspladser, freelancere, vikarer, ansatte på korttidskontrakter og folk, som arbejder på en anden virksomhed end der, hvor de ansat. Det betyder, at der opstår flere midlertidige og spredte arbejdsfællesskaber (Metz & Westenholdt, 2000).

Nogen taler om “virksomhedsfællesskabet” hvor ledelse og medarbejdere vokser sammen i virksomhedens “brand” (Bason et al., 2003). Symbolværdien udadtil opprioriteres og styrkes, og medarbejderne og ledelse står sammen om at modtage omdømme, prestige og anerkendelse. Virksomheden giver associationer til et hjem (selvom der kan være tale om en kommercialisering af de menneskelige følelser). Man er fx *nokianer* frem for mekaniker.

Andre taler om, at der opstår mere fleksible solidaritetsformer, som fx reflektiv solidaritet (Dean, 1995 og Juul, 2002). Solidariske fællesskaber bygger ikke længere på individernes tilpasning til grupper, men bliver en proces, hvor individerne frivilligt beslutter sig for, hvem og hvad de vil solidariser sig med. Groft sagt er det ikke længere individet, der socialiseres ind i bestemte fællesskaber, men derimod de sociale fællesskaber, der vælges på individets præmisser.

En del unge har imidlertid ikke overskud til at vælge “a-kassefællesskabet”, fordi der er (for) mange tilbud.

For mange og uigennemskuelige tilbud

Med det frie valg på a-kasseområdet og konkurrencen fra tværfaglige a-kasser, føler nogle unge, at det bliver uoverskueligt at tage stilling til et eventuelt medlemskab.

En del unge sammenligner promoveringen af a-kasser med reklamer for mobiltelefoner. De føler, at forskellige firmaer forsøger at pådutte dem et bestemt produkt uden at være saglige i deres “markedsføring”. De unge føler ikke, at a-kasserne er på “deres side”, når den ene a-kasse lige så vel kan overbevise om relevansen af at være medlem som en anden a-kasse. Her fornemmes det, at a-kasserne mere er profitforetagender end organisationer, der skal varetage de unges interesser, og det skaber en afstand. For nogle unge bliver det meningsløst at undersøge tilbuddene nærmere, og den holdning forstærkes af, at der i forvejen er så mange andre ting, de skal kunne vælge imellem.

“Jeg tror også, at mange unge mener, at vi har alt for mange muligheder. Det bliver et enormt udvalg af ting, man kan vælge imellem, sådan har jeg det også arbejdsmæssigt – jeg ved ikke, hvad jeg vil lave resten af mit liv. Hvis der er for mange valg, så bliver det uoverskueligt.” (Ikke-medlem uden arbejde)

I a-kasserne er holdningen, at den øgede konkurrence skærper kravene til at oplyse om, hvorfor det er vigtigt at melde sig ind i den enkelte a-kasse. Men der er en risiko for, at det for nogle unge blot øger forvirringen. Ikke fordi de ikke vil informeres. De vil meget gerne have “forbrugeroplysning”, men på et neutralt grundlag. Flere efterlyser en neutral instans, fx et fælles a-kassekontor, hvor der sidder nogle eksperter som upartisk kan give råd og vej-

ledning. Nogen har altså behov for en mere “tillidsvækkende” hjælp til at tage stilling til de forskellige a-kasser – eller alternativt indskrænke valgmulighederne og fx slå alle a-kasserne sammen i en stor “statskontrolleret a-kasse”.

“Hvad synes I om, at der er så mange forskellige a-kasser, man kan vælge imellem? En statskontrolleret a-kasse... det ville være det mest oplagte, i hvert fald for unge med valgproblemer.”
(Ikke-medlem uden arbejde)

Det er især gruppen af unge ikke-medlemmer uden arbejde, der oplever valgfriheden som tvang mere end som egentlig frihed. I forvejen har de ikke oplevet succes med at “vælge” mellem de forskellige jobtilbud på arbejdsmarkedet, og når de samtidig oplever en forventning om, at de har mulighederne, men ikke forstår at udnytte dem, er det en belastning selv at skulle bære ansvaret for sine “valgproblemer”. Derfor ville de over en bred kam foretrække, at mulighederne for at vælge blev reduceret.

Lidt anderledes forholder det sig med gruppen af unge i arbejde, som oplever de mange valgmuligheder som grundlæggende positivt – også selvom de i praksis finder det uoverskueligt at skulle tage stilling til fordele og ulemper ved de forskellige a-kasser.

“Jeg synes, det er uoverskueligt, fordi jeg ikke har nogen viden om nogen af dem. Jeg kunne godt tænke mig, hvis der var en hjemmeside, der sagde: “Hvad arbejder du med? Hvor meget er du villig til at betale? Her er en liste over fagforeninger og a-kasser, der hænger sammen.”” (Ikke-medlem i arbejde)

2.2.3 Kontingentet

En af de helt gængse begrundelser for ikke at være medlem af en a-kasse er, at det er for dyrt. Dette er en holdning, som gælder både medlemmer og ikke-medlemmer, men det er de færreste, som i virkeligheden kender kontingentets størrelse. For de fleste er a-kassekontingentet lig det beløb, man betaler, hvis man også er medlem af en fagforening.

“I siger alle, at det er dyrt. Ved I, hvad man skal betale i kontingent til en a-kasse? A: Ja, 2.000 hver anden måned, så 1.000 om måneden. Det er i hvert fald det, min kæreste betaler. B: Selvom du er på dagpenge, så skal du jo stadigvæk betale til a-kassen. Så tager de alligevel de der par tusinde om måneden... C: Jeg har været meget obs. på a-kasserne, og jeg kan se, at nogle af de frie a-kasser er meget billige, 35-100 kr. om måneden... for selve a-kassen.”
(Ikke-medlemmer uden arbejde)

Nogle unge mener, at de tværfaglige a-kasser er billigere, hvilket skyldes, at de ikke skelner mellem fagforeningen og a-kassen, eftersom det er fagforeningskontingentet, der tegner den prismæssige forskel.

Andre kan godt se idéen i at beholde medlemskabet i en fagforening, der matcher deres faglighed, men eftersom a-kassen anskues som en “neutral forsikring”, virker det nærmest dumt ikke at skifte til en billigere ordning. Nogle ungdomskonsulenter nævner eksempler på, at unge har meldt sig ud af a-kassen til fordel for et medlemskab af Kristelig A-kasse for at spare penge – dette selvom Kristelig A-kasse i de nævnte tilfælde har været en smule dyrere. En del af de unge, som skifter a-kassemedlemskab, opdager ikke, at prisen i visse tilfælde kan være højere. Nu får de to girokort ind ad døren i stedet for et, og derfor ser beløbet væsentligt mindre ud. Det kalder en ungdomskonsulent “*pseudoeffekten*” ved den øgede konkurrence mellem a-kasserne.

Beklagelserne over det høje kontingent går imidlertid ofte hånd i hånd med usikkerheden om, hvad pengene går til. Faktisk synes der at være en tendens til, at en del unge gerne vil betale det, som det koster at være medlem af en a-kasse, hvis de samtidig føler, at de får noget for pengene. Som nogle af de unge påpeger, føler de sig mere kvalitetsbevidste end deres forældre. De går mere op i lækkert modetøj, økologiske fødevarer og dyre besøg hos frisøren, og hvorfor skulle denne kvalitetsbevidsthed ikke også afspejle sig i et medlemskab af en a-kasse?

En del unge, der finder kontingentet for højt, synes det kun i den forstand, at det er billigere at lade være, hvis man alligevel ikke får noget for pengene. Selvom kontingentet på den ene side føles højt, er alternativet derfor ikke nødvendigvis nye discountordninger – eller kampagner, hvis de unges interesse skal fænges.

“Der er utroligt mange reklamer for fagforeninger og a-kasser, der er tabeller over, hvad koster vi, og hvad koster de andre... spar så og så meget... Det er fint nok, at de reklamerer med, at de kan gøre det billigere, men hvis man i forvejen ikke har nogen information om, hvad det egentligt gør godt for, så er det billigere at lade være.”

(Ikke-medlem uden arbejde)

Kritikken af et for højt kontingent kan derfor også dække over manglen på “reel forbrugeroplysning”. Den type oplysninger får man ikke ved at diskutere priser.

“Da jeg overvejede at melde mig ind, ringede jeg til... jeg tror det var HK... Hun begyndte at sælge mig en masse, som jeg ikke vidste noget om, og selvom jeg forklarede hende, at jeg bare gerne ville have informationer, så begyndte hun at sælge til mig. Det eneste, jeg hørte, var priser, ikke så meget om hvad de kunne gøre for mig.”

(Ikke-medlem uden arbejde)

Mange unge er vokset op med reklamer. De er vant til, at konkurrerende udbydere forsøger at sælge dem et produkt, og de er hurtige til at sortere fra,

hvis de fornemmer, at det ikke har relevans for dem. Så er det lige meget, om det lyder billigt.

“De skal ind og ramme nogle menneskelige værdier i stedet for tal og slogans. Det rammer os ikke, så tænker vi bare: ”Det ser vi hele tiden”. Så vil vi hellere bruge pengene et andet sted på noget, der interesserer os lidt mere.” (Ikke-medlem uden arbejde)

Også flere ungdomskonsulenter har erfaret, at holdningen til kontingentet som regel ændres, når de unge bliver informeret om indholdet.

“Indtil man får skilt tingene ad, kan de godt være ret gale på en, men når man så får gjort det, så kan de godt forstå det.”
(Ungdomskonsulent)

Nogle konsulenter i a-kasserne har overvejet at dele kontingentet til henholdsvis a-kasse og fagforening op i to girokort for at lette forståelsen af, hvad pengene går til. Men på den anden side strider denne idé mod idealet om, at fagforening og a-kasse hører sammen, og nogle frygter, at en opdeling i to girokort vil opdne til, at de unge vælger en af delene fra.

Der er også unge, som reelt ikke har råd til at betale kontingent, eller for hvem kontingentet belaster økonomien mere end for andre. Dette er typisk gruppen af arbejdsløse, som skal betale kontingent ud fra kontanthjælpen, fordi de endnu ikke har opsparet det års anciennitet, der berettiger til dagpenge. Men også dagpengemodtagere kan opleve kontingentet som et pres.

“Det var jo også derfor, at jeg meldte mig ud. Jeg skulle stadigvæk betale, selvom jeg ikke havde noget arbejde.”
(Ikke-medlem uden arbejde)

2.2.4 Love og regler

A-kassen er dels på grund af anciennitets- og beskæftigelseskravet, dels på grund af dens relation til fagforeningen nærmest designet til en “standard-dansk lønmodtager”, som har et fast fuldtidsarbejde og en uddannelse, som danner grundlag for en stabil faglig tilknytning. Mange unge matcher ikke denne profil, og reglerne for dagpengeberettigelse taler derfor ikke til deres fordel.

25-årsreglen

Reglen om at unge medlemmer under 25 år uden kompetencegivende uddannelse kun kan optjene ret til halv dagpengesats, er for nogle en årsag til ikke at melde sig ind i en a-kasse. En del af dem, som har fravalgt medlemskab på grund af 25-årsreglen, “glemmer” at melde sig ind, når de er blevet sidst i 20erne, fordi de ikke bliver mindet om eller tænker på, at medlemskabet er blevet mere attraktivt, efter de er fyldt 25 år.

“Hvorfor er du ikke-medlem af en a-kasse? Primært den gang var det fordi, jeg var under 25. Så får man kun halv dagpengesats.”
(Ikke-medlem under uddannelse)

Selvom de færreste unge kender 25-årsreglen, og en del ikke forstår reglen, udgør den alligevel en barriere for mange unge potentielle medlemmer, der står over for at blive oplyst om a-kassen. De eneste, der måske ikke lader sig påvirke af reglen, er gruppen af unge, som fx melder sig ind for at vinde en mobiltelefon eller på anden vis ikke når at reflektere videre over valget af medlemskab.

Anciennitets- og beskæftigelseskravet

Der er unge, som fravælger medlemskab af en a-kasse på grund af deres ustabile jobsituation. En situation, der harmonerer dårligt med, at de skal have opsparret et års anciennitet for at være berettigede til dagpenge samt opfylde beskæftigelseskravet om at have arbejdet 1.924 timer (inden for en periode på tre år). Dette gælder især gruppen af unge, som endnu ikke er startet på en uddannelse, eller som ikke ved, hvad de vil beskæftige sig med på sigt. De har en ustabil tilknytning til arbejdsmarkedet og varetager sjældent et fuldtidsarbejde i længere perioder ad gangen.

“En anden klar ulempe er, at det, man sparer op, bliver forældet. Hvis man har sparet dagpengeret op, og man så tager et par år ud at rejse eller på et studium, og man så bliver arbejdsløs bagefter, så kan man ikke bruge det til noget, som man har sparet op. Og hvis man ikke har et fuldtidsarbejde, så er det jo ikke 12 mdr., men måske 14 eller 18 mdr. man skal arbejde for at have optjent dagpengeret.”

(Ikke-medlem under uddannelse)

Med forskellige midlertidige job, der måske afbrydes af udlandsrejser, studier e.l. har de unge behov for et mere fleksibelt medlemskabsmønster. En del synes ikke, at det kan betale sig at være medlem af en a-kasse, når de kortere medlemskabsperioder ikke tæller i det års anciennitet, de skal have opsparret for at være dagpengeberettigede.

“Hvad kunne få jer til at melde jer ind i en a-kasse?”

Jamen det skulle være, hvis jeg havde fået et fast arbejde, som jeg havde uddannet mig til, og vidste, at det var det, jeg skulle i lang tid. Jeg ville ikke overveje at melde mig ind, hvis jeg vidste, at jeg kun skulle være der i kort tid.” (Ikke-medlem uden arbejde)

Nogen efterlyser en “løsgænger a-kasse”, hvor korterevarende medlemskabsperioder tæller.

“Især hvis der så heller ikke var nogen forældelse, så ville jeg da melde mig ind i samme øjeblik, som jeg fik arbejde, for man kan jo lige så godt spare det op... så er det jo ligesom en bankkonto, hvor man sætter pengene ind, når man kan, og så på et tidspunkt har man sparet det op, man skal bruge.” (Ikke-medlem uden arbejde)

Nogen har venner, der er blevet opsagt, inden de har været ansat et år, og som har gået ledige i en periode uden ret til dagpenge. Selvom man ikke nødvendigvis selv tror på, at man bliver ledig eller hører til dem, der har en

mere stabil jobsituation, kan sådanne historier i vennekredsen godt have indflydelse på ens holdninger til a-kassesystemet. Flere af dem, som ikke selv føler sig ramt af reglerne, synes alligevel, at de er for stive.

Endelig er der nogle få unge, som mener, at et år er for lang tid at skulle have været medlem af en a-kasse for at blive berettiget til dagpenge. Fordi en gruppe af unge zapper mere mellem forskellige job, har flere midlertidige ansættelser og er mere udsatte i forhold til afskedigelser, vil de også have et større behov for at komme på dagpenge i korte perioder i starten af deres arbejdsliv.

“Jeg havde ingen planer om at være cykelbud mere end et eller to år. Så ville det ikke give nogen mening, man skal jo optjene i et år, før man kan bruge a-kassen til noget. (...) Da jeg meldte mig ind [i fagforeningen], sagde de, at der ikke var nogen grund til, at jeg meldte mig ind i a-kassen, fordi jeg alligevel ikke kunne få mere end bistanden.”
(Ikke-medlem under uddannelse)

2.2.5 Forskellige jobmarkeder

De unges livssituation er forskellig, og dette afspejles i forskellige former for tilknytning til arbejdsmarkedet. De fleste unge har gennem en periode en løsere tilknytning til arbejdsmarkedet, mens andre er i mere stabil beskæftigelse. A-kassen matcher bedst til sidstnævnte gruppe af unge, fordi de har en faglig identitet og ikke “spilder” kontingentkroner på fragmenterede medlemskabsperioder, som nævnt i afsnittet om love og regler.

Også branchen, hvori de unge er ansat, kan have indflydelse på, hvor relevant et medlemskab af en a-kasse er.

Branchespecifikke holdninger

For en del unge hænger deres holdninger til a-kasserne sammen med, hvilken branche de er ansat i. Nogle konsulenter har erfaret, at det fx inden for transport og logistik er nemmere at organisere folk end inden for medie- og it-branchen. Dette hænger sammen med, at der inden for nogle fag er en lang tradition for et fagligt sammenhold, og arbejdsopgaverne lægger måske også mere op til en fælles faglig stolthed. I sådanne brancher ligger medlemskab af fagforening og a-kasse i mere naturlig forlængelse af arbejdskulturen, og dette afspejles i mere positive holdninger hos de unge, som inden for denne type virksomhed “*passer på hinanden på en helt anden måde*”, som en af ungdomskonsulenterne siger.

I en del af de nyere fag ses derimod modsatte tendenser. I brancher, hvor der er større fokus på individuelle kompetencer, og hvor virksomhedens produkter indgår på et hurtigere omskifteligt marked, som er præget af hård konkurrence, opmuntres til mere personligt ansvar og fleksibilitet. Det er et særligt krav at være selvstændig og dynamisk. Når man er vant til at have et arbejdsliv med en mere risikobetonet og omskiftelig karakter og med en høj grad af personligt ansvar, føler en del ikke, at de har behov for

den sikkerhed, som a-kassen giver. De er gennem deres arbejdskultur socialiseret til at håndtere usikkerhed.

Nyere brancher, som har været igennem store økonomiske opsving, kan også give genlyd i en høj grad af optimisme hos de unge.

“I alle vores oprindelige, traditionelle fag har du det faglige sammenhold. Det er de nyere fag, fx it, hvor vi skal ud og slås. It-boblen hænger der stadig. De tror, at de er forgyldte, hvis de kan programmere. (...) Boblen er egentlig bristet, men vi møder ikke ekstra agtpågivenhed.” (Ungdomskonsulent)

Enkelte fokusgruppedeltagere påpeger også, at de har venner, der er ansat i it-branchen, og som tjener så meget, at det “ikke kan betale sig” at være medlem af en a-kasse. Dagpengesatsen er alligevel så lav i forhold til deres nuværende løn, at 2.000 kr. ekstra om måneden ikke betyder noget i forhold til, hvad de ville få på kontanthjælp. Forskellen betragtes som “småpenge”.

Motivet for at melde sig ind i en a-kasse kan også afhænge af, om man er i en type beskæftigelse, som på forhånd er tænkt at være tidsbegrænset. Fx er det erfaringen, at det er væsentligt lettere at organisere dyrepassere, som en del stiler mod at være resten af deres liv, end cykelbude, som er et midlertidigt job for de fleste. Brancher med meget sæsonarbejde, som i forlystelsesparkerne, kan også have en negativ indflydelse på motivet for at melde sig ind i en a-kasse.

Endelig kan brancher præget af familiære relationer være svære at nå ind til. Hvis de ansatte er i familie med cheferne, er der en stærkere tillid til ikke at blive ladt i stikken og derfor et mindre behov for ekstra sikkerhed i en a-kasse. I nogle familieforetagender skabes der også en holdning om, at det er illoyalt at melde sig ind i de faglige organisationer.

2.2.6 Optimisme og fleksibilitet

Selvom de unges holdninger til a-kassen på den ene side er afhængige af deres situation på arbejdsmarkedet, er der på den anden side også en generel tendens til, at de vurderer risikoen for at blive arbejdsløs som meget lille. Det skyldes en gennemgående tendens til omstillingsparathed og en høj grad af optimisme.

En generel tendens til omstillingsparathed

Flere undersøgelser peger på, at arbejdslivet er blevet et personligt projekt for mange unge (Gundelach, 2002, Bason et al., 2003, Simonsen & Katznelson, 2000). De unge vægter ikke traditionelle værdier som tryghed i ansættelsen og bekvem arbejdstid lige så højt som de ældre, men er derimod mere fokuserede på individuel udvikling i arbejdet. Og det pointeres, at unge uanset uddannelsesmæssig baggrund og erhverv lægger vægt på, at arbejdet skal være meningsfuldt og interessant.

En del unge inden for LO-området, som har deltaget i denne undersøgelse, adskiller sig fra dette billede. De peger på, at det ikke er indholdet i en enkelt stillingstype eller en karrierevej, der gør arbejdslivet til et personligt projekt, men derimod åbenheden og fleksibiliteten over for nye muligheder og udfordringer i forskellige job. De anskuer i højere grad arbejdet som et (løn) middel, der sætter dem i stand til at leve deres liv – uden for arbejdet. Og dette syn på arbejdet gør dem mere fleksible og betyder, at de føler sig mindre sårbare over for ledighed. Det er en gruppe unge, som ikke belastes af åbne og skiftende arbejdsrelationer, men som tværtimod er gearret til dem, og som oplever, at selvstændigheden giver social accept. Der er prestige i at skifte job ofte.

“Jeg har ikke lyst til at sidde i det samme arbejde i 20 år. Så arbejder man lidt her, og så vil man gerne prøve noget andet, og er der nogle år. Man er mere villig til at prøve forskellige ting. For nogle af de ældre er der også prestige i at have været det samme sted i mange år. Det er ikke prestige for de yngre.” (Ikke-medlem i arbejde)

Men det skal ikke overses, at der også er en gruppe af unge, der oplever de retningsløse sider af den ændrede arbejdsforståelse, fordi de er bærere af den uden mulighed for at komme til at realisere sig selv (Simonsen & Katznelson, 2000). I nærværende undersøgelse gælder det gruppen af unge, som er arbejdsløse og derfor ikke har overskud til at forestille sig et omskifteligt arbejdsliv som et personligt projekt.

Troen på jobsikkerhed

En del unge lever livet i nuet og er ikke bekymrede for fremtiden. De er stålsikre i relation til deres beskæftigelsesmuligheder, og hvis de skulle blive arbejdsløse, er de villige til – og mener altid, at der er mulighed for – at tage et midlertidigt job, fx inden for social- og sundhedsområdet eller i servicesektoren.

Nogle konsulenter i a-kasserne oplever en tendens til, at især mænd er klippefaste i deres tro på, at de til hver en tid kan klare sig selv. At melde sig ind i en a-kasse er for nogen et svaghestegn. Det er også et spørgsmål om stolthed, mange unge vil ikke “nasse” på systemet, uanset om det er a-kassen eller kommunen. Så hellere sætte alle kræfter ind på at klare sig selv.

“Det der med, at man skal lægge nogle penge i en kasse, og den eneste måde du kan få pengene ud, det er ved at miste dit job, så ville jeg da hellere kæmpe lidt mere for mit job ... eller også finde noget nyt hurtigt...” (Ikke-medlem i arbejde)

Tanken om til hver en tid at kunne klare sig selv er også blevet mere nærliggende i tråd med, at mange unge er opvokset med fortællingerne om, at

de udgjorde små ungdomsårgange som ville kunne vælge og vrage mellem job, når de kom i den arbejdsduelige alder⁴.

“Når man altid har fået at vide, at man er uundværlig, hvorfor skulle man så blive arbejdsløs?” (Ungdomskonsulent)

En del unge har også erfaret, at disse fremtidsudsigter er blevet indfriet.

“Det er måske heller ikke så relevant for unge mennesker [at være medlem af en a-kasse], fordi det er meget let at få et job, hvis man går rundt og laver ingenting. Efter gymnasiet tror jeg nærmest folk stod i kø for at give mig et job, alt fra telefonsælger til skorstensfejer...” (Ikke-medlem i arbejde)

Også bankernes favorable lånevilkår og øgede villighed til at hæve kassekreditte anses af nogle unge for at være en ekstra sikkerhed, som de kan trække på, hvis de skulle blive arbejdsløse.

“Der er virkelig nogen, man skal overbevise. Jamen vi klarer os selv, vi tager et andet job midlertidigt – vi forhøjer kassekreditte eller tager et lån i banken.” (Ungdomskonsulent)

Troen på, at man til hver en tid kan få et job, er også aldersbetinget. Når man er ung, er man mere åben overfor at prøve noget nyt.

“Forskellen er vel, at hvis man er omstillingsparat, så har man ikke brug for en a-kasse, fordi så vil man sagtens kunne få et job (...). Selv kunne jeg forestille mig, at når jeg er blevet gammel og gråhåret og konservativ, så skal jeg være medlem af alt, hvad der kan forsørge mig, men det er til den tid...” (Ikke-medlem i arbejde)

Nogle unge taler ud af egen erfaring. De har prøvet at miste job, og de har oplevet, at det var nemt at få et nyt og finder dermed tryghed i deres positive erfaringer.

“Jeg har ikke nogen uddannelse, og jeg har mistet job, og jeg er ikke så bange for det. Jeg har arbejdet alle mulige forskellige steder. Arbejde skal jeg sgu nok få, men de 200,- om måneden jeg kan spare, dem kan jeg ikke få tilbage.” (Ikke-medlem i arbejde)

En del unge ser således ikke ledighed som nød, men som et personligt valg. Det gælder om ikke at være doven og have “fine fornemmelser” i relation til sin uddannelse. De ser akademikerne som deres modsætning og betragter i nogen grad akademikerledighed som snobberi.

“Når jeg hører om alle de arbejdsløse akademikere, så tænker jeg: “Jamen, så tag dog et arbejde”. Det kan godt være, at det ikke har

⁴ Generationen – født efter 1973 – er den mindste generation siden forrige århundrede, hvilket begrundes bekymringen for, at de unge knapt vil kunne udfylde tomrummet, når de store årgange – født omkring eller lige efter krigen – går på pension (Nørregård-Nielsen & Østergaard 2002).

noget med uddannelsen at gøre, men så har man da vist, at man ikke bare går og venter på, at arbejdet kommer flyvende.”
(Ikke-medlem i arbejde)

2.2.7 De unge og de ældre

Der er unge, som mener, at de vil bevare de holdninger, som de har til a-kassen i dag. Nogen tror, at de vil have et andet behov for eller indstilling til a-kassen, når de bliver ældre. Andre mener, at a-kassen hører forældregenerationen til og synes ikke, at a-kassen matcher udviklingen på arbejdsmarkedet og den kultur, som de unge er vokset op i og er del af.

Familiesituation

En del unge nævner, at familiemæssig status har betydning for valget eller fravalget af et a-kassemedlemskab. Behovet for at være medlem kan ændre sig med forpligtelserne.

“Jeg kunne da godt finde på at melde mig ind om nogle år, om 10 år eller sådan, fordi så, forhåbentlig, har jeg hus og familie, og hvis man så mister sit arbejde, så er man noget mere på spanden.”
(Ikke-medlem i arbejde)

På den ene side er der en del, som forestiller sig, at de gerne vil melde sig ind i en a-kasse, når de får børn, hus og bil. I denne situation er de spændt hårdere op økonomisk, de har et ansvar for andre end dem selv og vil derfor være mere afhængige af dagpenge i tilfælde af ledighed. På den anden side synes en del unge, at det forholder sig omvendt. Netop fordi de med ansvaret for en familie vil få flere og større faste udgifter, har de ikke råd til at betale kontingent til a-kassen.

“Ændres behovet [for at være medlem af en a-kasse]med alderen? Jeg er enlig forsørger, så hver eneste krone jeg kan lade være med at betale til et eller andet, er rigtig rar at have.” (Ikke-medlem i arbejde)

Blandt dem, der er i faste parforhold, er der også nogen, som har fravalgt medlemskab, fordi partneren tjener godt og derfor vil kunne forsørge i tilfælde af ledighed.

A-kassen: Et bedre match til forældregenerationen

En del unge peger på, at a-kasserne ikke er tidssvarende. Mange forbinder a-kassen med noget tungt og støvet, der har mere historie bag sig end fremtid foran sig.

“Hvilket ord falder dig først ind, når du tænker på en a-kasse? Noget med gamle dage, sådan noget “Stauning eller kaos”. Hele den historie der ligger bag. (...)Det er et støvet omdømme. Det er tungt at danse med.” (Medlem i arbejde)

Nogle unge er også påvirkede af stemningen blandt deres jævnaldrende. Tendensen er, at det ikke er specielt smart eller moderne at være medlem af en a-kasse.

“A-kasserne har jo stort set ikke ændret sig. A-kassen nu er jo ligesom dengang mine forældre var børn – det er jo nok en del af problemet.”
(Ikke-medlem i arbejde)

Nogen kommer til kort, hvis de skal forklare, hvorfor a-kasserne ikke har fulgt med tiden, og en del af denne holdning skal nok også forklares med nogle af de forhold, som allerede er beskrevet. En stabil og tryk arbejdsløshedsforsikring er ikke et perfekt match til gruppen af unge, der er mere orienterede mod selvstændighed og dynamik – fx i form af mobilitet på arbejdsmarkedet og hurtig omstilling til nye arbejdskulturer – end mod sikkerhed og tryghed. De unge synes heller ikke, at a-kasserne forsøger at henvende sig specifikt til dem, men i første omgang er det et problem, at de slet ikke henvender sig. En del af holdningen om, at a-kasserne hører en anden tid til, skal derfor også ses i relation til manglende information. Men der er også nogen, som har fornemmelsen af, at selvom de fik mere information om a-kassen, er det alligevel ikke et “produkt”, der er relevant for dem.

“Problemet er, at a-kassen er røget ud af opfattelsen hos unge mennesker (...) Det er manglende oplysning, men jeg tror lige så meget at... jeg tror, at de har gjort i nældeerne for tredive år siden, løbet er kørt...” (Ikke-medlem i arbejde)

Hovedforskellen mellem de unges og de ældres holdning til a-kassen er, at de unge i højere grad stiller spørgsmålstejn ved a-kassen.

“I mine forældres generation, der er det [medlemskab af a-kassen] bare noget, man skal have, det er slet ikke noget spørgsmål. I vores generation er det nærmest modsat.” (Ikke-medlem uden arbejde)

Flere konsulenter peger på, at de ældre også stiller spørgsmålstejn ved a-kassen, men det drejer sig oftest om organisationens regler og måde at fungere på – inden for rammerne af medlemskabet. Spørgsmålene er ikke rettet mod det grundlæggende forhold, om man skal være medlem eller ej. Forældregenerationen har haft mere føling med den historie, der ligger til grund for etableringen af a-kassesystemet og mange har haft et arbejdsliv med mere ensartede “omverdensvilkår”, der har gjort, at de fleste var i “samme båd” og derfor ikke stillede spørgsmål ud fra alternative muligheder. De fleste ældre har også oplevet perioder med lavkonjunktur og stor arbejdsløshed, hvilket måske har givet et større behov for økonomisk tryghed end tilfældet er blandt de unge.

Nutidens unge lever på et mere omskifteligt marked, og alene det, at a-kassen hviler på de samme grundpræmisser som for 50 år siden, kan give et forældet image. Nogle unge sammenligner a-kasserne med kommercielle virksomheder og siger, at når banker og forsikringsselskaber hele tiden

forny deres produkter, hvorfor gør a-kasserne det så ikke? Mange unge ser sig selv som kunder og ikke som medlemmer af a-kassen. De vil ikke skæres over en kam, men ønsker, at a-kasserne skal være mere personrettede i deres "markedsføring".

"Det er jo ikke en sportsklub, hvor du skal ned og spille fodbold, det er et meget mere personligt produkt, de skal lave, før de kan begynde at tiltale folk, for ellers så føler folk bare, at de er en i flokken..."

"Der skal gøres mere opmærksom på, hvad de kan tilbyde MIG..."
(Ikke-medlemmer i arbejde)

De unge mangler identifikation med a-kassen og dens repræsentanter, og nogle a-kasser har også øje for, at der er en skævhed i kommunikationen. Nogen ved ikke, hvordan de unge skal gribes an.

"Er man på bølgelængde med de unge i a-kassen? Nej det er man ikke pga. generationskløften. Der er en skæv balance i det der. Der er ikke ligeværdighed. Der er stadig en "sådan har vi gjort", "far-rolle". "Nu skal du høre her"." (A-kassesekretær)

Der er også unge, som synes, at det giver bedre mening for de ældre at være medlem af en a-kasse. Mange unge føler, at de ældre er mere udsatte i forhold til ledighed, dels fordi de er mindre fleksible i forhold til nye jobmuligheder, dels fordi der på grund af globaliseringen bliver lukket arbejdspladser, som erstattes med nye, der matcher de unges kompetencer bedre.

2.3 Indsatser og anbefalinger

Dette kapitel fokuserer på allerede eksisterende initiativer til at hverve flere unge medlemmer samt forslag til, hvordan disse initiativer kan forbedres. En del af de anbefalinger, som er fremsat af de unge, rummer forslag, der i nogen udtrækning allerede er at finde, bl.a. på AK-Samvirkes hjemmeside. De unge ved det bare ikke. Alene informationen om, hvor de unge kan hente information, er således et vigtigt aspekt i indsatsen. Men også oplysning på et neutralt grundlag samt saglige oplysningskampagner frem for reklamer er gennemgående træk i de unges forslag til en forbedring af indsatsen.

Nuværende indsatser

De fleste a-kasser, som deltager i nærværende undersøgelse, har ikke et målrettet og systematisk fokus på de unge. Der har været igangsat projektorienterede indsatser, som ikke er blevet udmøntet på mere permanent basis, selvom flere a-kasser har haft succes med initiativerne. Disse initiativer har både været rettet mod hvervning og fastholdelse af nye medlemmer samt mod at forbedre tilbuddene for de unge medlemmer generelt. Blandt disse initiativer kan nævnes oplysningskampagner, hvor ungdomskonsulenter er taget på turné på skoler rundt om i landet, der er et telefonprojekt, hvor nye medlemmer er blevet ringet op med tilbud om en opfølgende snak

om a-kassen, og der har været etableret en klub for unge arbejdsløse, hvor de kunne udveksle erfaringer og blive informeret om regler og rettigheder.

Generelt er a-kasserne opmærksomme på og interesserede i at styrke indsatsen i forhold til de unge, men samtidig er der en tendens til, at indsatsen drukner i forhold til andre opgaver, som vedrører den bredere medlemskare. I hvert fald er der ikke blevet fulgt op på flere af de succesrige initiativer, som har været rettet mod de unge.

De fleste fagforeninger, som er tilknyttet a-kasserne, har ungdomskonsulenter ansat, hvilket er et initiativ, der ikke strækker meget længere end 5 år tilbage. Det er imidlertid meget varierende, hvor systematiserede ungdomskonsulenternes opgaver er, når det gælder om at "nå de unge". Nogle steder har de til opgave at oplære repræsentanter fra afdelingerne i formidling over for de unge. Andre steder har ungdomskonsulenterne med større succes fået ansvaret for direkte kontakt til de unge inden for bestemte geografisk afgrænsede områder.

På den ene side er der således gode erfaringer med projektbaserede indsatser, men på den anden side har de unge som en særlig medlemsgruppe ikke særlig høj prioritet i a-kasserne, og indsatsen kan dermed fremstå "tilfældig" set fra de unges perspektiv. I hvert fald føler mange unge, at de ikke er blevet informeret om, hvad a-kassen egentlig er, og for flere er dette en afgørende årsag til ikke at melde sig ind.

2.4 Problemer i forhold til nuværende indsats

I dette afsnit opsummeres de to "hovedproblemer", som undersøgelsen har peget på i forhold til den eksisterende indsats. Det drejer sig dels om, at a-kassen som regel præsenteres indirekte over for de unge, fordi formidlingen går gennem fagforeningen, dels drejer det sig om, at en række af de tillidsrepræsentanter, som skal argumentere for a-kassen, ikke er klædt ordentligt på til opgaven eller ikke har tilstrækkelig tid eller interesse i de unge. I nærværende undersøgelser er der imidlertid også blevet påpeget andre "mangler" i forhold til den eksisterende indsats, hvilke indgår i den efterfølgende række af anbefalinger.

2.4.1 A-kasserepræsentanter er ikke synlige nok

Såvel konsulenterne i a-kasserne som de unge medlemmer og ikke-medlemmer ønsker initiativer rettet mod mere information om a-kasserne. Samtidig er det stort set kun repræsentanter fra fagforeningerne, der tager sig af den opsøgende kontakt med de unge, hvilket er et paradoks, fordi de principielt ikke må informere om a-kassen. Fagforeningsrepræsentanterne står over for et "lovgivningsmæssigt erstatningsansvar", hvis de vejleder forkert i forhold til a-kassen, og derfor må de ikke udtale sig – men nogen føler sig nødsaget til at slække på principperne.

“Vi får mange spørgsmål om a-kassen, og jeg må ikke svare på det. Lovgivningen på området er kompliceret, og jeg er ikke uddannet i a-kassen.” (Ungdomskonsulent)

“Vi må ikke fortælle om a-kassen, men nogle regler kender jeg så godt, at jeg gør det alligevel.” (Lærlingekonsulent)

Problemet med, at det kun er fagforeningsrepræsentanter, der står for den opsøgende kontakt til de unge, er ikke blot, at de principielt ikke må udtale sig om a-kassen. Nogen har heller ikke en tilstrækkelig viden om a-kasserne.

“De unge ved ikke, hvad a-kassen tilbyder. Ikke engang jeg er 100 % klar over, hvad a-kassen tilbyder.” (Ungdomskonsulent)

Årsagen til, at det er repræsentanter fra fagforeningen, der tager sig af kontakten til de unge, er, at fagforening og a-kasse de fleste steder opfattes som en helhed. Men hvis man endelig skal tale om separate enheder, er holdningen blandt flere ansatte i a-kasser og forbund inden for LO-området, at fagforeningen er vigtigst. A-kassen ses som en tillægsforsikring, der helst ikke må promoveres så meget, at vigtigheden af det faglige kontingent overskygges. Nogle steder er holdningen, at man hellere vil have, at de unge slet ikke melder sig ind i hverken fagforening eller a-kasse, end at de nøjes med at melde sig ind i en af delene. Og den mest udbredte holdning er, at hvis de unge vælger en af delene fra, så bør det være a-kassen og ikke fagforeningen.

“Vores opfattelse er, at a-kassen bare er et forsikringselskab. Når folk melder sig ind, er fagforeningen det vigtigste. (...) A-kassen er dybest set ligegyldig.” (Ungdomskonsulent)

“Vælg a-kassen fra, hvis du ikke er indstillet på det. Men vi vil gerne i dialog i forhold til fagforeningen. (...) Vores holdning er: tag dit valg på a-kassen, men gør grundige overvejelser om fagforeningen. Jeg er for så vidt uinteresseret i forsikringsordningen.” (A-kassesekretær)

For enkelte konsulenter er båndet mellem a-kasse og fagforening stadig så stærkt i deres bevidsthed, at det kan skabe tvivl om, hvorvidt det er praktisk muligt udelukkende at være medlem af a-kassen.

“Hvis jeg husker rigtigt, så er det sådan, at man ikke kan stå som medlem kun af a-kassen. Jeg er ikke sikker, men jeg synes, jeg har hørt ledelsen sige noget om det. Det er bare måden, man har valgt at gøre det på. Enten er man medlem, eller også er man ikke. A-kassen hænger meget sammen med det faglige arbejde.” (Ungdomskonsulent)

At fagforeningerne stjæler opmærksomheden fra a-kasserne er en opfattelse, flere unge deler.

“Er der forskel på fagforeningen og a-kassen? Der er forskel. Fagforeningen er den, man ser udadtil, det er den, der laver markedsfø-

ring mm. Det er fagforeningen, der maler hele billedet, i stedet for at sige, at vi er to ligeværdige parter, og vi har lige meget at tilbyde. Det er mere fagforeningen, der farer ind og stjæler hele billedet.”

(Medlem i arbejde)

På trods af, at samtlige konsulenter beklager, at de unge mangler information om a-kasserne, har nogen øje for, at uvidenheden også kan have en positiv effekt – nemlig at en del unge vælger medlemskab af a-kasse og fagforening som en “pakkeløsning”, fordi de ikke kender alternativet. Men det er på den anden side også et “søvngængermedlemskab” af a-kassen. Hvis de unge fik mere oplysning om, hvad a-kassen er, ville de måske også træffe et mere bevidst valg om at blive medlem, og risikoen for, at de siver “passivt” ud, kunne måske mindskes.

Generelt er holdningen således, at hvis der skal oplyses mere om a-kasserne, skal det foregå i “balance” med oplysning om fagforeningen, men hvordan dette i praksis opnås, er der uklarhed og uenighed om. Nogle steder er der også en tendens til, at repræsentanter fra fagforeningen og a-kassen distancerer sig mere fra hinanden, måske fordi den øgede konkurrence tvinger til et øget fokus på de individuelle tilbud. Hvis kontaktarbejdet til de unge skal suppleres med mere information om a-kassen, kan der derfor også ligge en udfordring i at skabe en fælles interesse i formidlingen således, at det ikke bliver en “kamp” mellem a-kassen og fagforeningen om, hvor der er størst fordele i et medlemskab.

“Kulturen i fagbevægelsen har lidt med at reproducere sig selv. Det giver kredit at sig: “Jeg ved ikke noget om a-kassen”. Dem i a-kassen vil sige, at de er på fornavn med medlemmerne, det er dem, der stikker en finger i jorden. A-kasse- og fagforeningsrepræsentanter bevæger sig væk fra hinanden, de mangler en “mægler”.” (Lærlingeconsulent)

Den afstand, nogen kan fornemme mellem fagforenings- og a-kasserepræsentanter har nok også en sammenhæng med den ulmende uenighed om, hvorvidt der er ved at ske et “kulturelt paradigmeskift” i forhold til større accept af “gule” medlemmer, dvs. dem der udelukkende er medlem af a-kassen.

Hvis informationsniveauet om a-kassen skal højnes, er der i princippet en risiko for, at det samtidig giver nogle unge idéen til at vælge medlemskabet af fagforeningen fra. Men der er et behov for, at a-kassens repræsentanter blive mere fremtrædende i det opsøgende arbejde over for de unge, og det kræver, at man må gå på kompromis med den begrænsede tiltro til, at de unge træffer det “rigtige valg”, nemlig at melde sig ind i både fagforening og a-kasse.

2.4.2 Tillidsrepræsentanternes rolle

Tillidsrepræsentanterne spiller en afgørende rolle i hvervningen af nye medlemmer. Især i de tilfælde, hvor de unge ikke er blevet informeret om fag-

forening og a-kasse i løbet af deres uddannelse. Men meldingen i a-kasserne er, at der meget stor forskel på, hvor seriøst tillidsrepræsentanterne tager hvervningen af nye medlemmer, og hvor engagerede de er i forhold til de unge.

“Man kan sige, at vi har en stor del, der hedder industri, hvor der er mange ufaglærte, de er meget svære at nå. Dem på teknisk skole ser vi jo meget, dem har vi meget mere kontakt med end med de ufaglærte, for vores kommunikation med dem går jo igennem tillidsfolkene, og det er jo så et spørgsmål om, hvordan de sælger det. De sælger det måske ikke så godt.” (Ungdomskonsulent)

Hvor godt tillidsrepræsentanten formår at løfte opgaven i forhold til de unge, kan både være et spørgsmål om interesse, kompetencer, tid og ressourcer.

Nogle tillidsrepræsentanter er mere interesserede i enkeltsags problemstillinger end i at introducere til fagforening og a-kasse. En del tillidsrepræsentanter er desuden dygtige “teknikere”. De er bedre til at administrere og vejlede i lovtekster end til at agitere for nye medlemskaber. Begge dele kan have en sammenhæng med, at der mange steder er en generationskløft i forhold til de unge. Mange tillidsrepræsentanter er uddannede i en tid, hvor det ikke i samme grad var nødvendigt at *argumentere* for medlemskab. Det var i højere grad en selvfølge, at man meldte sig ind, og mange er derfor ikke “forberedte” på de unges kritiske spørgsmål. De er simpelthen ikke vant til at skulle “sælge et produkt”.

“Det er de salgsargumenter, der burde ligge direkte på ryggraden: “Det her kan du få hos os, det kan du ikke få de andre steder”. Det tror jeg ikke, vi er gode nok til.” (Ungdomskonsulent)

Aldersforskellen kan også have en betydning for, at tillidsrepræsentanterne ikke er ikke helt så gode til at gå ind på de unges præmisser og “tale deres sprog”. Men et stærkt engagementet kan betyde meget, og det behøver ikke at være aldersbestemt.

Manglende tid og ressourcer til at indgå i en dialog med de unge kan også være et problem. I en større undersøgelse fra 1998 om tillidsrepræsentanternes arbejdsvilkår inden for LO-området, var tid til arbejdet uden sammenligning det, som tillidsrepræsentanterne efterlyste mest. Desuden viste undersøgelsen, at der er stor forskel på, hvor meget tid tillidsrepræsentanterne bruger på arbejdet – fra 0 til 50 timer om ugen⁵ (Navrbjerg, 2003), og måske er det ikke alle, der har eller tager sig den “fornødne tid” til de unge. Hvis der fx er gået tre måneder, inden en nyansat bliver informeret og

⁵ Gennemsnittet lå på 5 timer om ugen, men det dækker over meget store forskelle.

spurgt om medlemskab af fagforening og a-kasse, kan det i sig selv medføre skepsis over for nødvendigheden af et medlemskab.

“Der, hvor der er problemer med hvervning af medlemmer, er der, hvor de ansatte ikke er blevet spurgt i 4 måneder. Pludselig får du at vide, at det skal du.” (Ungdomskonsulent)

Vanskelighederne i forhold til kontakten med de unge er også blevet påpeget af bl.a. Jens Christian Nielsen, der har forsket i fagbevægelsens initiativer og aktiviteter orienteret mod at hverve unge medlemmer. Han kritiserer rekrutteringen for at foregå, som den gjorde i industrisamfundet, uden at tage hensyn til de selvbevidste unge, der stiller krav og orienterer sig, før de beslutter sig. En af hans erfaringer fra en ph.d.-afhandling ligger i tråd med nærværende undersøgelse, hvor en del påpeger, at det er vigtigt, at tillidsrepræsentanternes kommunikation med de unge ikke virker som en upersonlig procedure: *“Unge vil opleve, at det er deres egen holdningsdannelse, der er i centrum på baggrund af en reel diskussion. De vil ikke via agitation påduttet bestemte meninger fra oven”*. (Ugebrevet A4 2002).

2.5 Forslag til en styrkelse af indsatsen

Mere fokus på de unge som et særligt medlemssegment

I flere a-kasser er meldingen, at de unge betragtes som en del af den samlede medlemsskare. Nogle steder er der planer om at udarbejde hvervepjecer til bestemte grupper, som fx er ansat inden for brancher, hvor der er få medlemmer eller til etniske minoriteter. Men som regel arbejdes der ikke specifikt med gruppen af unge. Hvis indsatsen over for de unge skal styrkes, kræver det først og fremmest, at fokuset på dem og deres særlige behov op-prioriteres.

Erfaringsopsamling mellem a-kasserne

Der mangler et overblik over, hvilke forskellige aktiviteter de enkelte a-kasser har iværksat for at fastholde eller hverve de unge medlemmer. Derfor kunne man med fordel etablere et “idéformidlingsnetværk”, hvor repræsentanter fra en række a-kasser kunne mødes for at diskutere holdbarheden i tidligere erfaringer og nye idéer. Som led heri ville det være oplagt at evaluere nogle af de tidsbegrænsede projekter, som a-kasserne allerede har gennemført i relation til de unge således, at der kan bygges videre på den allerede eksisterende viden.

2.5.1 Mere opsøgende information

I nogle fagforeninger/a-kasser mangler der en mere målrettet strategi for det opsøgende arbejde. Et væsentligt led heri er at sikre, at det ikke udelukkende er skoler og uddannelsesinstitutioner, der allerede har tradition for besøg af repræsentanter fra fagforeningen/a-kassen, som indsatsen rettes mod. Hvis de forskellige geografiske områder skal dækkes, gælder det om at have konsulenter ansat, som ikke har ansvaret for et større område, end der er

tid og ressourcer til. Nogle steder er det et problem, at det ikke er ungdomskonsulenterne, der varetager det opsøgende arbejde, men alene oplærer afdelingerne i kontakten til de unge – hvilket ikke sikrer, at det er de rigtige personer, der varetager opgaven.

Det opsøgende arbejde behøver ikke kun at dreje sig om hvervning af nye medlemmer. Det kan også være rettet mod fastholdelse af medlemmerne. Her kunne man fx trække på de positive erfaringer fra et telefonprojekt, hvor nye medlemmer fik et velkomstopkald inden for de første måneder af medlemskabsperioden og blev tilbudt en snak om a-kassen⁶. Den telefoniske kontakt har en fordel ved at åbne op for medlemmets personlige spørgsmål og kommentarer. I relation til a-kasserne er det en måde, hvorpå uvidenhed kan forebygges og dermed skabe en bedre grobund for mere varige medlemskaber.

En anden idé, som også stammer fra et projekt gennemført i en a-kasse, er, at følge op i forhold til gruppen af unge, der “siver ud” af a-kassen. Også i denne fase kan det være en idé at ringe til de unge for at spørge, hvorfor de ikke har betalt kontingent. Her vil man have en chance for at samle gruppen af unge op, som lader girokortet ligge, fordi de er usikre på, hvad a-kassen egentlig kan tilbyde dem.

Både konsulenter og de unge efterlyser mere information i folkeskolens 9.-10. klasse. Men der er uklarhed om, hvorvidt det er folkeskolens eller fagforeningens/a-kassens ansvar at iværksætte et mere systematisk kontaktarbejde.

På uddannelsesinstitutionerne er det vigtigt, at de unge kontaktes i slutningen af forløbet, hvor det er mest relevant for dem at blive medlem af en a-kasse, og hvor de dermed også er mere interesserede i at høre om det. Nogle unge har foreslået debatmøder, hvor repræsentanter fra flere forskellige a-kasser deltager. Andre finder det oplagt med et kontor, hvor en a-kasserepræsentant har mødetid fast en gang om ugen.

I relation til de unge i arbejde er det oplagt at rette fokus mod brancher eller arbejdspladser, hvor det ikke er kutyme at være medlem, hvilket bl.a. kan skyldes at tillidsrepræsentationen eller udbredelsen af faglige klubber er begrænset.

⁶ I projektet ringede 20 ansatte til de unge og vurderede projektet meget positivt. 1.200-1.300 unge medlemmer mellem 17 og 25 år modtog et opkald. Der blev etableret samtaler med 793 nye medlemmer, og kun 8 takkede nej. Idéen er oprindeligt hentet fra forsikringsselskabet ALKA, som har gennemført et lignende “projekttopkald”, der viste, at de, man ringede til, var kunder i længere tid, end de kunder, som man kun henvendte sig til skriftligt.

Nogle unge har foreslået, at der bliver etableret en neutral webside, hvor man kan finde information om de enkelte a-kasser. På AK-Samvirkes hjemmeside, er der allerede et link til en oversigt over samtlige a-kasser. En del af behovet kunne således dækkes ved at informere om, hvor de unge kan finde de relevante oplysninger. Men der er også flere unge, som efterlyser en mere avanceret webside, hvor de forskellige a-kasser sammenlignes, og hvor man søger på, hvad de forskellige a-kasser har af tilbud.

Andre har fremhævet et ønske om, at man etablerer et a-kassekontor, hvor samtlige a-kasser er repræsenteret, og hvor det er muligt at få neutral oplysning om, hvilken a-kasse der passer bedst til ens behov – lidt i stil med et "SU-kontor".

I relation til de ledige dagpengemodtagere ser flere det som en god idé at etablere netværksklubber. Her kan de ledige trække på hinandens erfaringer fra jobsøgning, og netværket kan måske på sigt forbedre deres indgang til og muligheder på arbejdsmarkedet. Desuden kan en repræsentant fra a-kassen deltage og benytte netværksarrangementerne til at informere om regler, love og rettigheder i en mere uformel atmosfære.

2.5.2 A-kasse-/fagforeningsrepræsentantens profil

Hvis de unges interesse for a-kassen skal vækkes, er det ikke ligegyldigt, hvilken profil repræsentanterne fra a-kassen eller fagforeningen har.

De fleste konsulenter er opmærksomme på, at der er en generationskløft mellem størstedelen af de ansatte i fagforeningen/a-kassen og de unge, hvilket anskues som et problem, fordi der kan opstå en skævhed i kommunikationen, og de unge har svært ved at spejle sig i de ældre repræsentanter. Der er dog også nogle konsulenter, som mener, det afgørende er, at være god til at tale med mennesker og have et engagement og en interesse i de unge, hvilket er kvalifikationer, som ikke er aldersbestemte.

"Jeg går ind for ung til ung, det er helt sikkert. Men man kan jo stadig godt være ung af sind, selvom man er 45-50... ingen problemer i det."
(Ungdomskonsulent)

Blandt de unge er der ikke en samstemmende interesse i, at repræsentanten fra a-kassen/fagforeningen skal være ung. En del mener, det kan være en fordel, at de unge bedre kan formidle fængende personlige historier om, hvor de har meldt sig ind i en a-kasse. I det hele taget efterlyser en del unge flere konkrete beretninger om motiver for og fordele i et medlemskab.

På den anden side er der også en del unge, som ser det som en ulempe, at fagforenings/a-kaserepræsentanten er ung. Fx er der flere, der nævner, at dumme spørgsmål føles endnu dummere, når de stilles til en jævnaldrende. Nogen siger, at de ældre kan virke mere troværdige, fordi de pr. definition taler ud fra en større erfaring. For andre afhænger det af situationen, hvor-

vidt de vil foretrække en ung eller lidt ældre person som repræsentant for a-kassen. En yngre person, som “taler deres sprog”, er at foretrække, hvis det er første gang, de oplyses om a-kassen, men hvis de skal have yderligere information, vil de hellere henvende sig til en lidt ældre og mere erfaren kollega.

Den generelle holdning i a-kasserne er, at de skal blive bedre til at “sælge produktet”. Nogen mener, at ungdomskonsulenterne i det opsøgende arbejde skal udvikles til “supersælgere”.

“Vi kigger også i øjeblikket på de unge aktive, vi har, og forsøger at lave en supersælgeruddannelse til dem (...) de skal have nogle sælgerteknikker. Det er for at prøve noget andet, for jeg synes ikke umiddelbart... de skal jo ikke overbevise folk, de skal jo sælge et medlemskab...” (Ungdomskonsulent)

Men flere af de unge, som bliver sendt på disse kurser, synes, at det er unødvendigt.

“Kurser, hvor man lærer at være smart, er fjollede. I folkeskolen er man fx vant til, at læreren kan have noget fornuftigt at sige, selvom vedkommende drikker lidt for meget og lugter af pibe.”
(Ungt aktivt medlem)

Blandt de potentielle unge medlemmer er der også en del, som tager afstand fra disse “supersælgermetoder”. De vil helst ikke kontaktes af personer, som er alt for smarte, og som stryger om sig med kvikke bemærkninger og jokes. Det kan virke useriøst. Flere sammenligner med ungdomspolitikere, som har besøgt deres uddannelsessted i forbindelse med debatarrangementer, og som er lidt for gode retorikere.

Tilsyneladende er en del unge “mættede” af sælgerteknikker. De ved godt, at de er målgruppe for mange kommercielle virksomheders markedsføringsstrategier, og de er trætte af den overfladiskhed, mange af dem opfatter det som. De er blevet gode til at “aflure markedsføring”, som en lærlingekonsulent siger – alene i e-mail-indbakken kan de se på et splitsekund, hvad der er spam-mail, som skal sorteres fra. I sig selv er det blevet en kvalitet, at nogle virkelig mener det, som de siger.

2.5.3 A-kassen – mere visionær og fremtrædende

Undersøgelsen peger på, at a-kasserne gerne må være mere idealistiske frem for strategiske. En lærlingekonsulent har erfaring for, at de unge i højere grad tiltrækkes af “oprigtige holdninger” og “autencitet”, og det er en erfaring, som de unge har bekræftet. Man skal ikke give dem følelsen af, at a-kassen er en organisation, som de selv kan tildele den mening, de har lyst til.

“Det skal være noget, som ikke er pænt og nydeligt – noget som ikke er afprøvet på en fokusgruppe. Det er misforstået tro på, at hvis du

bare giver folk frie rammer og et hvidt stykke papir, så boltrer de sig ud over det. Det, der sker, er, at de skrider. Argumenterne skal være på plads, og alting skal lægges frem på bordet.” (Lærlingekonsulent)

Pointen i citatet ovenfor er, at fagforeningen og a-kassen ikke må blive overilede i deres iver efter at nå de unge ved at gå for meget ind på deres præmisser. A-kassen må ikke i alt for høj grad promoveres efter, hvad man tror, de unge gerne vil have eller høre. Derimod skal a-kassen være i stand til at kunne præsentere fremsynede visioner og idealer, som kan fænge de unge. Det afgørende er, at a-kassens repræsentanter selv føler, at de har en “mission” i forhold til at overbevise om relevansen af et medlemskab, og de skal ikke være bange for at stille krav til de unge. Her kan sælgerteknikkerne godt have den effekt på nogle unge, at de ser det som en indpakning i glittet papir, som dækker over, at indholdet ikke er så meget værd.

Nogle efterlyser, at a-kasserne gerne må være mere politisk fremme i skoene. Ikke i relation til partipolitik, men således at a-kasserne i højere grad tager del i en offentlige debat og melder klart ud, når politikerne fremsætter forslag om nye a-kasseregler, der ikke tjener de unges interesser.

“Fagforeningen og a-kassen er lidt som en bokser, der har fået for mange tæsk. De er ikke nok i front.” (Ikke-medlem under uddannelse)

Spørgsmålet om at gøre a-kasserne mere visionære drejer sig også om at skabe et alternativ til “revolvermetoden”. En del steder har man førhen kunnet tvinge folk til at melde sig ind i fagforening og a-kasse. Men med muligheden for det frie valg og den øgede konkurrence fra de tværfaglige a-kasser samt ophævelsen af eksklusivaftalerne, kan man ikke længere benytte stilen om, at “så kan I lære det, nu gør I sådan, ellers smider vi jer ud” – eller det, som en af ungdomskonsulenterne kalder den “lette revolvermetode”.

“Vi har brugt revolvermetoden i så mange år. Jeg tror ikke, der er mange, der har skænket det en tanke, hvorfor vi kan det, som vi kan i dag.” (Ungdomskonsulent)

En sideløbende problematik er også, at det har været meget anvendt at forsøge at hverve nye medlemmer ved at fortælle, hvor dårlige de øvrige tilbud er. Men det holder ikke i længden. Det gælder om at skabe flere visioner, hvis man skal have større gennemslagskraft i forhold til de unge.

2.5.4 Fremtidens a-kasse

Dette afsnit ligger i forlængelse af de øvrige anbefalinger, men idéerne, som her fremsættes, bygger i mindre grad på den eksisterende indsats. “Fremtidens a-kasse” henviser til nogle mere overordnede udviklingsretninger, som tiltaler de unge.

En a-kasse opdelt i sektioner

Flere ungdomskonsulenter såvel som unge mener, det er oplagt at slå de forskellige a-kasser sammen i en stor organisation, som er inddelt efter forskellige fagområder – evt. i en a-kasse afgrænset til LO-området.

Blandt konsulenterne er argumentet først og fremmest effektivitet. De fokuserer på et strategisk og forretningsmæssigt a-kassefællesskab. En samlet a-kasse vil skabe en del besparelser i forhold til administrationsomkostninger, men det vil også give en effektivitetsfordel i øget vidensdeling. I takt med, at lovstoffet bliver mere kompliceret, og der er behov for endnu mere specialiserede eksperter, vil det være en fordel, at a-kasserne kan deles om de mest kompetente. Nogle konsulenter benytter også et argument om, at de fagligt opdelt a-kasser bedre vil kunne klare sig i konkurrencen med de tværfaglige, såfremt disse udelukkes fra den samlede a-kasseorganisation. Endelig kunne man også undgå at spilde ressourcer på de stridigheder, der i visse tilfælde opstår, når fagområder glider ind over hinanden, og der opstår tvivl om den enkelte a-kasses “domæne” i forhold til potentielle medlemmer.

Blandt de unge er argumentet først og fremmest, at én a-kasse vil reducere valgfriheden og mistilliden. Man slipper for at skulle undersøge “markedet” og vælge den a-kasse, som er mest relevant, fordi man automatisk vil blive sendt videre til den rigtige afdeling, når man henvender sig til a-kassen. Nogen mener desuden, at en a-kasse vil øge de unges bevidsthed om a-kassens eksistens, men enkelte frygter også, at man vil se “*moder Rusland vokse op*”. En del unge – især dem i arbejde – sætter pris på, at der er forskellige valgmuligheder, men disse vil også i nogen grad blive bevaret, fordi en samlet a-kasse har forskellige fagligt forankrede afdelinger. Fordelen er desuden, at en del unge vil have mere tillid til en samlet a-kasse. Som det er nu, bevirker konkurrencen i sig selv, at flere unge er forbeholdne. De føler, at der må ligge skjulte dagsordener bag markedsføringen af de forskellige tilbud, som de ikke kan gennemskue. Endelig vil en stor a-kasse også samle gruppen af unge op, som på grund af deres faglige tilhørsforhold falder i en “revne” mellem de forskellige a-kassers områder.

Personlig kontakt og øget digitalisering

En del mener, at a-kassen gerne må blive mere digitaliseret fremover, fx med mulighed for at udfylde dagpengekort elektronisk. Flere konsulenter regner med, at de unge ser det som en selvfølge, at endnu mere kan ordnes via nettet og mobiltelefonen i fremtiden. Men flere unge understreger, at en øget digitalisering ikke må erstatte den personlige kontakt. Kontaktfladen til a-kassen må ikke blive alt for følelseskold. Nogen mener, at der allerede i dag gerne måtte være endnu bedre muligheder for personlig kontakt i forbindelse med henvendelser til a-kassen. Nogen synes, det har været svært at komme igennem telefonisk, og andre har følt, at de ansatte ikke har haft tilstrækkelig tid til at give dem råd og vejledning. Endelig betyder den person-

lige vejledning også meget for dem, der har svage skriftlige kompetencer eller it-færdigheder, eller som er indvandrere og ikke forstår dansk tilstrækkelig godt til at kunne udfylde papirerne. I denne sammenhæng efterlyser et ungt ikke-medlem med anden etnisk baggrund, at samtlige tilgængelige oplysninger på Internettet også burde findes på engelsk.

I a-kasserne er der også enkelte steder en forhåbning om, at det fremover vil blive muligt at prioritere mere tid på det enkelte medlem. En a-kassesekretær klager over, at der er for meget "*tekniktid*" bundet af lovgivningen på området og for lidt "*mennesketid*".

En mere fleksibel a-kasse

Nogle unge mener, at fremtidens a-kasse bør være mere fleksibel således, at organisationen tilpasses de unges behov bedre. Fx efterlyser flere, at a-kassen har åbningstider om aftenen, hvilket er et initiativ, som allerede er iværksat enkelte steder. Blandt såvel konsulenterne som de unge, mener nogen, at graduerede medlemskaber fremover bør være en mulighed således, at man selv kan vælge et a-, b- eller c-medlemskab. Det afhænger af, hvilke tilbud man ønsker at modtage ud over dagpenge – lidt i stil med en privat sygesikring, hvor der er forskellige kontingenter alt efter "*dækningsgraden*".

Det mest påtrængende behov i relation til en mere fleksibel a-kasse er imidlertid at ændre nogle af reglerne, så de matcher bedre til de unges arbejdsliv og livsstil i det hele taget. En del mener, at det bør være muligt at sætte medlemskabet i bero og stadig bevare anciennitet (ud fra den aktive medlemsperiode), hvis man fx skal rejse et halvt år til Australien e.l. I relation til 25-årsreglen mener mange, at retten til halv dagpengesats bør gå hånd i hånd med et nedsat kontingent. Nogen mener, at fleksibiliteten skal komme til udtryk i særlige tilbud for bestemte medlemsgrupper, fx som nedsat kontingent. Der er dog uenighed om, hvorvidt disse grupper skal afgrænses efter alder, indkomst eller medlemsanciennitet.

Ufordringen ved at skabe en endnu mere fleksibel a-kasse er, at forvirringen om, hvad a-kassen er, ikke må øges. I forvejen opfatter nogle af de ansatte det som et problem at fastholde et ensartet billede af a-kassen, fordi afdelingerne fungerer som selvstyrende enheder, der formidler a-kassen på hver deres facon. På den anden side skal a-kassen også kunne rumme de forskellige tilbud – men uden at opløse sit helhedsimage. Der ligger således en forretningsmæssig udfordring i at skabe et "*individuel standardprodukt*". Det er spørgsmålet om at styrke a-kassens "*brand*" for at øge bevidstheden om a-kassen og samtidig give flere individuelle muligheder.

A-kassecafé

Nogen har foreslået, at a-kassen gerne i endnu højere grad må udvikle sig til et sted, hvor man kan "*hænge ud*" og slappe af i kombination med mulighe-

den for at ordne praktiske ærinder. *“Hygge frem for service og effektivitet kommer frem i fremtiden”*, siger en lærlingekonsulent, og det er ikke helt ved siden af de ønsker til fremtidens a-kasse, som de unge fremsætter.

De unge understreger, at a-kassen ikke må få karakter af et kommunalt kontor, hvor man føler sig som et nummer i rækken. A-kassen må gerne være et sted, hvor “sagsbehandler/klient” rollerne ophæves eller nedtones til fordel for en atmosfære, der er præget af mindre struktur og mere hygge – lidt i stil med en dagligstue. Det må gerne være et sted, hvor medlemmerne føler sig hjemme. Nogle unge synes, at et oplagt led heri kunne være at etablere en café, hvor fx unge arbejdsløse medlemmer varetager driften, og hvor der vil være mulighed for at møde andre ledige medlemmer eller medlemmer i arbejde. Man vil kunne læse nogle af a-kassens materialer i caféen eller modtage råd og vejledning ved cafébordene på en mere uformel facon. Nogen mener, at samtlige ansatte også bør være medlemmer af den pågældende a-kasse således, at “familiesammenholdet” styrkes. Andre mener, at det sociale gerne må komme mere i fokus, uden at det faglige tilhørsforhold er i centrum – fx gennem sociale arrangementer, der ikke er baseret på medlemmernes faglige baggrund.

3 De unges holdninger til a-kasserne inden for AC- og FTF-området

De unges holdninger til a-kasserne inden for AC- og FTF-området bærer præg af, at deres personlige og uddannelsesmæssige situation er anderledes end situationen for mange helt unge inden for LO-området. Flere bliver færdige med deres uddannelse i slutningen af 20'erne og står dermed tættere på stiftelse af familie, og deres længerevarende uddannelse betyder, at de først og fremmest vil gøre en indsats for at finde et job, som de er fagligt kvalificerede til. Disse forhold opmuntrer i højere grad til medlemskab af en a-kasse.

Der er imidlertid også mange lighedstræk i de unges holdninger til a-kasserne. Manglende viden og uklarhed om forskellen mellem a-kasse og fagforening er et gennemgående træk. Inden for AC- og FTF-området er flere unge bevidste om, at der er en forskel mellem a-kassen og fagforeningen, men hvordan organisationerne adskiller sig, og hvad de egentlig tilbyder, er uklart for mange.

3.1 Motiver for medlemskab

Ligesom fokusgrupperne inden for LO-området er hvert fokusgruppeinterview blevet indledt med en runde, hvor den enkelte deltager nævnte 5 grunde til at melde sig ind i en a-kasse og 5 årsager til at fravælge et medlemskab. De følgende afsnit er bygget op om de synspunkter, som blev fremført i fokusgrupperne samt interview med konsulenter i 6 udvalgte a-kasser inden for AC- og FTF-området.

Blandt de unge, som deltager i undersøgelsen, fremhæves økonomisk sikkerhed som den vigtigste begrundelse for medlemskab af en a-kasse. Det er *“lidt ligesom at have en brandforsikring”*, som et ungt medlem siger. Men også andre faktorer spiller ind for valget eller fastholdelsen af et medlemskab, og det er et gennemgående træk, at incitamentet til et medlemskab forstærkes af dimittendreglerne.

3.1.1 Fordelagtige dimittendregler

En gruppe unge hører første gang om a-kassen i forbindelse med afslutningen af deres studium, hvor studievejledere og a-kasserepræsentanter oplyser om 14-dages fristen for indmelding i en a-kasse efter dimissionsdagen. Det betyder, at de unge umiddelbart kan blive dagpengeberettigede i stedet for at skulle opspare et års anciennitet. Idet en del unge har udsigt til ledighed eller en ustabil arbejdsmarkedstilknnytning i den første tid efter de dimitterer, bliver a-kassen ofte et *“naturligt valg”*. Nogle nyuddannede unge har været medlem af en a-kasse tidligere. På seminariet har omkring en fjerde-

del været medlem af en a-kasse fx i forbindelse med tidligere pædagogmedhjælperstillinger. For denne gruppe af unge er genoptagelsen af et aktivt medlemskab også almindeligt.

Nogen observerer indmeldingstendensen som udtryk for en "flokmentalitet". På mange uddannelsessteder breder der sig en stemning af, at medlemskab af en a-kasse er et fornuftigt eller ligefrem nødvendigt valg.

"A: Valget af a-kasse var naturligt og ureflekteret. Jeg havde fået at vide mange gange, at jeg skulle melde mig ind i en a-kasse senest 14 dage efter, jeg var blevet færdig, ellers ville helvede bryde løs på jord, og det gjorde jeg. B: Ja, de lover jo bål og brand, hvis man ikke melder sig ind." (Medlemmer uden arbejde)

Eftersom de fleste unge inden for AC- og FTF-området dimitterer i slutningen af 20erne, rammes de ikke af 25-årsreglen, som det sker for mange unge inden for LO-området. Men som en a-kasse konsulent siger "*holder man vejret, når politiske diskussioner går på en eventuel halvering af dagpengesatsen for unge op til 29 år*". Flere spår, at dette vil have en negativ effekt på medlemstilstrømningen.

3.1.2 A-kassen – en faglig klub

De unge lægger i høj grad vægt på, at a-kassen er fagligt afgrænset. En lang uddannelsesbaggrund resulterer ofte i en faglig stolthed, som man er interesseret i at værne om. En enkelt fokusgruppe deltager også, at a-kassen kan spille en rolle i selve valget af uddannelsesretning. Man kan satse på sine faglige interesser uden at skele for meget til den fremtidige jobsituation, fordi a-kassen udgør en ekstra økonomisk sikkerhed.

"Der kan være nogle fordele, hvis man har en meget specifik uddannelse. Incitamentet til at tage sådan en uddannelse kan være: "jeg kan altid melde mig ind i en a-kasse, hvis alt andet glipper"."
(Ikke-medlem i arbejde)

For nogle unge står den fagligt afgrænsede a-kasse som en garant for en "rød tråd" og rygrad i det, man laver. A-kassen giver ikke blot finansiell støtte, men også kompetent rådgivning om jobmuligheder og tilgangen til arbejdsmarkedet inden for ens branche, og så ligger a-kassen i naturlig forlængelse af studietidens faglige fællesskab.

"Det ligger i vores velfærdssamfundsopdragelse, en idé om at man er noget i kraft af sin faglige identitet. Så er man da trods alt arbejdsløs akademiker eller arbejdsløs pædagog og ikke bare arbejdsløs og på kontanthjælp." (Medlem uden arbejde)

I a-kasserne er man bevidst om, at det betyder noget for de unge, at a-kassen er fagligt afgrænset, og flere steder vil man gerne have et endnu bedre kendskab til medlemmernes specifikke arbejdsmarked.

“Det er jo det, vi blærer os med. At vi har det særlige, at vi ved, hvad der foregår på de arbejdspladser. Vi ved, hvad der skal til.”
(Konsulent i a-kasse)

3.1.3 A-kassen opmuntrer og hjælper til jobsøgning

En gruppe unge lægger vægt på, at a-kassen kan hjælpe dem i arbejde, hvilket hænger sammen med tilliden til a-kassens ekspertise inden for deres delarbejdsmarked. I flere a-kasser ønsker man også at sende et signal om, at dagpengemodtagerne ikke betragtes som fortabte eller som langtidsarbejdsløse, fordi a-kassens kyndige vejledning viser dem vejen frem – eller tilbage på arbejdsmarkedet.

“Ledighed er et tabu, også blandt akademikere. Vi smager på ordene, fordi det har en betydning. Vi kalder det “ledige i en periode” og ikke “arbejdsløse”, for ikke at være for sortseende.”
(Konsulent i en a-kasse)

Nogle unge ser a-kassens “kontrolfunktion” som en fordel. Med a-kassemedlemskabet har man indgået en slags kontrakt, som betinger, at man aktivt står til rådighed på arbejdsmarkedet.

“Du har bundet dig til, at du skal søge arbejde. Kontrolfunktionen holder den arbejdssøgende til ilden, idet man er nødt til at holde sig informeret, hvilket er vigtigt som nyuddannet.”
(Medlem uden arbejde)

Det giver også en tryghed, at a-kassen er en slags “vidensbank”, der klæder medlemmet på med information, og at man kan komme på kurser, som forventes at øge motivationen og mulighederne for arbejde.

“På a-kassen vil jeg kunne få en viden, altså en viden om hvordan jeg skal navigere i systemet.” (Medlem uden arbejde)

A-kassens faciliteter spiller også ind i relation til jobsøgning. Nogle betragter a-kassen som et værested, hvor de fysiske rammer opmuntrer til at søge et arbejde.

“Det er en fordel, at a-kassen er et fysisk sted at møde ind og bruge computerlokalet i stedet for at sidde derhjemme og gro fast. Det synes jeg er et stort plus, at man har et værested.”
(Medlem uden arbejde)

En del af a-kasserne gennemfører løbende tilfredshedsundersøgelser, og bl.a. viser en af disse, at medlemmerne ikke har tillid til, at AF kan hjælpe dem i beskæftigelse. Den fagspecifikke a-kasse forventes derimod at supplere med seriøs rådgivning.

3.1.4 Mere værdighed

Ligesom inden for LO-området, mener en del unge inden for AC- og FTF-området, at der er mere værdighed forbundet med at modtage dagpenge end

kontanthjælp. Nogen lægger vægt på forskellen i ordenes symbolske betydning. "Dagpenge og a-kasse" giver associationer til en privat virksomhed, hvilket opfattes positivt, hvorimod "kontanthjælp og kommune" klinger of-fentligt og opfattes negativt. Et andet synspunkt er, at det er mere værdigt at modtage dagpenge, fordi man ikke risikerer at blive sendt i ligegyldige akti-veringsprojekter.

"Jeg undersøgte kontanthjælp, da jeg skulle på dagpenge, men allerede da jeg var nede og snakke med ham "banditten", sagde jeg, at det kan I godt glemme... så længe der findes det, der hedder aktivering."
(Medlem uden arbejde)

Værdigheden i et a-kassemedlemskab hænger sammen med opfattelsen af, at man på dagpenge gives en længere line i forhold til at søge arbejde. Man har derfor i højere grad mulighed for stille mod et job, der matcher ens kva-lifikationer, og som et medlem siger, behøver man ikke at være "underbe-talt uden for sin branche" i tilfælde af ledighed, hvor man fx kunne være nødt til at søge et lagerjob.

"A: Det giver dig en sikring og en mulighed for at kigge efter det ar-bejde, du har lyst til, i stedet for at blive kastet ud i et eller andet, som du som menneske ikke egner dig til. B: Det er jo en forsikring mod dårlig livskvalitet." (Medlemmer uden arbejde)

Kontanthjælp som alternativ til dagpenge sender ikke blot et signal om, at man er sunket virkelig dybt, det betyder også, at man fratages sin faglige identitet. Den beholder man som a-kassemedlem – også i tilfælde af ledig-hed.

"Det er jo lidt dømmende, men jeg vil hellere have penge fra en a-ka-se, hvis det endelig gik så galt, end jeg ville gå på bistand. Jeg har ba-re sådant et negativt forhold til bistand og bistandsklienter. Jeg tæn-ker på drankeren nede på bænken." (Ikke-medlem i arbejde)

En gruppe unge opfatter kontanthjælp og dagpenge som ligeværdige alter-nativer, og de ønsker ikke at betale kontingent til en a-kasse, når de kan få kontanthjælp "gratis". Nogen bliver imidlertid overraskede, når de opdager, at værdien af egen bolig, ægtefællens indkomst og privat opsparing mod-regnes således, at de alligevel ikke er berettigede til kontanthjælp.

3.1.5 A-kassen matcher til zapperkulturen

Fleksibilitet er et af de mest positivt ladede ord, som de unge tildeler a-ka-serne.

"A-kassen appellerer til mig og mit felt. Jeg ser den som forbundet til det fleksible arbejdsmarked, og det er jo et moderne plusord."
(Medlem uden arbejde)

Tendensen til, at en stor gruppe unge "zapper" mellem eller nødtvunget skifter job relativt ofte i starten af deres arbejdsliv på grund af kontraktan-

sættelser, åremålsansættelser eller andre typer af midlertidige stillinger, passer godt med muligheden for at modtage dagpenge i midlertidige perioder.

“Du kunne også spørge, om vi ville fravælge a-kassen, når vi kom i arbejde? Jeg vil blive i a-kassen grundet korte ansættelsesforløb.”
(Medlem i deltidsarbejde)

“A-kassen appellerer jo faktisk til vores zapperkultur. Den udgør en sikring mellem jobskifte.” (Medlem uden arbejde)

“... og så har de unge det også sådan, at hvis de ikke bryder sig om “lugten i bageriet”, så holder man op – hvis det strider mod at være på en arbejdsplads, hvor man ikke synes, at ens værdier er.”
(Konsulent i a-kasse)

Selvom flere a-kasser er klar over, at a-kassemedlemskabet kan promoveres i relation til “beskæftigelsespauser”, så opfordrer nogle unge alligevel til at lægge endnu mere vægt på dette aspekt.

“Måske skulle de markedsføre sig på... ikke at man bare kan holde fri... men at man kan tage sig tid til at finde det rigtige job... der er noget at falde tilbage på, frem for at det er den sidste nødløsning, og at det enten er a-kassen eller at hænge dig...”
(Ikke-medlem i arbejde)

Blandt gruppen af unge, som zapper mellem forskellige stillinger, er der også nogle, som har flere forskellige uddannelsesmæssige baggrunde bag sig, som de kan trække på. Her har de tværfaglige a-kasser en særlig appel, fordi man ikke behøver at skifte a-kasse, hver gang man skifter branche.

“Nu er det ikke en branchespecifik a-kasse, jeg er med i, det vil sige, at jeg kan favne bredt inden for min egen branche, men også inde for andre brancher, hvor jeg kan tage midlertidige job.”
(Medlem uden arbejde)

Fleksibiliteten i a-kassesystemet matcher også gruppen af unge, som prøver kræfter med etablering af en selvstændig virksomhed, eller som ikke er fuldtidsansatte og dermed har mulighed for supplerende dagpenge.

3.2 Årsager til fravalg af medlemskab

Den følgende gennemgang af årsager til fravalg af medlemskab af en a-kasse er en opsummering af de ulemper, som medlemmer og ikke-medlemmer nævner. Tendensen er, at de unge i stadig højere grad stiller spørgsmålstegn ved et medlemskab. De opstiller et plus-minus regnskab, hvor fordele og ulemper vejes mod hinanden. Fordi disse overvejelser ofte hviler på et skrøbeligt vidensgrundlag, vil a-kasserne kunne vinde nogle “billige point” alene ved at informere endnu mere om deres tilbud og organisering i stedet for at drage en for hurtig slutning mellem de unges kritiske stillingtagen og be-

hovet for fornyelse. A-kassernes indhold er langt bedre og mere moderne end deres image.

3.2.1 Manglende viden og information

En del unge har ikke været opmærksomme på a-kassesystemet før afslutningen på deres uddannelse, hvor et eventuelt medlemskab bliver aktuelt. Tidligere har a-kassesystemet sjældent fanget deres interesse.

“... det er jo ikke noget, de har interesseret sig for. Altså, de har jo været fordybet i deres studier, og det er også det, de skal være.”

(Konsulent i a-kasse)

Generelt har de unge en begrænset viden om a-kasserne. De ved, at a-kassen er en slags forsikringsordning i tilfælde af ledighed, men derefter bliver billedet ofte sløret.

“... jeg tror ikke, der er nogen, der ved, hvordan det fungerer. Og det er simpelthen den største grund til, at der er færre og færre, der melder sig ind i en a-kasse.” (Medlem uden arbejde)

En del medlemmer synes ikke, at de ved nok om a-kasserne, og nogle mener, at det næsten har været for nemt at blive medlem.

“Hos os kom de jo ud på skolen og stillede det store bord frem. Der skulle man jo nærmest bare blinke med øjnene, og så havde de underskriften og det hele. Det er jo for nemt. Jeg mangler viden om, hvad jeg kan bruge a-kassen til.” (Medlem i arbejde)

Gruppen af unge, som ved mest om a-kassen, er medlemmerne uden arbejde. De har personlige erfaringer med kontakt til a-kassen og dennes tilbud. Især blandt de øvrige grupper af unge, betragtes a-kassen som en diffus og uoverskuelig størrelse. På dette punkt spiller de unges uddannelsesmæssige baggrund ikke så stor en rolle.

“... man kan sige, at selvom de er veluddannede, så har de den der lidt diffuse oplevelse af, hvad en a-kasse er, og hvad en a-kasse kan gøre for dem.” (Konsulent i en a-kasse)

Andre synes, der er flydende grænser mellem a-kassen og organisationerne og institutionerne i dens omverden, såsom de faglige organisationer, AF, kommunen og staten. Nogle opfatter nærmest a-kassen som et privat forsikringsselskab, andre som en del af velfærdssystemet, men a-kassens nærmere definerede position i samfundet er som regel uklar.

“A-kasserne... det er en bureaukratisk mærkelig størrelse.”
(Medlem uden arbejde)

Det er uvist for en del unge, hvordan a-kassen er organiseret, og hvem der bestemmer regler og indhold. Nogen ser derfor a-kassen som et sted præget af hemmelighedskræmmeri og opfatter det som et system, man ikke har lyst

til at blive del af, fordi det er svært at melde sig ud. Nogen mener også, at det er svært at åbne dørene til mere information.

“Vi ved ikke helt, hvor pengene ryger hen, det er svært at få adgang til de oplysninger.” (Medlem i arbejde)

Indtrykket af lukkethed kommer også til udtryk i, at en del medlemmer mangler information om, hvor de kan få bestemte informationer.

“Jeg fandt det ret svært at vide, hvilke papirer og dokumenter jeg skulle bruge og udfylde ... Det er ikke helt klargjort, hvordan det skal foregå, det er ikke sådant let tilgængeligt, synes jeg.”
(Medlem uden arbejde)

Nogle begrundet selv deres begrænsede viden med, at a-kasserne ikke har været tilstrækkelig synlige.

“Det siger jo så også lidt om a-kasserne, at vi sidder her og faktisk ikke rigtigt ved, hvad de kan tilbyde os. De er dårlige til at markedsføre sig.” (Ikke-medlem i arbejde)

En del unge medlemmer er usikre på, hvad deres kontingent går til. De ved ikke, at en del af deres kontingent er statsreguleret, og at en mindre del udgør et administrationsbidrag. En del unge ved ikke, om a-kassen er et offentligt eller privat foretagende. Dette kan skabe problemer i forhold til image og forventninger.

“... og det her med, at fordi vi bliver forvekslet med en privat forening, så tror de også, at det er os, der opstiller reglerne og rammerne i forhold til, når de skal have ydelser. Så bliver de rigtig, rigtig irriterede på os, fordi de synes, det er meget besværligt at få ydelser.”
(Konsulent i a-kasse)

Blandt de unge, som deltager i undersøgelsen, er flere inden for AC- og FTF-området end inden for LO-området klar over, at fagforeningen og a-kassen er to forskellige organisationer, men nogle blander tingene sammen, selvom en del ved, at a-kassen er en arbejdsløshedsforsikring.

En af a-kasserne gennemførte for nogle år siden en intern medlemsundersøgelse, hvor 80 % svarede, at det var for at være medlem af a-kassen, at de meldte sig ind i fagforeningen. A-kassen betragtede resultatet som overraskende.

Generelt undrer flere konsulenter sig over, at mange unge forveksler a-kasse og fagforening, fordi organisationerne inden for AC- og FTF-området ofte har separate navne og er beliggende i forskellige bygninger. En del unge er som sagt også klar over, at a-kassen ikke er det samme som fagforeningen, og selv i de tilfælde, hvor a-kassen og fagforeningen ligger i samme bygning, ved de, at der ikke er tale om en sammensmeltning af organisationerne.

“... hvis du skal tale med en, og så det ikke lige er noget, der har med dem at gøre, så bliver du bare smidt op på 5. sal, og det kan ikke gå hurtigt nok vel, for der ligger vores a-kasse.” (Medlem uden arbejde)

Tilsyneladende stikker bevidstheden om forskellen mellem a-kassen og fagforeningen ikke særligt dybt. Nogle konsulenter oplever, at det er frustrerende at få henvendelser fra medlemmer, som ikke er klar over, hvilke kompetencer a-kassen har. Fx henvender en del medlemmer i arbejde sig til a-kassen med ønsket om karriererådgivning. De er ikke klar over, at a-kassen kun yder den form for service til ledige medlemmer. Omvendt må de faglige organisationer indimellem henvise medlemmerne til a-kassen, fordi de unge fx stiller spørgsmål om, hvad de skal gøre i tilfælde af ledighed.

“... der er nogen, der spørger os, kan I lige se... er jeg medlem af en faglig organisation, eller er det kun a-kassen? De ved stort set ikke, hvad det er, de har meldt sig ind i.” (Konsulent i en a-kasse)

Der er en gruppe unge, som ganske enkelt ikke har tænkt på at melde sig ind i en a-kasse. Alene et fokusgruppeinterview, der handler om a-kasser, kan igangsætte en refleksionsproces.

“Magasinbranchen, hvor jeg er nu, har været meget meget usikker... jeg har overvejet, hvordan man kunne sikre sig, men jeg har aldrig tænkt på at melde mig ind i en a-kasse, jeg ved ikke hvorfor.”
(Ikke-medlem i arbejde)

Ikke-medlemmet, der er citeret ovenfor, ville efter deltagelse i fokusgruppen overveje at melde sig ind i en a-kasse. Dette på trods af, at flere af de andre tilstedeværende argumenterede for det modsatte. For nogle unge kan blot en smule viden om a-kasserne gøre en stor forskel, fordi de først og fremmest skal gøres opmærksomme på muligheden.

Blandt andre unge giver manglende viden om a-kassen en skæv forestilling om, hvad det er. De har mange og stærke meninger om a-kasserne, men deres argumenter har ikke nødvendigvis rødder i det, de tror, er a-kassen.

*“... hvis man er arbejdsløs og derefter blev sendt på kursus i kartoffelskrælning, så tiltaler det mig ikke lige frem”. **Var det i a-kasse-systemet?** “Ja, det var det, og det er ikke den eneste historie.”*
(Ikke-medlem i arbejde)

Et andet ikke-medlem nævnte, at det fx er nyttesløst at sende it-ingeniører på kursus i blomsterbinding, hvilket opfattes som en anden formålsløs form for “opkvalificering” eller omskoling. Tankerne er lidt paradoksale, set i lyset af, at mange unge medlemmer begrundet deres medlemskab i, at a-kassen værner om deres særlige kompetencer og netop fremstår som en slags garanti for ikke at skulle bruge tid på irrelevante kurser. Men nogle ikke-medlemmer tager stilling til a-kassen på et videnskabsmæssigt spinket grundlag,

og det er ikke usandsynligt, at den gruppe unge ville ændre holdninger, hvis de blev bedre informerede om a-kassens form og indhold.

Nogle unge tildeler a-kassen ord som rigid, bureaukratisk, støvet, grå, uoverskuelig, lukket og diffus, men alligevel bliver en del unge positivt overraskede over a-kassens indhold, når de informeres om det.

“... eller den der meget positive overraskelse: du er faktisk også berettiget til feriedagpenge. Nu er det også mest på universiteterne, vi fortæller den, men ja, folk er da ikke klar over, at der også er nogle meget positive ting i det her system.” (Konsulent i en a-kasse)

Dog skal en gruppe af unge virkelig overbevises. De mister hurtigt interessen for mere oplysning om a-kassen, hvis de ikke hurtigt får snerten af, at et medlemskab har afgørende personlig betydning for netop dem.

“Det er ikke nok at sige, at det er noget med økonomisk sikkerhed, for den har vi hørt. De skal sige, hvorfor det er noget for mig.”
(Ikke-medlem i arbejde)

3.2.2 A-kassen som en “sæsonvare”

Nogle ser a-kassen som en vare, hvis tiltrækningskraft først og fremmest afhænger af konjunkturerne i samfundet. Hvis samfundsøkonomien er god og beskæftigelsen høj, er incitamentet til at melde sig ind i en a-kasse lavt. Alternativt skal der et ekstraordinært argument til at overveje et medlemskab.

“... altså lige nu for mig er det en sæsonvare, som er afhængig af, hvordan samfundsøkonomien er, så hvis jeg skulle ud og købe det produkt, så skulle det være fordi, der var en, der sagde til mig, hvorfor jeg har brug for det. Lige nu har jeg ikke nogen grund.”
(Ikke-medlem i arbejde)

Synet på a-kassen som en sæsonvare kan også hænge sammen med en generel oplevelse af tryghed, som strækker ud over ens personlige handlingsradius. Når det går godt i samfundet, er der fx også øget sandsynlighed for, at ens personlige netværk eller familie kan træde til med økonomisk støtte eller forbindelser til arbejdsgivere i tilfælde af ledighed.

Nogle unge påpeger også, at de ikke ligesom de ældre har oplevet større samfundsmæssige kriser som efterkrigstid eller oliekrise. De unge er forkælede, og selvom den potentielle risiko for en social og økonomisk deroute altid er principielt til stede, retter man sig ikke efter det, så længe man ikke har erfaret det på egen krop.

“Jeg er født i 78, og vi er jo født med en guldske i munden. Vi har ikke haft de her bekymringer som sådan. Det værste, der kan ske, det er jo, at man bliver nødt til at sælge den ene bil, uha da!...”
(Ikke-medlem i arbejde)

Andre unge forudser dog, at deres familiemæssige status kan få indflydelse på, hvor seriøst de vil se på risikoen for arbejdsløshed, uanset hvordan samfundsøkonomien ellers ser ud.

“Den enlige mor må jo se lidt bort fra samfundsudviklingen, for børnene skal jo forsørges... Hvis du har to indtægter, og samfundet ser ud til ikke at gå ned lige nu og her, så er du måske også mere nærsynet.” (Ikke-medlem i arbejde)

3.2.3 Der er ikke behov for “ekstra velfærd”

Selvom en gruppe unge ikke har lyst til eller har mulighed for at modtage kontanthjælp som alternativ til dagpenge, føler de, at der er en grænse for, hvor langt man kan synke i det danske velfærdssamfund.

“ ... vi i Danmark har en lidt arrogant holdning, fordi vi ikke ser de her skræmmeksempler ligesom i fx USA. Men ser man direktøren, der gik på røven og måtte flytte på gaden, ville det give en helt anden motivation... det ser vi ikke her i Danmark... her er trygt og godt.” (Ikke-medlem i arbejde)

Holdningen om, at der ikke er behov for en udbygning af velfærden i form af en a-kasse, hænger også sammen med, at det kan blive en sovepude for det enkelte medlem. Nogle unge er bange for, at de vil blive dovne, hvis de melder sig ind i en a-kasse. Tanken om, at der altid er et sikkerhedsnet, som griber en, tager i forvejen den yderste top af motivationen.

“... hvis du hele tiden går med det i baghovedet, at du sgu altid kan blive arbejdsløs og hive på a-kassen, så har du ikke samme motivationsfaktor i dit liv. Det er netop det, der præger det her land på mange områder. Der er altid det der sikkerhedsnet. Hvis du vil have lidt mere “drive”, kan du lade være med at være medlem af en a-kasse.” (Ikke-medlem i arbejde)

Nogle unge mener, at selv SUn kan føre til mangel på initiativ. Endnu mindre er behovet for et system, man kan udnytte, når det virkelig gælder, dvs. når man er færdiguddannet og gerne vil i arbejde.

“Er I andre enige i, at a-kassen kan blive en hvilepude? A: Ja, så har man mindre motivation for at komme tilbage til erhvervslivet. Der er mange, der render rundt på SU og ikke laver noget. B: Ja, økonomien er altid det største incitament til at komme ud og gøre noget ved det.” (Ikke-medlemmer i arbejde)

Alene muligheden for kontanthjælp mener nogle unge kan være demotiverende for en aktiv indsats på arbejdsmarkedet. Andre fremhæver, at hverken kontanthjælp eller dagpenge ligger på et niveau, der kan dække deres udgifter og forbrug, og derfor er ingen af delene et alternativ til beskæftigelse.

3.2.4 Privat opsparing som alternativ

En gruppe unge har en privat opsparing, som de vil kunne klare sig for i tilfælde af ledighed. Nogle lægger bevidst penge til side hver måned. Andre har mindre målrettet sparet penge op gennem nogle år med fast job, og når talen falder på et eventuelt a-kassemedlemskab, er tanken, at den private opsparing må kunne erstatte behovet for a-kassen.

“A: De fleste unge, når de har været ude på markedet i et par år, og er færdige med SU, har en eller anden opsparing, eller et eller andet, så jeg ville sagtens kunne klare mig i dag... B: Jeg ville i hvert fald hellere selv spare op til en dårlig dag end at give dem til en a-kasse.”
(Ikke-medlemmer i arbejde)

Holdningen gælder ikke blot en lille gruppe af decideret rige unge, som til hver en tid har penge nok. Der kan også være tale om et “noget for noget princip”, hvor man ikke er interesseret i at betale kontingent til en a-kasse uden at være sikker på at få pengene igen. Så hellere spare pengene op selv. Det er en holdning, som også rummer et element af optimisme, fordi man formentlig ikke forestiller sig en situation med langtidsarbejdsløshed, hvor en privat opsparing i de færreste tilfælde rækker.

3.2.5 Et besværligt og rodet system

Bureaukratiet og reglerne i et kompliceret a-kassesystem tæller på minussiden af et medlemskab eller tanken om det. Især gruppen af unge, der starter deres arbejdsliv med bierhverv og supplerende dagpenge, konfronteres med en del besværlige regler. Men også blandt ikke-medlemmerne mener nogle, at systemet er for tungt og trægt, selvom de ikke har personlige erfaringer med a-kassen.

“... og så at dagpengesystemet et besværligt og et rodet system, som man helst ikke vil være en del af. Det kan være svært at komme ud igen, og så vil man hellere leve en måned uden penge og så håbe, man kan finde en anden måde at forsørge sig selv på.”
(Ikke-medlem i arbejde)

Flere medlemmer påpeger, at servicen varierer for meget. Indimellem er kontakten til a-kassen upåklagelig, men andre gange kan man risikere at tale med en sagsbehandler, som giver medlemmet indtrykket af ikke at have ordentlig styr på tingene.

Kommunikationen med en sagsbehandler, der ikke synes at have tilstrækkeligt overblik, men som samtidig dækker over sin usikkerhed gennem en autoritær stil, er en erfaring, som flere unge har haft. Denne følelse opstår ofte som led i, at medlemmet er i kontakt med flere forskellige ansatte, der giver dem forskellige beskeder. Nogle medlemmer er blevet så forvirrede, at de har fået bekendte med forstand på lovgivningen til at vejlede dem om, hvordan a-kassen bør vejlede dem. Hvis man samtidig har en oplevelse af,

at der mangler intern kommunikation og systematik i a-kassen, kan det føre til overvejelser om at melde sig ud.

“... alle de her papirer, de skal ha’, og så får man forskellige svar fra den ene til den anden person, man snakker med, og så det ene og det andet, (...) og når jeg endelig får mine penge, har de ikke set, de har fået mit skattekort og i den stil. Uvidenhed, forvirring og bureaukrati er en stor grund til, at folk ikke melder sig ind, servicen varierer for meget...” (Medlem uden arbejde)

En del unge har høje forventninger til servicen i a-kassen. De føler, at de køber en “vare”, når de betaler kontingent, og flere overvejer at melde sig ud, fordi kvaliteten ikke er tilstrækkelig høj. Det hænger ofte sammen med, at der går for meget tid med administration af regler og for lidt tid med individuel støtte og vejledning.

“Jeg overvejer mit medlemskab af a-kassen. Det, jeg betaler, modsvarer ikke den service, jeg får. Dagpengesystemet er for bureaukratisk, og jeg mangler en god og konkret støtte.” (Medlem uden arbejde)

3.2.6 A-kassens dobbeltroller

En gruppe unge er usikre på, om a-kassen er på deres side eller ej. Har medlemmet og de ansatte i a-kassen overensstemmende interesser? Nogle medlemmer er i tvivl, og det kan skabe en distance.

“Jeg kommer i tvivl, om vores interesser er modstridende... Altså mit indtryk hos en af mine to sagsbehandlere var, at vi var sådan to stridende parter. Hun skulle prøve at give mig så lidt som muligt... det kunne jeg bare ikke forstå, for det er jo en service, jeg har betalt for, og hvis jeg ikke får den, hvorfor skal jeg så være medlem?”
(Medlem uden arbejde)

Nogle unge er også i usikre på, hvilken status medlemmerne er tiltænkt at have. Er man som medlem kunde, klient eller interessent? Forskellige medlemmer tolker deres relation til a-kassen forskelligt. En del ville dog gerne betragtes som kunder, men føler sig behandlet som klienter.

“... ja, og fred være med det. Man er jo en sag, og det kan da godt være lidt barsk at se sig selv som sådan, at man er en bunke papirer, og det er mig. Men den der fornemmelse af, at denne her a-kasse er til for mig, og de skal yde en service til mig, den fornemmelse har jeg ikke, og det kunne jeg godt tænke mig.” (Medlem uden arbejde)

Nogle unge mener, at a-kassen har to ansigter. På den ene side kan a-kassen ikke eksistere uden medlemmer, men på den anden side er det ikke i a-kassens interesse, at for mange medlemmer modtager dagpenge. Derfor kan nogle ledige medlemmer få følelsen af, at de er uønskede klienter. Men a-kassens flere ansigter er også en opfattelse, der har spredt sig til nogle ikke-medlemmer.

“Jeg har hørt nogle skrækhistorier om, hvad folk er blevet jaget ud til. Veluddannede mennesker der er sendt på kursus i ting, der er så langt væk fra deres fag, så det var helt vildt, bare for at sagsbehandlerne kunne få dem ekspederet ud ad døren, så de kunne vise, at de har fået folk i gang.” (Ikke-medlem i arbejde)

3.2.7 Jobsikkerhed

Blandt de unge, som deltager i undersøgelsen, er færre inden for AC- og FTF-området end inden for LO-området stålsikre i deres tro på, at der altid er mulighed for beskæftigelse. Ofte hænger opfattelsen af jobsikkerhed sammen med en reel personlig oplevelse af sikkerhed, fx i form af en fastansættelse, et stabilt karriereforløb eller lav arbejdsløshed inden for ens branche.

“For mit vedkommende var grunden til ikke at melde sig ind, at der ikke er arbejdsløshed inden for mit fagområde, så derfor har jeg valgt ikke at melde mig ind. Det er penge ud ad vinduet.”
(Ikke-medlem i arbejde)

Nogle unge opfatter funktionærlovens afskedigelsesregler som tilstrækkelig sikkerhed i tilfælde af ledighed og jobskifte.

“Hvis du er inde under funktionærloven, så er du minimum sikret i 3 måneder. Så ville jeg bruge de tre måneder med fuld løn på at finde noget andet.” (Ikke-medlem i arbejde)

En del unge har kortvarige medlemskabsperioder af a-kassen på et tidspunkt, hvor deres tilknytning til arbejdsmarkedet endnu ikke er helt stabil. Fx melder en del nyuddannede læger og jurister sig ind i en a-kasse, men efter de er færdige med turnus eller har opnået en advokatbestalling, melder de sig ud af a-kassen, fordi de har fået fodfæste på arbejdsmarkedet. Selvom jobsikkerhed for mange unge er lig med gode konkrete jobmuligheder, påvirkes nogle også af tonen i debatten.

“... så pumper medierne os jo fulde af, at der er masser af arbejde. Der er slet ikke nogen grund til at gå arbejdsløs. Så hvorfor helvede skal man så bruge en a-kasse?” (Ikke-medlem i arbejde)

Nogle unge bliver tilbudt en fastansættelse i umiddelbar forlængelse af afslutningen på deres studium og har derfor ikke nået at overveje et medlemskab af a-kassen. En mindre gruppe unge har taget en uddannelse med ud-sigt til risiko for arbejdsløshed, men lader sig alligevel ikke påvirke af statistikken. Enkelte har en forestilling om, at så længe man ikke mentalt forbereder sig på ledighed, bevares modet og dermed også motivationen og sandsynligheden for at komme i arbejde.

“Der er nogle, der får at vide fra starten, at en stor del af os kommer til at ende som arbejdsløse... men de fleste siger jo: det gør jeg ikke, jeg ender ikke som arbejdsløs. Så gør du dig jo heller ikke klar til at blive arbejdsløs.” (Ikke-medlem i arbejde)

Endelig har en gruppe unge en personlig betinget jobsikkerhed med baggrund i tidligere kompetencegivende forløb.

“Jeg har mit eget sikkerhedsnet, som jeg altid kan falde tilbage på. Jeg har også en kontoruddannelse og et erhvervskørekort til Falck og til taxa og til sygetransport, og truck-certifikat har jeg også.”

(Ikke-medlem i arbejde)

3.2.8 Kompensationsgraden er for lav

Nogen mener, at dagpengesatsen er for lav i forhold til deres indkomstniveau, som ofte er relativt højt⁷.

“Hvis de matchede din løn 100 %, så ville det være ok, for så kunne det være en forsikring, men i og med at de ikke gør det, så er der ikke nogen grund til det. Man kan alligevel ikke leve af det, man får.”

(Ikke-medlem i arbejde)

Blandt unge, som har sat sig dyrt i egen bolig og måske har optaget et lån med maksimalt rentefradrag i forhold til deres indkomst, kan der være stor forskel på deres faste udgifter og dermed også på, hvor attraktiv a-kassen er. Selvom lidt økonomisk sikkerhed kunne tænkes at være bedre end ingenting, har flere unge en “alt-eller-intet” holdning. Hvis de alligevel ikke har råd til at opretholde deres levestandard i tilfælde af en længere periode med ledighed, er det lige meget, om man synker “langt ned” på dagpenge eller “meget langt ned”, fx på kontanthjælp.

“For mig er det helt urealistisk at sidde med en indkomst på 14.000 før skat, det ville jeg på ingen måde kunne få til at løbe rundt. Det er mine udgifter i sig selv.” (Ikke-medlem i arbejde)

3.2.9 Prisen

En del unge har et flersidet forhold til kontingentet. På den ene side synes nogle, at kontingentet er for dyrt, men på den anden side synes de, at kontingentet er rimeligt, hvis den service, de får, er tilstrækkelig god. Nogle ved imidlertid ikke, hvad et medlemskab koster, og en gruppe unge nævner kontingentets størrelse som en mulig forklaring på, hvorfor andre fravælger medlemskab af en a-kasse, selvom det ikke gælder dem selv. Ikke-medlemmerne benytter sjældent prisen som den primære forklaring på, hvorfor de ikke står i en a-kasse. En del unge tror, at der er stor forskel på kontingentet i de forskellige a-kasser, men de har ikke undersøgt prisen nærmere, fordi de alligevel ikke kan se ideen i et medlemskab.

“Har I nogen fornemmelse af, hvor stor forskel der er på de forskellige a-kasser i prisen? Hvis du sætter dig ind i det, så tror jeg, at der er stor forskel på den billigste og den dyreste.”

(Ikke-medlem i arbejde)

⁷ Den høje dagpengedækning på 90 % gælder kun indtægter under ca. 16.000 kr. om måneden (AK-Samvirke 2005).

Selvom prisen ikke nødvendigvis er det afgørende argument for at fravælge medlemskab, kunne en meget lav pris alligevel få nogle unge til at overveje et medlemskab. I så fald ville motivet være, at man lige så godt kunne melde sig ind, hvis der alligevel kun var tale om en ubetydelig udgift. Det skader ikke at have en ekstra sikkerhed, men hvis man er usikker på, hvad man "køber", kan kontingentet hurtigt blive for dyrt.

"... man kan også sige, at hvis det var rigtig billigt, så ville man måske bare melde sig ind, fordi nå ja, så har man jo en sikkerhed."
(Ikke-medlem i arbejde)

3.2.10 Manglende tillid til de øvrige medlemmer

Nogle unge er mistænksomme over for andre medlemmer af a-kassen. De tænker, at nogle måske vil udnytte muligheden for at få dagpenge fx ved bevidst at zappe mellem økonomisk fordelagtige arbejdsopgaver af kortere varighed (som freelance eller projektansat) og perioder med dagpenge. Man vil ikke risikere at være solidarisk med medlemmer, som man kan risikere er usolidariske med en selv.

"Jeg ville da blive sur over, at hvis jeg nu fx får 25.000 og min kollega arbejder freelance og tager 50.000, og han så kun arbejder hver 2. måned og så får dagpenge i de måneder, han ikke arbejder, det ville jeg da ikke synes var solidarisk..." (Ikke medlem i arbejde)

En længerevarende uddannelse øger ikke nødvendigvis jobmotivationen, mener nogle unge, og de vil ikke være med til at betale for opretholdelsen af andres dovenskab.

"A: ... jeg ville nok blive sur over at betale til alle dem, som aldrig kommer videre, fordi de ikke gider. B: Ja, et eller andet sted, så ser det ikke meget anderledes ud end bistand. Der er jo masser, der udnytter bistanden, når først de er kommet ind."
(Ikke-medlemmer i arbejde)

Flere drager paralleller mellem a-kasse- og kontanthjælpssystemet. Nogle unge er i forvejen irriterede over, at de over skatten skal betale penge til kontanthjælpsmodtagere uden at vide, om nogen udnytter systemet. Andre synes, det er ok, at pengene til kontanthjælp går over skatten, men netop derfor ser de ikke nogen grund til at betale en "ekstra skat" i form af et a-kassemedlemskab.

"... det generer mig ikke over skatten, men hvis jeg også privat skal til at betale penge til en a-kasse, og hvis det er samme princip som bistand, så bliver det for meget." (Ikke-medlem uden arbejde)

Mistilliden til systemet hænger også sammen med, at man ikke må have "fine fornemmelser" i relation til arbejdsmarkedet. Nogle unge mistænker a-kasserne for at være et frirum, hvor man kan tillade sig at være for selektiv i sin tilgang til arbejdsmarkedet. Selvom ingen af de unge, der deltager i

nærværende undersøgelse, varetager et job, de er overkvalificerede til, er holdningen, at de ledige altid kan tage et eller andet job.

“Enhver, der siger, at han kan gå og stå, og at han har søgt arbejde i over et år uden at få, han lyver, fordi så har han ikke søgt. Så kan han ligeså godt blive frugtplukker.” (Ikke-medlem i arbejde)

For nogle er det lidt af en falliterklæring at melde sig ind i en a-kasse. En a-kasse kan signalere en form for negativt defineret fællesskab, og når man alligevel selv er ansvarlig for sine succeser og fiaskoer, er der ikke nogen grund til at blive medlem.

“Lediggang... jeg ville ikke gøre det [melde sig ind i en a-kasse], fordi det virker forkert. Det har en negativ klang over sig.”
(Ikke-medlem uden arbejde)

Andre tænker, det ikke nytter at bede om hjælp. Alene det at overlade sig til en a-kasse kan signalere, at man tvivler på sine egne kompetencer, og det er et svaghedstegn.

“Hvis der ikke kan være de fede job hos AF, hvorfor skulle det så være hos a-kassen. Det er da dem, der selv går ud og tager arbejde, det er da dem, der får de fede stillinger.” (Ikke-medlem i arbejde)

Nogle unge tænker på a-kassen som en solid og rigid størrelse, som ikke matcher deres virkelighed præget af forandringsparathed, udvikling og selvstændighed.

“... det handler om, at vi er unge og nyuddannede og opdraget i en innovativ udvikling, og vi skal tænke individuelt hele tiden. Så det er noget andet for os, end det er for en halvtredsårig sekretær, der sidder på et kontor og ikke har været på videreuddannelse i ti år. Hun har et andet behov for en a-kasse, end vi har.” (Ikke-medlem uden arbejde)

I a-kasserne er man også klar over, at individet ikke ser sig selv som del af bestemte typer af fællesskaber.

“Det er ikke det betonagtige... det er den frie, globale, individuelle borger. Ikke betonsocialisters kollektive organisationer.”
(Konsulent i en a-kasse)

3.3 Indsatser

Blandt a-kasserne inden for AC- og FTF-området synes der at være lidt mere overensstemmelse mellem de unges holdninger og ønsker til a-kassen og konsulenternes fornemmelse heraf, end tilfældet er inden for LO-området. Grundet pæne medlemstal kan a-kasserne også tage sig bedre tid til at sætte sig ind i de unges situation og behov i stedet for at forhale nye initiativer til indsatser. Flere steder har man afholdt fokusgrupper for at tage pulsen på medlemmerne, eller der udøves en mere sporadisk indsats, hvor man fx

lægger evalueringssedler ud på bordene i a-kassen eller spørger ind til medlemmernes holdninger i forbindelse med samtaler o.l. Disse holdningsmæssige temperaturmålinger eller "selvevalueringer" får indflydelse i diskussionerne om indsatserne, som dermed bliver mere fokuserede og målrettede.

Indsatserne er ikke så meget møntet på medlemshvervning som på strategier og initiativer rettet mod en forbedring og udvidelse af a-kassens tilbud til de unge medlemmer. Især er fokus skærpet om jobformidling og karriererådgivning, nogle steder i en organisatorisk særskilt afdeling. Der er i a-kasserne stor opmærksomhed på, at man gerne vil blive endnu mere vidende om medlemmernes delarbejdsmarkeder. Flere a-kasser stiler mod at overtage nogle eller flere af AFs traditionelle ansvarsområder, og nogle a-kasser fungerer som uofficielle jobformidlere. Flere a-kasser oplever, at et stigende antal arbejdsgivere henvender sig til dem med ledige stillinger, som de af denne vej kan få besat nemmere end via officielle opslag. Flere a-kasser har igangsat netværksprojekter med kommuner, universiteter og/eller private virksomheder, fx med henblik på at afdække kompetencegabet mellem uddannelsesmæssige kvalifikationer og arbejdspladsernes efterspørgsel af kompetencer.

Indsatserne rettet mod oplysning og hvervning af potentielle medlemmer omfatter fortrinsvis foredrag og dimittendkurser på uddannelsesstederne. Flere steder forløber indsatsen i faste rutiner, hvor en a-kasserepræsentant sammen med en repræsentant fra den eller de tilknyttede faglige organisationer informerer de studerende på afgangsårgangene. Nogle steder har a-kassen en sponsorkontrakt med uddannelsesstedet, som betyder, at man kan have pjecer og andet oplysningsmateriale permanent stående.

Som noget relativt nyt er flere a-kasser begyndt at have et markedsføringsbudget, men det er forholdsvis begrænset, hvad der bruges af ressourcer på annoncer, reklamer og lignende. A-kasserne er imidlertid meget opmærksomme på det vigende medlemstal blandt de unge inden for LO-området, hvilket flere steder har fremmet interessen for de unge som en særskilt medlemsgruppe.

Generelt oplever a-kasserepræsentanterne en meget positiv modtagelse blandt de unge, som ofte bliver overraskede over de tilbud, a-kassen har. Men a-kasserne oplever også, at selve medlemshvervningen bliver mere udfordrende, fordi man i højere grad skal kunne argumentere for den personlige frem for den almene nytte i et medlemskab. Nogle konsulenter mener her at kunne ane et behov for en opprioritering af indsatserne, hvis a-kassen fortsat skal have appel til de unge eller i det hele taget kunne tiltrække deres opmærksomhed.

Der er undertiden stor forskel på indstillingen til a-kassen blandt de unge, og det betyder, at indsatserne ikke kan rettes mod de unge som en homogen

medlemsgruppe. Nogle unge er grundlæggende positivt indstillede over for dagpengesystemet.

“Nu har jeg siddet og brokket mig lidt ... men jeg gider ikke sidde og brokke mig over en virksomhed, som kvit og frit giver mig nogle penge, når jeg har brug for det.” (Medlem uden arbejde)

Blandt andre unge er udsigten til at fange deres interesse væsentlig længere, og der skal et ekstraordinært argument til, som ikke kan reduceres til et spørgsmål om økonomisk sikkerhed.

“A: “Coca-cola har jo tjent milliarder på at sælge folk et produkt, som de ikke har brug for, så det er vel det, de skal lære.” B: “Ja, de skal skabe et behov, vi ikke har”.” (Ikke-medlemmer i arbejde)

3.4 Forslag til en styrkelse af indsatsen

Den følgende række af anbefalinger bygger på resultaterne fra fokusgruppeanalyserne og konsulenternes tanker og idéer om, hvordan man kan forbedre indsatsen. Anbefalingerne er både møntet på a-kassernes interne organisering og tilbud samt deres profilering og informationsarbejde i forhold til de unge.

3.4.1 Mere oplysning

En del unge opfatter a-kassens profil og image forskelligt fra dens indhold, virke og forhold. Kort sagt har a-kassen et indhold, som er bedre end dens image lægger op til.

“Jeg ser umiddelbart a-kassen som en tung og kommunistisk betonstørrelse. Men hvis man tænker over, hvad det reelt er... at man både kan være selvstændig og få supplerende dagpenge ved siden af, er det jo et fantastisk system i sig selv.” (Ikke medlem i arbejde)

Selvom der flere steder er en vis systematik i a-kassernes oplysningsarbejde, er informationen forbigået mange unge eller har givet dem et overfladisk billede.

“Det er da tankevækkende, hvilken procentdel i dette forum der vidste, hvad taksterne var og udbyttet var af en a-kasse. Hvis det er meningen, at vi skal repræsentere et udsnit af Danmark, så er der da et eller andet, der er gået grueligt galt. Hvis der er så få, der ved, hvad en a-kasse er: hvad du får, hvad du betaler, og hvad der er fradragsberettiget. Det er da temmelig tankevækkende.” (Ikke-medlem i arbejde)

I langt de fleste tilfælde har en repræsentant fra a-kassen ansvaret for oplysningsarbejdet, og det er således sjældent, at en fagforeningsrepræsentant alene fører ordet på vegne af begge organisationer. Alligevel kan man ikke, som en konsulent siger, *“fortænke de unge i at blande tingene sammen”*, når de både skal lytte til en repræsentant fra fagforeningen og en fra a-kassen. Mængden af information kan måske synes for tung. Alene a-kassernes

regelsæt er nyt for mange, og de unges uddannelsesmæssige baggrund giver dem ikke nødvendigvis bedre forudsætninger for at forstå regler.

Flere a-kasser har erfaret, at det er a-kassen og ikke fagforeningen, som tager de unges interesse, når de kommer ud på uddannelsesinstitutionerne. På dette tidspunkt opfattes a-kassen mere aktuel, bl.a. skal de unge forholde sig til dimittendreglerne, hvorimod fagforeningen knyttes til et arbejdsliv, der ligger lidt længere ude i horisonten. Alligevel er det en principiel beslutning, at a-kassens- og fagforeningens repræsentanter tager ud sammen, og hvis ikke er det i enkelte tilfælde repræsentanten fra fagforeningen, som har ansvaret for oplysningen. Dette på trods af, at nogle konsulenter i a-kasserne antyder, at det i visse tilfælde ville være oplagt at informere selvstændigt om a-kassen ved arrangementerne. Det ville begrænse informationsmængden, give mere tid til de unges spørgsmål, og måske skabe mindre forvirring om, hvad a-kassen er.

“Der er ikke ret mange, der spørger til de faglige ting, men vi kører det fælles. Vi er ikke i tvivl om prioriteringen på det teoretiske plan, men i praksis hvad er det så de unge spørger til?...”

(Konsulent i en a-kasse)

Selvom a-kasserne inden for AC- og FTF-området har gode erfaringer med oplysningsarbejdet, skal grænsen for, hvad der er tilstrækkelig information, måske rykkes.

Flere unge har en fornemmelse af, at a-kassen holder nogle informationer skjulte for dem. Mere information ville give et indtryk af større åbenhed, og hvis a-kassen skal have et mere “luftigt” image, ville det måske også være en fordel, at information om a-kassen ikke nødvendigvis går hånd i hånd med information om fagforeningen.

“Jeg kunne godt tænke mig sådan lidt luft i [a-kassen] ... en opdatering, effektivisering og en mere uadvent profil... jeg opfatter det meget som en lukket størrelse.” (Medlem uden arbejde)

3.4.2 A-kasser opdelt efter dagpengeydelse

Nogle unge foreslår, at a-kasserne opdeles efter dagpengeniveauet og kontingentets størrelse således, at man kan vælge at melde sig ind i en a-kasse, hvor et højere kontingent følges af et højere dagpengeniveau. I hvert fald ville et højere dagpengeniveau skærpe interessen for a-kassen blandt nogle unge med lange videregående uddannelser og udsigt til høje lønninger.

“A-kassen har for mig har altid været noget for ufaglært arbejdskraft, for det er usikkert og ikke så højt lønnet som de højere funktionærstillinger. Så da jeg var ufaglært, var det godt at være med i en a-kasse, men når man er nået længere frem i livet, så er det ikke interessant længere.” (Ikke-medlem i arbejde)

Ideen om at kunne vælge et dyrere medlemskab med ret til en højere dagpengesats er allerede en realitet med muligheden for at købe tillægsforsikringer, hvilket de fleste a-kasser tilbyder. Men en del unge er paradoksalt nok ikke særligt interesserede i sådanne individuelle tilbud. For dem er tillægsforsikringen endnu et vidnesbyrd om en a-kasse, der er for kompleks og uoverskuelig i sin interne organisering. De unge efterlyser flere klare linier og gennemsigtighed, og de mener, at en a-kasse, som tilbyder samtlige medlemmer en grundydelse, harmonerer bedre med dette billede, end en a-kasse præget af intern differentiering på afgørende områder.

“Rene linier, gennemskuethed, ligesom i bankverden og i forsikringsverden, det er noget af det bedste, ligesom Nordea: ens priser til alle, det er sku til at tage at føle på! I stedet for tillægsforsikringer og hat og briller!” (Ikke-medlem i arbejde)

At tillægsforsikringer ikke appellerer specielt meget til de unge medlemmer, er også erfaringen i flere a-kasser.

“... på samme måde med tillægsforsikringer, som vi selvfølgelig har, men som ikke er noget, der appellerer til medlemmerne. Heller ikke de unge, nej.” (Konsulent i en a-kasse)

For mange regler om hvem, hvad og hvordan man kan vælge ydelser i a-kassen kan betyde, at nogle unge måske opgiver at melde sig ind, fordi det bliver for besværligt at tage stilling.

“... så er det, at det bliver en jungle, og så tænker folk, glem det, det er ligegyldigt, for jeg har et godt job og en god branche og en sund økonomi og en god udvikling – så bliver det for omstændeligt.”
(Ikke-medlem i arbejde)

I nogle a-kasser falder tankerne på idéer om flere forskellige medlemskabstyper, hvor medlemsgruppen i arbejde med høj jobsikkerhed fx kunne vælge en “skrabet model”, hvor det meste af kontakten til a-kassen foregår over nettet i tilfælde af ledighed, mens medlemsgruppen med mere usikre arbejdsbetingelser kunne vælge en “udvidet model” med flere tilbud om personlig service. Formentlig kunne sådanne overvejelser også tiltale enkelte unge, men idéerne harmonerer ikke med, at de helst ser a-kassen som en meget simpel organisation. Desuden risikerer man, at det er gruppen af unge, som har mest brug for servicen, der mister den, fordi de ikke har råd til at vælge det dyre medlemskab⁸.

Formentlig er der tale om et lille antal unge, som ville foretrække et medlemskab af en speciel a-kasse med højere kontingent og dagpengesats. For-

⁸ Idéen ville formentlig få større betydning som en mulighed for at fastholde de ældre medlemmer, som kunne vælge et billigere medlemskab i stedet for at melde sig ud af a-kassen i 50 års alderen, hvilket nogle gør som følge af et langt arbejdsliv uden perioder med ledighed.

ventningerne til dagpengesatsen ville sandsynligvis være højere end villigheden til at betale et højt kontingent. Men det er en helt gennemgående holdning, at reglerne i a-kassen skal være enkle og nemme. Simpeltalt tiltaler de unge.

Forskelle i kontingentet for medlemmer i samme a-kasse gennem en differentiering efter risikoprofiler er et andet aspekt, som tiltaler en gruppe unge. Tanken er, at man skulle kunne belønnes efter anciennitet i a-kassen således, at kontingentet falder i takt med antallet af år, man har været i fast arbejde. Selvom dette også ville indebære en differentiering i forhold til det enkelte medlem, ville det ikke bryde med princippet om, at reglerne er ens for alle.

“... så putte folk i nogle kasser, hvis en har 15 års erhvervs erfaring, uden at have været ledig en eneste gang, så får man en billigere sats, fordi man vurderer, at sandsynligheden for at blive ledig ikke er så stor. Så ville man lettere kunne sluge det.” (Ikke-medlem i arbejde)

3.4.3 Bedre atmosfære i a-kassen

“Hygge frem for skrankepaver” og et “miljø frem for et kontor” er udtryk for den stemning, flere unge sætter pris på og gerne så, at a-kassen i endnu højere grad bar præg af.

“ Set ud fra et rationelt perspektiv, synes jeg, at det er godt, hvis de skaffede sig et bedre image og “brandede” sig. I stedet for at møde folk bag en sådan skranke – at stå bag en linie og vente på at komme til – ville det være en meget fornuftig idé at indrette en café og gøre det lidt mere hyggeligt.” (Medlem i arbejde)

Nogle unge sætter pris på detaljer, som allerede på nuværende tidspunkt præger stemningen i a-kassen.

“De gør meget ud af at gøre det hyggeligt, det har i hvert tilfælde givet IKEA en masse penge. Deres møbler, billeder og vaser... der er altid friske tulipaner, lige når man kommer ind.” (Medlem i arbejde)

Blandt gruppen af unge, som lægger vægt på a-kassen som et værested, foreslår en, at medlemmerne tilbydes et nøglekort til a-kassen således, at faciliteterne også kan benyttes efter officiel lukketid.

Nogle unge mener imidlertid, at kontakten med a-kassen skal begrænses til et minimum. Men selvom de ser a-kassen som et rådgivningscenter og ikke som et opholdssted, må det gerne være hyggeligt. A-kassen må gerne indbyde til en form for kommunikation, hvor man ikke føler sig som et nummer i rækken.

“At møde sagsbehandleren i a-kassen er lidt ligesom at have en bankrådgiver i en bank, hvad angår kundebehandlingen. Men også det at du sidder over for denne her person ... det kunne da godt være mere personligt...” (Medlem i deltidsarbejde)

Andre mener, at a-kassen gerne må bevare "skrankeformen". A-kassen er ikke et sted, hvor medlemmet vil bruge tid efter de mest nødvendige ærin-der, og derfor er der ikke grund til at skabe en endnu mere indbydende at-mosfære.

"A-kassen er ikke en "social halløjsa", jeg ville aldrig benytte mig af kurser mm. Jeg har det godt med skranken, hvor man kan gå hen og aflevere et dokument eller få et hurtigt svar." (Medlem uden arbejde)

3.4.4 En fast sagsbehandler

Nogle unge ville foretrække, at de havde en fast sagsbehandler, hvilket er et ønske, man i nogle a-kasser har været bevidste om og forsøgt at imødekomme. Med en fast sagsbehandler kan unge medlemmer bl.a. undgå ujævnheder i kommunikationen, hvor de kan risikere at blive vejledt forskelligt af forskellige personer, og hvor serviceniveauet eller attituden varierer uhen-sigtsmæssigt alt efter, hvilken person de kommer i kontakt med.

"Jeg så gerne, at sagsbehandleren var ligesom i en bank, hvor man har en fast, der kender ens sag." (Medlem uden arbejde)

Ulempen er, at den faste sagsbehandler kan være på ferie, til møder eller til frokost i situationer, hvor man ville undgå ventetid ved at blive henvist til en af de andre ansatte.

"Jeg vil ikke være afhængig af, at jeg skal tale med en speciel sagsbehandler. Fleksibiliteten er god, jeg kan fx ringe på mange forskellige tidspunkter." (Medlem uden arbejde)

Selvom det med en fast sagsbehandler ville være muligt at tale med andre medarbejdere, ville man måske foretrække at tale med sin kontaktperson, som alligevel kender ens sag – medmindre det drejer sig om spørgsmål af meget simpel karakter. Flere unge fremhæver også, at succeskriteriet for en fast sagsbehandler er, at det er en god sagsbehandler, og at man har mulighed for at skifte i tilfælde af uoverensstemmelser.

3.4.5 Bedre matchning mellem sagsbehandler og medlem

Flere a-kasser lægger vægt på, at deres ansatte i konsulentafdelingerne har uddannelsesmæssige baggrunde med en længde og spredning, der svarer nogenlunde til medlemmernes. Men en del unge er ikke helt tilfredse med kontakten til a-kassen, hvilket i højere grad synes at gælde inden for AC- og FTF-området end inden for LO-området. En tidligere undersøgelse har ligeledes vist, at jo højere uddannede de ledighedsberørte har, jo lavere er deres tilfredshed med a-kassen (Arbejdsdirektoratet, 2005). Det kan skyldes, at man via sin uddannelse er skolet i at stille kritiske spørgsmål, men det kan også handle om, at ikke alle ansatte i a-kasserne matcher medlemmerne i øjenhøjde.

I a-kasserne synes der at være stor opmærksomhed på, at medlemmerne skal kunne spejle sig i konsulenterne, fordi det giver tryghed og jævnbyr-

dighed. Men sagsbehandlerne, som har den daglige kontakt til medlemmerne, er stort set alle HKere, hvorimod konsulenterne med matchende uddannelsesmæssige baggrunde spiller en mindre fremtrædende rolle, fordi de ofte bruger mere tid på opgaver af strategisk karakter og mindre tid på medlemskontakt.

“Altså jeg tror, at vi på sagsbehandlingsområdet... der hvor folk søger informationer om regler og muligheder for at bruge reglerne... at vi på det område kunne ligne vores medlemmer endnu mere. Der kan vi godt blive lidt for meget lovforvaltere og ikke så meget konsulenter.” (Konsulent i en a-kasse)

De færreste konsulenter stiller spørgsmålstegn ved, at sagsbehandlerne i a-kasserne er HKere, selvom de samtidig er meget stolte af den del af medarbejderstaben, som matcher medlemmerne. Det skyldes, at forvaltningen og formidlingen af lovstoffet traditionelt har været HKernes ansvarsområde, og her kommer flere akademikere til kort.

Medlemmerne har imidlertid behov for at komme i kontakt med sagsbehandlere som *både* forstår deres kompetencer og situation på arbejdsmarkedet, og som samtidig er gode formidlere af a-kassens regler i forhold til deres personlige situation. Dette er høje og måske også for høje krav at stille til sagsbehandlerne. De færreste formår at udfylde “dobbeltrøllen”.

“Hvis man er uddannet som HKer ved man måske ikke så meget om produktudvikling og innovation, og når man ikke kan tale med på det niveau, så bliver det måske meget lovbaseret; det må du ikke, og det må du gerne.” (Konsulent i en a-kasse)

Nogle konsulenter mener ikke, det er problematisk, at sagsbehandlerne er HKere, fordi det først og fremmest gælder om at give konkret vejledning, hvilket forudsætter, at man kender reglerne til bunds, og ikke at man fx er god til abstrakt tænkning og refleksion. Men de dygtigste regelfortolkere og formidlere kan have svært ved at vejlede i øjenhøjde, hvis ikke der er tale om en vis grad af faglig identifikation med medlemmet.

Flere medlemmer efterlyser netop en mere konkret, præcis og let forståelig vejledning.

“Jeg tror ikke så meget, det er indholdet som formen, der skal forsimples. Jeg har fx lige fået et brev fra dem, og jeg forstår det ikke, det er totalt kancellisprog, jeg forstår det ikke... det er ord, jeg ikke fatter, men hvad står der? Det er garanteret rimeligt simpelt, et eller andet med at jeg skal sende dem et eller andet på et tidspunkt.”
(Medlem uden arbejde)

De unge lægger ikke særskilt vægt på, hvilken uddannelsesmæssig baggrund a-kassens ansatte har. Så længe de formår at give en god service og vejledning, er forudsætningerne herfor ikke af stor betydning. Men at give

en god service og vejledning set fra medlemmets perspektiv er ikke nemt. Sagsbehandleren skal ideelt set kunne forstå medlemmets uddannelsesmæssige jargon og beskæftigelsesmuligheder, formidle komplekst stof enkelt og hertil have sans for en tålmodig pædagogisk tilgang, der tager højde for, at mange medlemmer ikke ved særlig meget om a-kassens regler. Endelig skal sagsbehandleren være i stand til at gå i dialog og ikke blot informere medlemmet. For de fleste sagsbehandlere er dette udtryk for virkelig høje krav til deres daglige arbejde.

“Altså alle sagsbehandlere er jo HKere, fordi det er man jo traditionelt i alle a-kasser. Men igen vil jeg sige, altså man skal jo være meget meget dygtig som HKer, før man kan være a-kassemedarbejder, fordi det jo er så komplekst. Det er så komplekst. Man skal være forbandet dygtig.” (Konsulent i en a-kasse)

I stedet for at stille mod urealistiske høje krav til den enkelte ansat, er det måske mere oplagt at satse på mere vidensdeling, samarbejde, åbenhed og transparens internt i a-kassen. Som en af konsulenterne siger, kan det være af stor betydning, at ledelsen går forrest, hvis der skal skabes et miljø, som i endnu højere grad lægger op til, at man kan indrømme usikkerheder og diskutere form og indhold i vejledningen af medlemmerne, uden at der er tale om gensidig kontrol og konkurrence. En strategi for kollegial supervision kunne være et forsøg på at skabe mere åbenhed således, at medarbejderne i fællesskab bærer ansvaret for kontakten med de enkelte medlemmer.

Åbenhed er ikke blot vigtig indadtil i organisationen, men i høj grad også over for det enkelte medlem. De unge vil gerne have klar besked, og hvis sagsbehandleren er usikker, vil de foretrække ærlighed frem for autoritet og myndighed for enhver pris.

“... og det tror jeg også i forhold til dialogen med medlemmerne. Man skal være autentisk, hvad det så end måtte være, det er jo ikke så nemt. Det er det overhovedet ikke. Og så skal man turde pille ved sin egen selvpfattelse, ved sit eget glamourøse selvbillede, ha ha.”
(Konsulent i en a-kasse)

Et andet forslag til, hvordan dialogen med medlemmet kan udvikles, er ved at erstatte person til person-kontakten med lidt større netværk – på visse områder. I en af de a-kasser, som deltager i nærværende undersøgelse, er man begyndt at tale om dialog i en mere workshop-baseret form. Det er en kommunikationsform, hvor a-kassekonsulenten ikke nødvendigvis har faciliteten, men giver redskaber og viden til en gruppe af medlemmer, som kan spejle sig i hinanden og diskutere og omsætte denne viden på en mere ligeværdig og dynamisk facon.

3.4.6 Profilerings af a-kassen

En del unge skelner ikke mellem, hvilke a-kasser der profilerer sig hvordan. Det betyder, at selvom der er forskelle i den type af markedsføring, de for-

skellige a-kasser benytter, slår mange unge mere eller mindre a-kasserne over en kam. Det stiller højere krav til a-kasserne om at formidle informationen på en måde, som giver de unge noget seriøst at tænke over, hvis ikke tendenserne til mere overfladiske reklamer skal tegne hele billedet.

Markedsføring rettet mod medlemmet

Nogle unge giver udtryk for, at ikke alle informationer de får om a-kasserne, er lige brugbare. I nærværende undersøgelse er samtlige konsulenter i a-kasserne meget optagede af, at de er blandt de billigste a-kasser, og at administrationsbidraget skal bevares på dets nuværende niveau. Prisen har også betydning blandt de unge, men er sjældent afgørende for valget af et medlemskab.

“Hvad betyder prisen? A: “Ikke noget”. B: “Prisen havde en indvirkning, da jeg sammenlignede, men mulighed for at få pressekort var det, der gjorde udfaldet”.” (Medlemmer uden arbejde)

En del unge føler, at de har behov for mere information om, hvad a-kassen er, før de kan tage stilling til prisen på kontingentet. På det punkt har den øgede konkurrence mellem a-kasserne initieret en markedsføringsproces, der på nogle punkter kan synes mere rettet mod de konkurrerende a-kasser end mod de potentielle medlemmer.

“Jeg tror den her pris... det kan godt være, at den ikke har den store betydning for medlemmerne, men den har stor betydning a-kasserne imellem.” (Konsulent i en a-kasse)

Nogle unge har en opfattelse af, at der er stor forskel på kontingenterne mellem de forskellige a-kasser. Men en gruppe af unge ønsker ikke at sætte sig nærmere ind i priserne, før de er blevet overbeviste om, at de har brug for a-kassen. En tidligere undersøgelse viser også, at det ikke er prisen, men skift af arbejde, som er hovedårsagen til valget af et nyt a-kassemedlemskab (AK-Samvirke, 2005).

Gruppen af unge, som bliver opmærksomme på de faktiske forskelle i priserne, er ofte overraskede over, at netop prisen har haft så stort et fokus i markedsføringen, når de opdager, at det måske kun er 20 kr., de kan spare i kontingent. A-kassen kan hermed komme til at fremstå “hul”, fordi der fokuseres på en mindre forskel i kontingentet frem for på vigtige forskelle i kvalitet og tilbud, og det betyder, at nogle kan blive i tvivl om, hvad a-kassen egentlig har at byde på.

“De reklamer, du ser i fjernsynet, det er jo ikke sådan noget: meld dig ind, det er sådan noget, nu kan du frit vælge, så flyt fra din gamle”... de fortæller jo ikke mig, hvorfor jeg skal melde mig ind. Bare fordi de er billigere end de andre, det hjælper jo ikke mig, der alligevel ikke er medlem.” (Ikke-medlem i arbejde)

I det hele taget er det vigtigt, at a-kasserne markedsfører sig på en måde som signalerer, at a-kassen ikke er i tvivl om sit "produkt", hvilket alt andet lige også er lettere blandt a-kasserne inden for AC- og FTF-området, som generelt oplever et stabilt medlemstal blandt de unge. A-kasserne skal signalere en høj selvtillid og ikke desperation i hvervningen af medlemmer. Ellers tager nogle unge afstand med det samme.

"Fortæl mig hvorfor jeg skal være medlem, lad være at fortælle mig, at I har brug for mig."

"Vi kan jo ikke bruge det til noget, at de ikke kan overleve uden os. Vi skal jo have at vide, at vi ikke kan klare os uden dem."
(Ikke-medlemmer i arbejde)

Mere humor og selvironi

Hvis a-kassernes image skal shined op, peger nogle unge på, at nøglen er mere humor. I en tid hvor beskæftigelsessituationen generelt er god, er der grænser for, hvor seriøst de unge opfatter potentielle risici, og flere unge mener derfor, at der er behov for at begrænse selvhøjtideligheden i a-kasserne.

"Humor er altid den bedste måde at komme ind i folks hjerter på... der er ikke nogle tabuer. Arbejdsløsheden er så lav... der skal ikke gøres grin med de, der er arbejdsløse, men det må godt gøres med et smil i øjet, på en lidt skæv måde. Det skal ikke være belærende og med løftet pegefinger." (Ikke-medlem i arbejde)

Humoren skal ikke overlejlre indtrykket af, at a-kassen er en seriøs organisation, hvilket de unge også lægger vægt på. Men en seriøs a-kasse kan godt profileres med et glimt i øjet. Humoren må heller ikke blive plat. Inden for AC- og FTF-området tager samtlige unge afstand fra kommerciel reklame for a-kassen.

"De der åndssvage hvervekamper, hvor de ryger ud på Roskilde-festivalen med nogle præmier, det er så useriøst, som det kan blive. Det kan godt være, at der sidder et reklamebureau og tænker: "Nu gør vi det her, det bliver totalt crazy", men det gør det ikke, der skal seriøsitet til. Arbejdsløshed er en seriøs ting, så det nytter ikke at lave plat på det." (Ikke-medlem i arbejde)

"A: "A-kassen skal ikke være kommerciel". B: "Det er dårligt for deres image". C: "A-kassen er jo ikke en afdeling af Boggie, det er for meget 16-18 årige"." (Medlemmer uden arbejde)

De unge tager afstand fra markedsføring, hvor der benyttes produkter, som ikke er relateret til a-kassen.

"Jeg ville aldrig skæve til en kampagne, hvor jeg kan vinde en telefon... det er ok, hvis det er i forbindelse med et abonnement på et blad, men det kan jeg ikke have, når jeg melder mig ind i en a-kasse."
(Ikke-medlem i arbejde)

En del a-kasser tager også afstand fra mere opfindsomme reklametiltag.

“Det vi sælger er godt nok, så behøver vi ikke at komme med en mp3 afspiller. Vi har en god vare med.” (Konsulent i en a-kasse)

“Vi kan også se det på nogle af de karrieremesser, vi deltager i. Der bliver udlovet vingaver og en rejse til Paris af nogle af de andre a-kasser. Og det gør vi ikke, og det er slet ikke noget, vi taler om som en mulighed.” (Konsulent i en a-kasse)

Flere unge er meget bevidste om, at deres kontingentkroner ikke i for vid ustrækning går til reklame for a-kassen.

“A: “ Mine penge skal ikke betale konkurrencer”. B: “ A-kassen vil få et identitetsproblem, hvis de gjorde den slags, det kan et rejsebureau gøre”. C: “Det burde ikke være derfor, man meldte sig ind i en a-kasse. D: Det virker noget desperat.” (Medlemmer uden arbejde)

I nogle a-kasser er man også meget opmærksomme på, at medlemmerne ikke bryder sig om, at deres medlemskroner benyttes til reklame. Derfor kan det være en fordel at fokusere indsatsen om de steder, hvor de potentielle medlemmer er i stedet for at forsøge at ramme bredt.

“Altså medlemmerne, de ved godt, at der er deres kroner og ører, vi rutter med. De vil tænke økonomi, hvis vi røg i bedste TV2-sendetid og tænke, hvor havde vi dog alle de frygtelig mange millioner fra.” (Konsulent i en a-kasse)

Det er også vigtigt, at markedsføringen af a-kassen ikke bliver for spekulativ. Det er ikke nødvendigvis en fordel at tænke for meget over et bestemt “brand”, som appellerer til de unge. Måske følger et mere tidssvarende image automatisk i kølvandet på mere information om et indhold, som langt hen ad vejen er moderne og tidssvarende nok set fra de unges synsvinkel.

“Folk ved ikke, hvad de siger nej eller ja til nu. Jeg synes, de skal lægge vægt på at informere i stedet for at “brande”.”

“De skal fortælle om de muligheder, der er. Det er jo i bund og grund et godt produkt, de har, men vi aner det ikke.”

“De, der melder sig ud, gør det, fordi de ikke får, hvad de betaler for, og det kan man jo ikke reklamere sig ud af ved “at brande”.” (Medlemmer uden arbejde)

3.5 Udfordringer og dilemmaer

Interviewene i a-kasserne har givet et indtryk af, at tempoet er speedet op, og at a-kasserne står midt i en rivende udvikling bl.a. som følge af den øgede konkurrence og ændringer i yngre generationers attitude over for systemet.

Der er meget dynamik og mange gode idéer i flere a-kasser, men der mangler nogle steder en fastlagt strategi eller nogle succeskriterier for, hvordan a-kassen ønsker at forholde sig til udviklingen.

Nogle steder tager man nærmest for givet, hvad udviklingen er og kræver, og man glemmer lidt, at a-kasserne selv er med til at sætte en dagsorden. Det er vigtigt at arbejde ud fra nogle klare mål og principper, som de unge kan forholde sig til, og som ikke nødvendigvis er resultatet af selvevalueringer eller medlemsundersøgelser.

Flere a-kasser står imidlertid i en række dilemmaer, som betyder, at udfordringerne ikke kun drejer sig om a-kassernes handlekraft og vilje. Lovgivningen, mængden af ressourcer mm. kan også stille nogle vanskelige betingelser for arbejdet.

3.5.1 Lødig oplysning – fri konkurrence

Konkurrencen mellem a-kasserne kan sætte oplysningsarbejdet i et dilemma.

Det er a-kassernes ærinde at oplyse på uddannelsesstederne, hvor de potentielle unge medlemmer er, og i kraft af det frie a-kassevalg er det i medlemmets interesse at blive oplyst om forskellige muligheder for valg af a-kasse. Men uddannelsesstederne har ikke intentioner om at danne ramme for markedspladser, hvor a-kasserne konkurrerer om medlemmerne, og de unge er heller ikke interesserede i et alt for massivt oplysningsmateriale. Det er således en udfordring for a-kasserne at oplyse lødigt og seriøst og samtidig sikre, at informationen ikke drukner i for mange valgmuligheder, sælger-teknikker og information, der ikke er direkte relateret til a-kassen. Flere unge ville foretrække, at en "neutral" repræsentant, fx fra AK-Samvirke, kom ud på uddannelsesstedet for at præsentere de relevante a-kasser i stedet for at skulle tage stilling til forskellige a-kassers forskellige måder at præsentere og promovere sig på.

En enkelt a-kasse, som deltager i nærværende undersøgelse, oplever, at det er svært at få adgang til nye potentielle medlemsområder. På mange uddannelsessteder sidder der fx en organisationsrepræsentant i bestyrelsen, hvilket kan være en af forklaringerne på, hvorfor kun en a-kasse tildeles adgang.

“... Hvad vil du sige, hvis der også kom en repræsentant fra en anden a-kasse ud på uddannelsesinstitutionen? Jeg tror nok, at vores repræsentant i bestyrelsen ville sige: “Hvad skal det til for?”
(Konsulent i en a-kasse)

Nogle uddannelsessteder forsøger at håndtere konkurrencen mellem a-kasserne ved at have etableret en "turnusordning" for de a-kasser, som kan være på tale inden for fagområdet. Andre uddannelsessteder har helt lukket dø-

rene for andre a-kasser, end den som traditionelt har besøgt stedet, fordi man har haft dårlige erfaringer med arrangementer, hvor forskellige a-kasser deltog.

“Bestyrelsen er jo også nødt til at sige, at man ikke skal fylde uddannelsesinstitutionen op med... det skal jo ikke være en markedsplads, vel.” (Konsulent i en a-kasse)

Enkelte steder er a-kasse- og fagforeningsrepræsentanternes besøg skema-lagt, og manglende fremmøde blandt de unge tæller som fravær. Hvis man i højere grad skulle åbne op for besøg af andre a-kasser, ville det bryde med denne tradition, og man ville blive nødt til at erstatte besøget fra a-kassen med større arrangementer og frivilligt fremmøde. Her ligger nogle interese-konflikter, som der bør tages hånd om, såfremt hensigten er at give de unge et fair sammenligningsgrundlag mellem a-kasserne på grundlag af indhold.

3.5.2 “Regeljunglen” – simple budskaber

Både konsulenterne og de unge giver udtryk for, at a-kassen rummer for mange og for komplicerede regler. Som en af konsulenterne siger, er reglerne som en dyne, der bliver trukket over hovedet, og der er behov for at løfte den dyne – en opfattelse som er lig de unges ønsker om simple budskaber i formidlingen af a-kassen.

“Det er sådan en meget rigid blindtarm med a-kasselovgivning, synes jeg.” (Konsulent i en a-kasse)

Men på den anden side er det netop nogle af de komplicerede regler, som sikrer a-kassens fleksibilitet i forhold til de unges situation på arbejdsmarkedet, bl.a. gennem mulighed for supplerende dagpenge etc., og det er vigtigt, at de unge kender disse regler.

“Det er vigtigt at sige i optimismens navn og i forhold til at få folk af sted og være jobsøgende på alle leder og kanter, der skal man så også kende regelsættet, så man har det med som underspillende musik... at være klar over, at hvis man gerne vil have bibeskæftigelse, så følger der et regelsæt med.” (Konsulent i en a-kasse)

Lidt firkantet kan man måske sige, at nogle af de indviklede regler går hånd i hånd med a-kassens mest moderne tilbud til de unge, og derfor kan ønsket om regelforenkling risikere at give bagslag. På den ene side er både konsulenterne og de unge interesserede i, at reglerne forenkles, men på den anden side skal reglerne være smidige, og er det forenelige mål?

“... man skal passe på med at sige regelforenkling, fordi man også kan risikere at ramme folk i hovedet. Reglerne må gerne være enkle, men de skal samtidig være smidige, så det passer med arbejdsmarkedet og den måde, folk arbejder på.” (Konsulent i en a-kasse)

Komplicerede regler må kunne formidles på en simpel måde, og det er i sidste ende vigtigt at gøre muligheder og rettigheder forståelige i et spiseligt budskab. Men tilsyneladende har reglerne nået et kompleksitetsniveau, som udfordrer flere ansatte i a-kasserne, og hvis der mangler et klart overblik, kan det være svært at formidle efter hensigten.

“For mig at se er det kunstarten for enhver a-kasse, at man skal være fuldstændig klar over regelsættet i mindste detalje. Den anden del er jo formidlingsdelen, og de unge kræver en forklaring på, hvorfor tingene hænger sammen, som de gør.” (Konsulent i en a-kasse)

På sigt synes idealet at være en kombination mellem forenkling og fleksibilitet i revideringen eller udviklingen af reglerne således, at spændvidden mellem komplekse regler og simple budskaber ikke bliver endnu større, end den allerede er. A-kasserne står i forvejen overfor en tilstrækkelig krævende udfordring om at formidle kompleksitet simpelt.

3.5.3 Ambitioner og ressourcer

På den ene side gør a-kasserne en dyd ud af ikke at hæve administrationsbidraget, men på den anden side vil nogle a-kasser gerne være innovative og udvikle deres tilbud og service til medlemmerne. Men det kan være en udfordring at efterleve sine ambitioner, hvis der ikke samtidig følger flere ressourcer med.

“... altså der prikkes du jo på en øm byld, fordi vi jo er sådan en a-kasse, der er utrolig ambitiøs (...), og nogle gange koster det her med ambitioner jo penge, man kan jo ikke gøre det uden mennesker, og du kan jo heller ikke pine livet ud af folk.” (Konsulent i en a-kasse)

Nogle a-kasser ser det nærmest som en nødvendighed at udvide eller ændre deres “produktassortiment”, hvis de skal blive ved med at tiltrække eller fastholde nye medlemmer.

“... og man kan sige, hvis vi skal blive ved med at tiltrække medlemmer, så er vi nødt til at yde mere end bare lige... det er man nødt til, fordi folk spørger til det.” (Konsulent i en a-kasse)

I forvejen benytter nogle a-kasser en stigende del af deres ressourcer på såkaldte omregningsfaktorer. En stor del af deres medlemsskare består af unge medlemmer i en ustabil beskæftigelsessituation som korttidsansatte, deltidsbeskæftigede, nystartede selvstændige e.l., og forvaltningen af deres dagpengeberettigelse er en tidskrævende opgave at løfte.

At ambitionerne i nogle a-kasser er væsentlig større, end hvad midlerne rækker til, betyder, at a-kasserne (inden for lovens rammer) er nødt til at være kreative og indgå samarbejdsaftaler, hvor a-kassen fungerer som 2. aktør, eller hvor samarbejdspartnere har ansvaret for opfølgningen af projekterne. Men nogle a-kasser synes at stå i en situation, hvor de skal strække sig langt for at finde på alternative finansieringsmuligheder. Spørgsmålet er,

om den udhulning af administrationsbidraget, som en langvarig fastfrysning af beløbet medfører⁹, er hensigtsmæssig, når det tages med i betragtning, at mange unge lægger stor vægt på kvaliteten i a-kassens ydelser¹⁰.

3.5.4 Individet – den “grå masse”

En a-kasse, der er sikker på sine tilbud til de unge, vil have det bedste udgangspunkt for at tiltrække opmærksomhed. Men flere a-kasser præges i øjeblikket af ambivalens i forhold til deres værdier. Er a-kassen en organisation med en række idealer, som de unge kan lære af og overbevises om? Eller er a-kassen en organisation, som vil tilpasse form og indhold efter medlemmernes ønsker? Såfremt a-kassen svajer mellem disse spørgsmål, signaleres der ustabilitet.

Nogle af de tværfaglige a-kasser rammer her et blødt punkt. Ligesom flere moderne erhvervsvirksomheder har en af de tværfaglige a-kasser fx formuleret et værdisæt bestående af tre sætninger, som alle medarbejdere kan udenad. Værdierne fungerer som handlingsforskrifter, der ensretter og tydeliggør a-kassens attitude overfor omverden og det enkelte medlem. Det er et aspekt, som tiltaler mange unge.

Dilemmaet, som de fagligt afgrænsede a-kasser står i, er bl.a., at de fleste har rødder i en tradition, som knyttes til solidaritet, kollektivitet og fællesskab, mens de unge er meget individualistisk orienterede og ikke vil være del af den “grå masse”, som en af de unge kalder det. Flere a-kasser er delte på spørgsmålet om, hvordan de skal håndtere individet i fællesskabet.

“Vi forsøger jo at køre på to heste. Både at forholde os realistisk til, hvordan unge mennesker i dag ser på verden, men så også samtidig sige, at det er solidaritet og den kollektive glæde af de ting, man kan bygge i fællesskab. Så det er både og. Det er klart, at vi bliver nødt til at se på det enkelte menneske. Det er ikke sådan, at vi afviser, at sådan er det.” (Konsulent i en a-kasse)

Gruppen af unge, som mener, at a-kassen kan relateres til solidaritet, ser det som et positivt sideaspekt i et medlemskab. Hvis man ikke selv bliver ledig, er det rart at tænke på, at man er med til at hjælpe andre. Men solidaritet er ikke placeret i første række over motiverne for et medlemskab, og nogle unge mener slet ikke, at solidaritet har sammenhæng med a-kassen.

“A:... “hvorforskulle de [a-kasserne] være solidariske?” B: “Nej, det er jo at gå imod den individuelle verden, hvis man begynder at gå tilbage... sådan ser jeg det”. C: “Det er i hvert fald ikke noget, de skal profilere sig på, for så får de i hvert fald ikke nogen kunder i butikken”.” (Ikke-medlemmer i arbejde)

⁹ Administrationsbidraget i a-kasserne har været reelt faldende samtidig med, at lønninger og priser er steget. (AK-Samvirke, 2005).

¹⁰ Hertil har en tidligere undersøgelse vist, at medlemstilfredsheden er mindst i a-kasserne med de laveste administrationsbidrag. (Arbejdsdirektoratet, 2005).

De unge vil ikke skæres over en kam, og de vil hellere være medlem af en organisation, som er tilpasset den enkelte end en organisation, som stiler mod en bredt defineret medlemsskare. Samtidig vil nogle a-kasser gerne holde fast i budskabet om, at man i fællesskab har skabt og kan skabe nogle resultater, som er større og bedre, end hvad et enkelt individ formår, fx gennem sin private opsparing. Budskaberne behøver ikke at være uforenelige.

Den individuelle vinkel i fællesskabet kan godt være meget konkret. I stedet for at se den enkelte unge som et "a-kassemedlem", vil flere hellere se sig selv som individuelle medlemmer, men dermed er det ikke sagt, at alle former for fællesskaber er uinteressante blandt de unge. Derfor handler en del af udfordringen for a-kassen måske også om at profilere sig på en personrettet måde uden at give afkald på idealer, holdninger og handlekraft.

At man ikke strækker sig så langt i efterlevelsen af medlemmernes ønsker og behov, at a-kassens identitet bliver uklar, er vigtig, fordi effekten kan være modsat af hensigten. De unge tiltrækkes ikke af en a-kasse, som de ikke ved, hvor de har.

Derfor er det oplagt, at a-kasserne i højere grad gør sig klart, hvor de står i feltet mellem tradition og nytænkning og mål og midler som led i den samfundsudvikling, de er en del af. Det lader til at være en udfordring for a-kasserne at udvikle deres værdier uden at miste dem. Eller at fastholde en række grundlæggende værdier og anvende dem på en tidssvarende måde, så a-kassen ikke fremstår som en form uden indhold.

3.5.5 Kontrolorganisation – serviceorganisation

Som nævnt oplever flere unge, at a-kassen har to ansigter, som både kan signalere samstemmende og modstridende interesser med medlemmet. Men også de ansatte oplever et skisma i relation til medlemmet. Flere konsulenter ser a-kassen som en blanding af en kontrolorganisation, der skal garantere og tjekke de unges rådighedssituation, og en serviceorganisation, som gerne vil indrette sig efter de unges behov og yde hjælp med jobformidling, omskoling og opkvalificering. Det er en udfordring at finde en balance, hvor medlemmet ikke oplever, at a-kassen kontrollerer for kontrollens skyld, men også fremstår som en serviceorganisation med åbne døre, der kan benyttes efter behov.

A-kasserne skal både være dialogorienterede og formanende, fleksible og bestemte. Det kan være en udfordring at kombinere handlingsforskrifterne i de rette doser. Flere a-kasser oplever, at en stor del af den kritik, de modtager fra unge medlemmer, er rettet mod håndhævelsen af regler og kutymer i forhold til beskæftigelsespolitikken generelt. Nogle a-kasser bruger meget tid, energi og kreative tanker på at finde en gylden middelvej mellem kontrol og service således, at a-kassemedarbejderne ikke fremstår som "busse-

mænd”, som en af konsulenterne siger, men derimod giver medlemmerne en oplevelse af, at det er i et samarbejde med dem, tingene foregår.

“De unge vil have et system, der fungerer, og som de kan arbejde interaktivt med. Et system, som ikke taler ned til dem, men som taler hen til dem og med dem.” (Konsulent i en a-kasse)

At mange unge er meget selvstændige og bevidste, betyder ikke, at de ikke har behov for kyndig vejledning og hjælp, når de er ledige. Mange unge vil gerne “holdes i hånden”, men de ser ikke a-kassen som en myndighed, der har autoritet til at bestemme over deres handlinger. Selvom a-kassen skal leve op til en række lovbestemte krav, er det vigtigt at satse på en dynamisk og interaktionsbaseret kommunikation med de unge medlemmer. At være mere opfordrende og dialogbaseret frem for kontrollerende og at være mere udforskende frem for dikterende er nogle af de ufordringer, en af konsulenterne selv peger på. Vilkaerne for at kunne udvikle kommunikationen med medlemmet i denne retning er i høj grad afhængig af, hvilke rammer lovgivningen udstikker.

“Jeg synes, at der er en tendens til, at nu er der snak om, at folk skal tjekkes endnu mere. Altså det kan godt blive lidt for meget “hersen” rundt med mennesker. Altså at trække folk ind til samtaler hver måned bare for at trække dem ind, det giver ikke mening.”
(Konsulent i en a-kasse)

Hvis kontrollen bliver ukonstruktiv, risikerer man at signalere for høj grad af mistillid til de unge, og så har de svært ved at se a-kassen som “deres organisation”. Det er derfor vigtigt at vurdere de unges situationsbestemte behov for de initiativer, som rummer kontrol således, at det giver mening for det enkelte medlem fx at blive rådighedsvurderet.

“Hvis der bliver for meget kontrol, kan de unge bare vælge bistanden.” (Ikke-medlem i arbejde)

“Jeg tror slet ikke, at der er nogen i dag, der vil finde sig i at blive mistænkeliggjort. Der har man en helt anden holdning til sit eget frie valg som ung.” (Konsulent i en a-kasse).

Litteratur

Arbejdsdirektoratet (2005): "*Benchmarking af arbejdsløshedskasserne*". Arbejdsdirektoratet, november 2005.

AK-Samvirke (2005): "*A-kassernes fremtid og Fremtidens A-kasser*". AK-Samvirke, juni 2005.

Bason Christian, Csonka Agi, Ejler Nicolaj (2003): "*Arbejdets nye ansigter*". Børsens Forlag.

Dean Jodi (1995): "*Reflective Solidarity*". I *Constellations – an international journal of critical and democratic theory*. vol. 2 nr. 1. Blackwell Publishers Ltd. S.

Due Jesper og Madsen Steen Jørgen (2001): "*Fagbevægelsens permanente krise?*" I FAOS information, juli 2001.

Giddens Anthony (1996): "*Modernitet og selvidentitet*." Hans Reitzels Forlag.

Juul Søren (2002): "*Modernitet, velfærd og solidaritet. En undersøgelse af danskerens moralske forpligtelser*." Hans Reitzels Forlag.

LO (2003): "*Årsrapport for 2003*". Landsorganisationen i Danmark.

Metz David, Westenholtz Ann (2000): "*Identitetsdannelse i midlertidige og spredte arbejdsfællesskaber – belyst via et relationelt perspektiv*." I Tidsskrift for Arbejdsliv, 2. årg. nr.4.

Navrbjerg Steen (1998): "*Hvad ved vi om tillidsrepræsentantens arbejdsvilkår? – et arbejdspapir til Projekt Øget Lokal Kompetence*." Forskningscenter for Arbejdsmarkeds- og Organisationsstudier.

Nørregård-Nielsen & Østergaard Jeanette (1999): "*Unge stiller større krav til deres fremtidige arbejde*". I *danskernes værdier 1981-1999*. Gundelach Peter red. Hans Reitzels Forlag.

Sennett Richard (1999): "*Det fleksible menneske*". Forlaget Hovedland.

Simonson Birgitte, Katznelson Noemi (2000): "*Unges arbejdsbegreb*". I Tidsskrift for Arbejdsliv, 2. årg. nr.4.

Ugebrevet A4 (2002): "*Sæt livet på spil for de unge*". Ugebrevet A4 02/09-02-nr.17.

Ziehe Thomas (1997): "*Individualisering som det kulturelt forandrede selvforhold*". Social Kritik, 9. årg. nr. 52/53.

Bilag

Projekt “Unge holdninger til a-kasserne”

Interviewguide Fokusgruppeinterview

ikke medlemmer af en a-kasse

1) Præsentation

- ❖ Der tages en runde, hvor hver deltager kort præsenterer sig selv.
 - Alder
 - Længden af ledighed eller typen af uddannelsesaktiviteter/beskæftigelse.

2) Holdninger til a-kasser – a-kassernes virksomhedsimage

- ❖ Hver deltager får et stykke papir og bliver bedt om at skrive fem grunde til at være medlem af en a-kasse og fem grunde til ikke at være det.
Hver deltager fremlægger.
 - Hvilke ord falder jer først ind, når I tænker på en a-kasse?
 - Hvad er det mest positive, man kan sige om a-kasserne?
 - Hvad er det mest negative, man kan sige om a-kasserne?
 - Hvilket omdømme mener I, at a-kasserne generelt har? (i pressen, blandt venner, familie, kolleger).
 - Synes I, at det er muligt at skelne mellem a-kasser og fagforeninger? Hvis ja hvordan, hvis nej hvorfor?
 - Hvordan har I det med, at en række a-kasser er koblet til faglige organisationer?
 - Tænker I på a-kasserne som:
 - Faglige organisationer, der varetager medlemmernes interesser?
 - Et forsikringsselskab?
 - En form for offentlig myndighed?
 - Synes I, at a-kasserne appellerer til de unge? Hvis ja, hvorfor, hvis nej, hvorfor ikke?

3) Viden om a-kasser – Hvor får de unge deres viden fra?

- Hvornår blev I første gang opmærksom på a-kassesystemet?
- Hvilke aktiviteter varetager en a-kasse?
 - Har a-kasserne en arbejdsmarkedspolitisk rolle?
- Ved I, hvor store a-kassernes kontingenter er?
 - Er der forskel på de forskellige a-kassers kontingenter?

- Hvor har I hørt om a-kasserne? (evt. selv opsøgt eller blevet præsenteret for informationerne).
 - Er dine kolleger, venner og familie medlem af en a-kasse?
- 4) Faktorer som kan føre til fravalg af medlemskab af en a-kasse**
- Matcher a-kassernes tilbud og serviceydelser til jeres behov, hvis ja hvorfor, hvis nej, hvorfor ikke?
 - Hvordan vurderer I størrelsen på a-kassekontingenterne – hænger pris og ydelser sammen? (I hvilket omfang er det kontingentets størrelse eller a-kassens ydelser, som afholder fra medlemskab?).
 - Har fravalget af a-kasse sammenhæng med den type arbejde, I varetager?
 - Betyder omfanget af ledighed inden for dit fag noget for dit fravalg af medlemskab?
 - [For dem der er under 25 år] Kender I 25-årsreglen (halv dagpenge-sats plus aktivering), hvis ja, har den betydning for jeres fravalg af a-kasse?
- 5) Faktorer som kunne motivere til medlemskab af en a-kasse**
- Hvad kunne få jer til at overveje/genoverveje medlemskab af en a-kasse?
 - Tror I, at jeres behov for at være medlem af en a-kasse ændres med alderen, hvorfor? (fx stiger behovet for et økonomisk sikkerhedsnet i takt med etablering af familie etc., eller føles behovet endnu mindre i takt med at ens kvalifikationer på arbejdsmarkedet bliver bedre og jobsikkerheden dermed større).
 - Ville en eventuel stigende ledighed inden for dit fag have betydning for holdningen til a-kassen?
 - Ville lavere kontingenter påvirke holdningen til a-kassen?
- 6) Fremtidens a-kasse**
- Hvordan tror I, at a-kasserne i endnu højere grad kan appellere til de unge?
 - Hvad kunne I godt tænke jer fungerede anderledes ved a-kasserne?
 - Hvordan tror I, at “fremtidens a-kasse” skal/kommer til at se ud, fx om 10-20 år?

Projekt “Unge holdninger til a-kasserne”

Interviewguide **Fokusgruppeinterview**

medlemmer af en a-kasse

1) **Præsentation**

- ❖ Der tages en runde, hvor hver deltager kort præsenterer sig selv.
 - Alder
 - Typen af beskæftigelse eller længden af ledighed?
 - Hvor længe har I været medlem af en a-kasse?
 - Hvornår blev I første gang opmærksom på a-kassesystemet?
 - Hvorfor meldte I jer ind i en a-kasse?

2) **Holdninger til a-kasser – a-kassernes virksomhedsimage**

- ❖ Hver deltager skriver fem grunde til at være medlem af en a-kasse og fem grunde til ikke at være det. Der tages en runde, hvor hver deltager fremlægger.
 - Hvilke ord falder jer først ind, når I tænker på en a-kasse?
 - Hvad er det mest positive, man kan sige om a-kasserne?
 - Hvad er det mest negative, man kan sige om a-kasserne?
 - Hvilket omdømme mener I, at a-kasserne har? Hvad er dette omdømme betinget af (historier i medierne, fra venner, bekendte etc.)?
 - Tænker I på a-kasserne som:
 - Faglige organisationer, der varetager medlemmernes interesser?
 - Et forsikringselskab?
 - En form for offentlig myndighed?

3) **Kontakt til a-kassen**

- Har I haft kontakt til a-kassen?
- I hvilken forbindelse har I haft kontakt?
- Kan I nævne eksempler på, hvordan denne kontakt er foregået?
- Har I fået den service, I forventede?
- Hvis I kun har/får kontakt til a-kassen i forbindelse med arbejdsløshed, er I tilfredse med det? Eller ville I gerne have mere løbende kontakt?

4) **Motiver for medlemskab af en a-kasse**

- Har a-kassen levet op til jeres forventninger?
- Tror I, at jeres behov for at være medlem af en a-kasse ændres med alderen? (fx stiger behovet for et økonomisk sikkerhedsnet i takt med etablering af familie etc., eller føles behovet mindre i takt med, at ens kvalifikationer på arbejdsmarkedet bliver bedre og jobsikkerheden dermed større).
- Hvor meget betyder den service, a-kassen yder (her tænkes ikke på muligheden for dagpenge i tilfælde af arbejdsløshed)?

5) **Viden om a-kasser – Hvor får de unge deres viden fra**

- Hvilke aktiviteter varetager en a-kasse?
- Har a-kasserne en arbejdsmarkedspolitisk rolle?
- Hvad er forskellen mellem a-kasser og fagforeninger?
- Er der forskel på de forskellige a-kassers kontingenter?
- Hvor stor forskel tror I, at der er?
- Hvor meget betaler I til a-kassen?
- Hvad går jeres kontingent til?
- Hvilken service yder jeres a-kasse (ud over muligheden for dagpenge)?
- Hvor meget vidste I om a-kasserne, før I meldte jer ind?
- Er dine kolleger, venner og familie medlem af en a-kasse?
- Er I tilfredse med den viden, I har om a-kassen, eller ville I gerne have endnu mere information? (fx om hvad kontingentet går til).

6) **Faktorer som kan føre til fravalg af medlemskab af en a-kasse**

- Har I overvejet at melde jer ud af jeres a-kasse? Hvis ja, hvorfor?
- Hvad kunne få jer til at overveje at melde jer ud af en a-kasse, selvom det på nuværende tidspunkt ikke er aktuelt?

7) **Fremtidens a-kasse**

- Hvad kunne I godt tænke jer fungerede anderledes ved a-kasserne?
- Skal a-kasserne have særlige tilbud til unge under uddannelse, unge i beskæftigelse eller unge ledige?
- Hvordan tror I, at “fremtidens a-kasse” skal/kommer til at se ud, fx om 10-20 år?
- Skal der være mere fokus på den individuelle og personlige kontakt i fremtidens a-kasse, eller skal man fokusere endnu mere på den “elektroniske a-kasse”?

Projekt “Unge holdninger til a-kasserne”

Interviewguide

Ungdomskonsulenter og konsulenter

1) Præsentation

- Hvad er din stillingsbetegnelse i a-kassen?
- Hvad er din faglige baggrund?
- Hvilke erfaringer har du med de unge og a-kassen?

2) Medlemsudviklingen

- Hvordan har medlemsudviklingen i din a-kasse været inden for de senere år?
- Hvilke tendenser/bevægelser inden for de forskellige aldersgrupper?
- Er der bestemte aldersgrupper I har fokus på og hvorfor?

3) De unge og a-kassen

- *Medlemmer*

- Tror du, at der er forskel på, hvad de unge og de ældre lægger vægt på, når de melder sig ind i a-kassen (priser, service, faglig tilknytning, jobformidling)?
- Tror du, at de unge identificerer sig med a-kassen?
- Har alderen betydning for loyaliteten (stabil tilknytning) over for a-kassen, hvordan og hvorfor?

- *Ikke medlemmer*

- Hvorfor er andelen af de unge medlemmer dalende?
- Tror du, at a-kassen kan ændre på denne tendens?
- Har du indtryk af, om udviklingen skyldes strukturelle ændringer (fx højere uddannelsesniveau, udviklingen i jobbenes antal og sammensætning på arbejdsmarkedet, mindre ungdomsårgange, forringelser af dagpengesatserne), eller om det er holdningsmæssigt betinget (fx normer, økonomiske prioriteringer, manglende information etc.)?
- Har du indtryk af, om a-kassen mister unge medlemmer, fordi der er færre unge, som melder sig ind, eller fordi der er flere unge, som melder sig ud?
- Hvilke årsager tror du, der er til, at nogle unge fravælger medlemskab af en a-kasse?
- Hvorfor melder de unge sig ud? Gør de det på grund af utilfredshed med a-kassen, eller fordi de alligevel ikke føler, at de har b-

ehov for a-kassen, eller fordi konkurrerende a-kasser har bedre tilbud?

- Andre undersøgelser peger på, at en del unge mangler information om a-kasserne, hvorfor? (evt. er det a-kassens eller de unges ansvar at højne informationsniveauet?)
- Har du indtryk af, om der er særlige grupper blandt de unge, som er medlem af a-kassen (fx kerne- og periferimedlemmer)? Og i så fald hvordan adskiller de sig fra hinanden?
- Har 25-årsreglen (halv dagpengesats plus aktivering) betydning for medlemsbevægelser?

4) Aktiviteter

- Har I særlige initiativer rettet mod fastholdelse og/eller hvervning af de unge?
- Hvordan tror du, at a-kassen bliver bedre til at tiltrække de unge?
- Er der behov for, at a-kassen bliver endnu mere attraktiv for de unge, der allerede er medlemmer?

5) Fremtidens a-kasse

- Hvordan tror du, at “fremtidens a-kasse” skal/kommer til at se ud, fx om 10-20 år?

Bilag 4

Barrierer for unges medlemskab af en a-kasse samt løsningsforslag

Barrierer	Forslag
<i>Begrænset viden</i>	
A-kassen har ikke været et diskussionsemne i folkeskolen, gymnasiet eller i hjemmet.	Mere information i folkeskolens 9.- 10. klasser. Evt. diskutere, hvorvidt information om fagforeninger og a-kasser i højere grad bør være et alment dannende emne i samfundsfag i folkeskolen og gymnasiet.
Holdninger baseret på falske forestillinger om, hvad a-kassen er.	Fokus på at aflive "myter" i oplysningen om a-kassen.
A-kassen og fagforeningen forveksles, og derfor bliver holdninger til fagforeningen identiske med holdninger til a-kassen. Fagforeningens "støvede/umoderne" image smitter af på a-kassens image. Mistillid til fagforeningen (fx i form af "pampe-ri") smitter af som mistillid til a-kassen.	Flere repræsentanter fra a-kasser, der sikrer "selvstændig" information om a-kassen. En forudsætning herfor kan være at afklare eventuel intern uenighed/splittelse om a-kassens relation til fagforeningen. Flere a-kasserepræsentanter med "kontortid" på uddannelsessteder. Mere oplysning om a-kasser på arbejdspladser. Mere fokus på at kvalificere tillidsrepræsentanter til at informere om a-kassen.
A-kassen forbindes med partipolitik	Mere fokus på at informere om a-kassens relation til fagforeningen.
A-kassekontingentet forveksles med det samlede kontingent til fagforening og a-kasse.	Mere oplysning om, hvad a-kassekontingentet går til, og hvordan det er sammensat. I nogle tilfælde kan det være en mulighed at splitte girokortet op for hhv. a-kasse og fagforening.
En gruppe unge er ikke blevet spurgt, om de vil være medlem af en a-kasse. En gruppe unge reflekterer ikke over muligheden i et medlemskab.	Mere opsøgende information om a-kasserne. Flere foredrag/workshops på uddannelsessteder, som ikke har tradition for besøg af a-kasserepræsentanter.
En gruppe unge opsøger ikke selv information om a-kasserne.	Mere information om, hvor de unge kan opnå information.

<p>A-kassen, AF og kommunen forveksles.</p> <p>Et a-kassemedlemskab forbindes med risiko for unyttig aktivering, fx kurser i "kartoffel skrælning".</p> <p>Historier om nedværdigende sagsbehandler-/klientrelationer fra kommunen smitter af på holdninger til a-kassen.</p>	<p>Informere om hvordan a-kasserne adskiller sig fra lignende organisationer og institutioner.</p>
<p>Subjektive holdninger (attitude)</p>	<p>Forslag</p>
<p>Ukuelighed i troen på egen formåen og egne muligheder.</p> <p>Kontanthjælpssystemet overflødigger behovet for medlemskab af en a-kasse.</p> <p>Privat opsparing som alternativ sikkerhed.</p>	<p>Ikke umiddelbart påvirkelige holdninger.</p>
<p>A-kassen som en hvilepude.</p>	<p>Mere information om a-kassen.</p>
<p>Mistillid til øvrige medlemmer af a-kassen.</p> <p>Mistillid til a-kassen (fx som et profitforetagende, der søger at snyde én).</p>	<p>Mere "neutral" information om a-kasserne, som ikke er inspireret af kommercielle reklamemetoder.</p> <p>Fokus på, at informationsarrangementer ikke må blive til "markedspladser", hvor forskellige a-kasser "konkurrerer" om de unges opmærksomhed.</p>
<p>Strukturelle forhold</p>	<p>Forslag</p>
<p>Højkonjunktur. Optimisme i forhold til beskæftigelsesmuligheder.</p> <p>Jobsituation, herunder ansættelsesforhold og indkomstniveau. A-kassen er mindre attraktiv for fastansatte og højtlønnede.</p> <p>Familiemæssig status. Unge med lang udsigt til etablering af familie er mindre tilbøjelige til at melde sig ind i en a-kasse.</p>	<p>Ikke umiddelbart påvirkelige forhold.</p>
<p>Uddannelsesmæssig status. A-kassen er mindre attraktiv for unge, som ikke har taget en uddannelse, fordi de skal efterleve beskæftigelseskravet og anciennitetskravet.</p>	<p>Skabe en type "løsgænger"-medlemskab af a-kassen, hvor korte medlemskabsperioder tæller i anciennitetskravet.</p>

Alder	Forslag
<p>Helt unge, som endnu ikke har valgt uddannelsesretning, er mere fleksible over for forskellige typer job.</p> <p>Helt unge er mere optimistiske i forhold til jobmuligheder.</p> <p>Helt unge har længere udsigt til etablering af familie og føler sig dermed mere ansvarsfrie.</p> <p>Helt unge, som har stiftet familie, har oftere en lav indkomst som kombineret med høje udgifter betyder, at de ikke har råd til et a-kassemedlemskab.</p>	Ikke umiddelbart påvirkelige forhold.
Helt unge har oftere fragmenterede og afbrudte jobforløb, som vanskeliggør opfyldningen af anciennitets- og beskæftigelseskravet.	Skabe en type "løsgænger"-medlemskab af a-kassen, hvor korte medlemskabsperioder tæller i anciennitets- og beskæftigelseskravet.
Negative erfaringer med a-kassen	Forslag
Utilfredshed blandt medlemmer.	<p>Mere intern åbenhed, supervision og diskussion om medlemskontakt.</p> <p>Endnu mere fokus på at tale hen til og ikke ned til medlemmerne. De unge vil gerne behandles som kunder (eller medlemmer) og ikke som klienter.</p> <p>Evt. tænke/udvikle a-kasserne mere i retning af væresteder end formelle kontormiljøer.</p>
<p>Negative erfaringer kan føre til negativ omtale, hvilket kan påvirke potentielle medlemmers holdninger til a-kasserne.</p> <p>Negativ omtale kan i visse tilfælde blive til rygter, som er langt fra sandheden.</p>	Formidle a-kassen som en åben og fleksibel organisation, der er lydhør over for eventuel utilfredshed og kritiske spørgsmål.
Konkurrencen mellem a-kasserne	Forslag
For mange valgmuligheder og forvirring over, hvad de enkelte a-kasser dækker over.	<p>Mere information hvor en person eller organisation repræsenterer flere forskellige a-kasser.</p> <p>Mere neutral information om a-kasserne, fx via AK-Samvirkes hjemmeside.</p> <p>Fokus på at "informationsmængden" ikke må overdrives, fx hvis mange forskellige a-kasser er præsenteret ved samme arrangement.</p>

Forvirring over, hvad prisforskelle dækker over.	Mere fokus på indhold end pris i oplysningen om og konkurrencen mellem a-kasserne.
--	--

Kommentarer: De barrierer og forslag, som er oplyst i tabellen ovenfor, er mindre fastlåste, end skemaet foregiver. Nogle barrierer kan være konsekvenser af flere forskellige forhold, som i skemaet er adskilte under separate overskrifter. Fx kan mistillid til a-kassen i princippet hænge sammen med begrænset viden, der kan være tale om subjektive holdninger eller attituder, mistilliden kan skyldes måden, hvorpå a-kassens profileres, og endelig kan ens alder måske også have betydning for, hvor meget man ved om a-kassen og dermed, i hvilket omfang man nærer tillid eller mistillid til organisationen.

Da undersøgelsen alene er kvalitativ, kan vi ikke præcisere, hvilken indbyrdes indflydelse de forskellige faktorer har. Skemaet er derfor kun illustrativt for de argumenter, som de unge har fremført under fokusgruppemøderne samt vores fortolkninger og inddelinger heraf.

Det skal også tilføjes, at generelle forslag til en styrket indsats i forhold til de unge også er, at:

- rette fokus på de unge som et særligt medlemssegment i de a-kasser, der anser de unge som del af den samlede medlemsskare
- opsamle erfaringer mellem a-kasserne i forhold til aktuelle indsatser over for de unge – evt. etablere flere “idéformidlingsnetværk”.

Opsummering af forslag til løsninger af barrierer for unges medlemskab af en a-kasse

<i>Forslag</i>	<i>Barrierer</i>
Mere oplysning om a-kassen.	Viden (begrænset viden om a-kasser) Subjektive holdninger (attitude). Rygter om a-kassen. Mistillid til a-kassen og de øvrige medlemmer.
Mere "neutral" information om a-kasserne. Koordination og planlægning mellem konkurrerende a-kasser.	For mange valgmuligheder.
Information med mindre fokus på prisen og mere fokus på indhold i et a-kassemedlemskab.	Forvirring over konkurrencen på priser.
Mere fokus på interne forbedringer, bl.a. i forhold til medlemskontakt.	Negative erfaringer med a-kassen.
Ikke umiddelbart påvirkelige forhold eller holdninger.	Strukturelle forhold. Alder. Subjektive holdninger (attitude).
Ændringer af love og regler.	Alder. Strukturelle forhold.

Liste over motiver for unges medlemskab af en a-kasse:

- Økonomisk sikkerhed.
- Værdighed.
- Karrierehjælp/jobformidling.
- Venner og families holdninger.
- Tradition inden for ens fag.
- Reklamefremstød (fx muligheden for at vinde en mobiltelefon, hvis man melder sig ind i en a-kasse).
- Dimittendreglerne.
- A-kassen som en "eksklusiv" faglig klub, der har ekspertise inden for ens delarbejdsmarked.
- A-kassen er et godt match til "zapperkulturen", dvs. en arbejdssituation, hvor man vælger eller er nødt til at skifte job ofte. (En gruppe unge, som skifter job mellem forskellige brancher, anser de tværfaglige a-kasser for at være særligt attraktive).

- A-kassen er solidarisk, hvilket nogle ser som en positiv “sideeffekt” af et medlemskab. Kontingentkronerne er ikke spildte, selvom man ikke selv får gavn af dem.

Liste over årsager til unges fravalg af medlemskab af en a-kasse:

- En gruppe unge har begrænset viden om a-kasserne og tænker derfor ikke videre over et eventuelt medlemskab.
- En gruppe unge er ikke blevet spurgt, om de vil melde sig ind i en a-kasse og har derfor ikke gjort det.
- Modvilje over for fagforeningen smitter af på holdninger til a-kasser.
- Manglende tillid til a-kassen – kan fx bygge på falske forestillinger om, hvad a-kassen er, tvivl om hvorvidt a-kassen varetager medlemmets interesser eller en fornemmelse af, at a-kassen skjuler visse informationer for medlemmet.
- Kontanthjælp som alternativ til dagpenge. Der er ikke behov for “ekstra velfærd”.
- Afstandtagen til det solidariske aspekt i et a-kassemedlemskab. De penge, man indbetaler i kontingent, skal sikres at gavne en selv.
- For mange og for uigennemskuelige tilbud fra forskellige a-kasser.
- For højt kontingent – en gruppe unge tror, at kontingentet er højere end det er, fordi a-kassekontingent ikke adskilles fra fagforeningskontingent.
- 25-års reglen.
- Anciennitets- og beskæftigelseskravet.
- Optimisme og fleksibilitet i forhold til jobmuligheder.
- Et a-kassemedlemskab er ikke nødvendigt, så længe man ikke har stiftet familie.
- Mistillid til de øvrige medlemmer af a-kassen som mulige “dovne dagpengemodtagere”.
- A-kassen er et tungt og bureaukratisk system. En forestilling kan være, at det er svært at melde sig ud, når man først er blevet medlem.
- A-kassen som en “sæsonvare”, der ikke er behov for under højkonjunktur med lav arbejdsløshed.
- A-kassen som en “hvilepude”, der tager drivkraften ud af en.
- Privat opsparing overflødig eller ses som et alternativ til et medlemskab.
- Dagpengesatsen er for lav i forhold til indkomstniveau.
- A-kassen signalerer lediggang og “sagsbehandler/klient”-relationer, hvilket ikke virker tiltrækkende på en gruppe unge, som vil vise styrke, selvstændighed og individualitet.
- En gruppe unge med lav indkomst, som har stiftet familie, fravælger et medlemskab på grund af et stramt budget.

Forskellige unge medlemmer og ikke medlemmer af a-kasser:

Ikke-medlemmer:

- Unge, som ikke har valgt uddannelsesretning og derfor rammes af beskæftigelses- og anciennitetskravet – og muligvis 25-års reglen.
- Unge med fast arbejde og høj indkomst.
- Unge, som ikke har tænkt over et medlemskab og ikke er blevet spurgt.
- Unge, som har fordomme om a-kasserne (de kan fx tro, at det er svært at melde sig ud).
- Unge med familie, lav indkomst og høje udgifter, som ikke har råd.
- Unge, der skifter job ofte, og som tror, at det er besværligt at skifte a-kasse, hvis de får et job i en anden branche.
- Unge, som ikke vil have, at andre medlemmer får nytte af eller kan udnytte deres kontingentkroner.
- Unge, som ikke mener, et medlemskab er nødvendigt, så længe man har mulighed for at modtage kontanthjælp.
- Unge, som – uanset hvad (fx øget oplysning) – vil være selvstændige og uafhængige.

Medlemmer:

- Unge med familie, faste udgifter og på baggrund heraf øget fokus på økonomisk sikkerhed.
- Unge, som tilhører faggrupper med stærk tradition for faglig organisering, og som “socialiseres” til medlemskab.
- Unge, som har meldt sig ind i en a-kasse, fordi de herved kunne deltage i en konkurrence om en mobiltelefon eller rejse.
- Unge, som er påvirkede af families og venners holdninger.
- Unge, som ikke stiller spørgsmålstegn ved behovet for økonomisk sikkerhed og ikke anser kontanthjælp som et værdigt alternativ.
- Unge med høj arbejdsløshed inden for deres fag.
- Unge med en ustabil beskæftigelsessituation (og som typisk har været omfattet af dimittendreglerne).

Profiler: Forskellige grupper unge sammensat af medlemmer og ikke medlemmer af a-kasser fordelt efter uddannelsesmæssig baggrund

“De ubekymrede”: Helt unge (under 25 år), som endnu ikke har valgt uddannelsesretning. De unge skifter mellem forskellige typer job, og det kan ses som en udviklingsmulighed eller trend at prøve noget forskelligt. Etablering af egen familie har lange udsigter, og man er optimistisk eller ukuelig i forhold til sine fremtidige jobmuligheder. Så længe, det ikke er blevet modbevist, at man er en del af de små “ungdomsårgange” med gode muligheder på arbejdsmarkedet, er der ikke grund til bekymring. Holdningen er også, at man fx “altid kan blive tankpasser”, hvis bestemte ansættelser ikke forløber som ventet.

Den omskiftelige arbejdskultur, måske kombineret med udlandsophold af kortere eller længere varighed, betyder, at det kan være vanskeligt at opfylde anciennitets- og beskæftigelseskravet, som berettiger til dagpenge. Desuden kan 25-års reglen yderligere have en negativ effekt på overvejelser om a-kassemedlemskab.

“De traditionsbundne”: Traditionelle faglærte LO-grupper samt andre faggrupper med stærk tradition for faglig organisering. En heterogen gruppe, som kan spænde fra tømrere og malere til pædagoger og sygeplejersker. Fælles for de unge er, at de har et mere eller mindre “automatisk” forhold til a-kasse og fagforening, som de ofte blander sammen og ikke stiller større spørgsmålstejn ved. De unge kan fx have fået besked på at melde sig ind, de kan være påvirket af “flokmentaliteten” inden for deres fag, eller de kan have en type arbejde, som af praktiske årsager opmuntrer til medlemskab af en a-kasse. Fx kan antallet af aktive arbejdsdage variere vilkårligt blandt malere, alt efter hvordan vejret er, og derfor ses a-kassemedlemskabet som nødvendigt eller særligt oplagt. Tendensen er dog, at de unge, som kategoriseres inden for denne profil, i stigende grad stiller spørgsmålstejn ved traditionerne for medlemskab.

“De reflekterede”: Unge, som har færdiggjort en længere videregående uddannelse. Unge med en lang uddannelsesmæssig baggrund er ofte meget bevidste om at udnytte deres individuelle kompetencer. A-kassen har særlig betydning som et sted, hvor de ansatte har viden inden for ens delarbejdsmarked, og hvor man derfor føler en tryghed i forhold til forståelsen og varetagelsen af ens specifikke kompetencer på arbejdsmarkedet. En del af disse unge har bestemte forventninger til deres a-kasse. Man kan også sige, at de har et reflekteret eller “krævende” forhold til a-kassen, hvor det fx kan være en forventning, at sagsbehandleren tager hensyn til deres “unikke” baggrund og ikke til deres faggruppe som helhed.

Det kan appellere yderligere til de unge, at deres uddannelse berettiger til medlemskab af en bestemt type a-kasse. Hermed tildeles a-kassen i visse tilfælde en særlig betydning som et fagligt “eksklusivt” fællesskab. Unge, som har færdiggjort en lang uddannelse, har som regel også en alder, hvor etableringen af en familie er en nærliggende tanke – om ikke allerede er en realitet. Det betyder, at man føler et ansvar og ofte har faste udgifter, som kan nødvendiggøre et dagpengeniveau i tilfælde af ledighed. Nogle unge akademikere mener dog, at a-kassen er unødvendig, typisk hvis de er fastansatte og har en høj indkomst. I nogle tilfælde kan dagpengeniveauet alligevel ikke dække deres levestandard i tilfælde af ledighed.

“De brogede”: Unge med forskellige arbejds erfaringer og/eller uddannelsesmæssige baggrunde. Gruppen af unge, som har forskellige erfaringer på arbejdsmarkedet og/eller forskellige færdiggjorte eller halvt afsluttede uddannelser, som de kan falde tilbage på i tilfælde af ledighed, kan deles i for-

skellige undergrupper. Dels en gruppe, som er åbne over for at melde sig ind i en tværfaglig a-kasse, fordi de her ikke behøver at skifte a-kasse, hvis de skifter branche. Dels en gruppe, som ikke mener, at de har behov for et a-kassememberskab, fordi deres brede vifte af kvalifikationer eller arbejdsmæssige interesser og erfaringer udgør en "personlig sikkerhed" i tilfælde af ledighed. Fælles for disse unge er, at de benytter deres "brogede" baggrund som en styrke i forhold til arbejdsmarkedet. Endelig kan der også være tale om en gruppe unge, som ikke har kunnet fuldføre eller fastholde uddannelses- og erhvervsforløb på grund af sociale eller personlige problemer. De har måske mistet modet eller drivkraften efter forskellige afbrudte forløb og har ikke nødvendigvis tænkt over eller undersøgt, hvorvidt et a-kassememberskab kunne være relevant.

Kommentar til profiler: De unges alder, uddannelsesmæssige status og faglige tilhørsforhold danner nogle grundlæggende betingelser for deres (eventuelle) forhold til a-kassesystemet. Disse betingelser forstærkes af, at nogle af a-kassens afgørende regler og love netop er knyttet til alder og uddannelsesmæssig status. Med profilerne, som er forenklede billeder, kan man groft sagt sige, at jo yngre de unge er, des mindre attraktivt er et a-kassememberskab. Dvs. at unge i slutningen af 20'erne, som har færdiggjort en uddannelse, i princippet bør være mere tilbøjelige til at melde sig ind i en a-kasse end unge i starten af 20'erne, som endnu ikke har valgt uddannelsesretning – medmindre, at regler og love bliver ændret således, at et medlemskab for de helt unge bliver mere attraktivt. Dette ville dog stadig ikke ændre på tendensen til ukuelighed, fleksibilitet og optimisme i forhold til jobmuligheder blandt de helt unge.

Det er vigtigt at påpege, at der er undtagelser blandt alle profilerne. Der er unge, som gerne vil være medlem af en a-kasse uanset, hvilke betingelser profilerne udstikker, og der er unge, som falder uden for de her beskrevne profiler, og som har individuelle forløb og motiver, der begrundes, at et medlemskab er attraktivt. Fælles for en gruppe unge på tværs af de forskellige kategorier er, at de ikke ved særlig meget om a-kasserne og derfor ikke reflekterer nærmere over et medlemskab. Uden – med denne undersøgelse – at kunne give nogle kvantitative mål lader vidensniveauet under alle omstændigheder til at kunne højnes blandt en bredt sammensat gruppe af unge. Men det er klart, at nogle unge vil være lettere at overbevise om et medlemskab end andre, afhængigt af bl.a. position på arbejdsmarkedet, alder, uddannelsesmæssig status, og de hertil knyttede regler og love i a-kassesystemet samt traditionsbestemte faktorer, hvilke er forhold, som profilerne eksemplificerer. Disse forhold skal imidlertid ikke overskygge de forskelle, der kan være blandt de unge på tværs af profilerne fx angående holdninger til solidaritet og velfærd eller påvirkelighed over for venners og families holdninger.

Hertil kommer den mere generelle tendens til ukuelighed og optimisme, som nok slår stærkest igennem blandt de helt unge, men som tydeligvis og-

så er at finde blandt øvrige typer af unge. Et andet forhold, som også går på tværs af profilerne, er tendensen til at stille kritiske spørgsmål – uanset hvor meget man på forhånd ved om a-kassesystemet. De unge vil have et argument for at melde sig ind i en a-kasse. Selv blandt de “traditionsbundne” mærker a-kasemedarbejderne en tiltagende kritisk stillingtagen til indmelding i organisationen.

Med disse forbehold in mente, bør profilerne ikke tegne det hele billede af de unge medlemmer og mulige a-kasemedlemmer, men profilerne kan fungere som pejlemærker på, hvilke betingelser der kan påvirke indstillingen til a-kasserne blandt forskellige grupper af unge.

Profiler: Forskellige grupper unge fordelt mellem ikke-medlemmer og medlemmer på baggrund af holdninger og motiver for fravalg eller valg af et a-kasemedlemskab

Ikke medlemmer:

“De ubekymrede”: Helt unge, som endnu ikke har valgt uddannelsesretning. De zapper mellem forskellige midlertidige job, tager måske på udlandsrejser eller bruger på anden vis “fjumretid”, før de starter på en uddannelse eller får et fast arbejde. De er optimistiske i forhold til egne fremtidige muligheder på arbejdsmarkedet og indtil videre fleksible over for forskellige typer job, som de ikke har “fine fornemmelser” i forhold til. Den åbne og ubekymrede indstilling betyder, at et a-kasemedlemskab ikke er en nærliggende tanke. Tilmed er det svært at opfylde beskæftigelses- og anciennitetskravet, når forholdet til arbejdsmarkedet er ustabil. Desuden tæller 25-års reglen også på minussiden ved stillingtagen til et eventuelt a-kasemedlemskab. En del “ubekymrede” mener, at de vil ændre holdning til a-kassen med alderen, når de får flere forpligtelser, faste udgifter og et mere stabilt forhold til arbejdsmarkedet.

“De etablerede”: Unge, som har børn, relativt høje faste udgifter og en lav indkomst. Nogle har så stramt et budget, at de fraprioriterer et a-kasemedlemskab, og enkelte mener, at de ikke har råd, uanset hvordan de prioriterer. Det er typisk helt unge, som endnu ikke har taget en uddannelse, men det kan også være mere modne unge, som ikke har planer om at tage en uddannelse, der giver udsigt til en højere indkomst. Nogle “etablerede” er ledige og modtager kontanthjælp, hvilket også indsnævrer muligheden for at betale a-kassekontingent. De unge vil typisk gerne være medlem af en a-kasse, især fordi de har familie og dermed er mere opmærksomme på behovet for økonomisk sikkerhed. Men der er også unge, som – på trods af en lav indkomst – er i stand til at betale kontingent, men som fravælger at gøre det, fordi de har en “her og nu” holdning, hvor de vægter deres børns aktuelle behov højere end økonomisk sikkerhed i tilfælde af ledighed.

“De uafhængige”: Unge, som har en højt lønnet fast stilling, egen virksomhed og/eller en større privat opsparing. Det kan være unge, som har ta-

get en lang videregående uddannelse, eller som enten tjener eller har tjent godt inden for fx it-branchen. Fælles for dem er, at de føler sig uafhængige af behovet for yderligere sikkerhedsforanstaltninger, hvilket kan have forskellige årsager. Nogle unge nævner funktionærlovens afskedigelsesregler som en ekstra "sikkerhedslinie" i tilfælde af ledighed, andre unge har en privat opsparing eller er i gang med at etablere en. Der kan også være unge, som ejer et firma, der er i så stærk vækst, at de ikke tænker på risikoen for mangel på hverken penge eller arbejde. Der kan også være tale om unge med forskellige uddannelser og/eller erhvervs erfaringer, som mener, at deres brede vifte af kompetencer udgør en form for jobsikkerhed. Som et underliggende aspekt af uafhængighedsfølelsen ligger også en optimisme i forhold til deres fremtidige muligheder på arbejdsmarkedet. Det er unge, som indtil videre har oplevet et uproblematisk forløb, og som derfor heller ikke bekymrer sig unødigt.

"De ukuelige": Unge, som er meget optimistiske – måske næsten "overoptimistiske", og som har en ukuelig tro på dem selv og deres jobmuligheder. Det er karakteristika, som der også ses tendenser til hos både de "ubekymrede" og "uafhængige", men i modsætning til disse grupper er optimismen næsten "altoverskyggende" og begrundes ikke nødvendigvis i konkrete forhold, som giver optimismen mening. Man kan godt tilhøre gruppen af "ukuelige", selvom der er høj arbejdsløshed inden for ens branche, fordi holdningen er, at ledighed er noget ens nabo eller kollega kan udsættes for – men ikke én selv. De ukuelige kan være meget forskellige i forhold til alder og uddannelsesmæssig baggrund, men nogle mener, at visse brancher (fx it-branchen) opmuntrer mere til denne indstilling end andre. I jobtyper, hvor der lægges stor vægt på selvstændighed og individualitet, kan den unge styrkes i sin følelse af at være unik, og der lægges ikke op til identifikation med kollektive organisationer eller "den grå masse" af unge, som vælger et medlemskab. De "ukuelige" kan også være naive eller "dumdristige", fordi deres indstilling kan afspejle en ønskesituation og ikke den jobsituation, de faktisk står i, hvor der kan være en reel risiko for ledighed.

"De ureflekterede": Unge, som ikke har tænkt over, hvorfor de ikke er medlem af en a-kasse. "Jeg er ikke blevet spurgt", er en helt almindelig reaktion, hvis man beder disse unge begrunde, hvorfor de ikke er medlem. De "ureflekterede" kan være meget forskellige med hensyn til uddannelsesmæssige baggrunde og alder. Der er dog nogle faggrupper inden for FTF- og AC-området, som i højere grad er blevet gjort opmærksomme på muligheden for et a-kassemedlemskab – især i forbindelse med dimittendreglernes 14-dages frist for indmelding, og også traditionelle LO-faggrupper er mere opmærksomme på a-kassesystemet bl.a. på grund af traditionen for organisering inden for visse fag. Men selv blandt de faggrupper, som sædvanligvis er mere oplyste om muligheden for et a-kassemedlemskab, er der undtagelser – unge, som ikke ved, hvorfor de ikke er medlem. Den almindelige holdning blandt de "ureflekterede" er, at et a-kassemedlemskab egent-

lig er fornuftigt, og nogle er irriterede over manglen på information – et problem, nogle mener, rækker helt tilbage til folkeskolen, hvor emnet har været underprioriteret som et alment dannende emne i fx samfundsfag.

Medlemmer:

“De traditionsbundne”: Unge, som er medlem af en a-kasse, fordi der er stærk tradition for faglig organisering inden for deres fag. Der er oftest tale om traditionelle LO-faggrupper, men for visse andre faggrupper gælder samme tendens. De unge “socialiseres” til medlemskab, på arbejdspladsen er der måske mere fokus på at formidle vigtigheden i at organisere sig, og nogle unge har oplevet medlemskabet som et krav. Symbolske aspekter kan også spille ind, fx er det ikke helt uden betydning, at man får en sygeplejerskenål, når man melder sig ind i DSR, hvilket i visse tilfælde kan blive et indirekte og “falskt” motiv for et a-kasemedlemskab blandt gruppen af unge, som ikke er opmærksomme på forskellen mellem fagforening og a-kasse. Traditionens “gennemslagskraft” kommer bl.a. til udtryk ved, at der er unge inden for visse faggrupper som mere eller mindre “automatisk” melder sig ind i en a-kasse, selvom der er meget lav arbejdsløshed inden for deres fag. Tendensen er dog, at flere “traditionsbundne” i højere grad er begyndt at stille spørgsmålstejn ved et medlemskab.

“De tryghedssøgende”: De “tryghedssøgende” minder om de “traditionsbundne”, fordi de ikke (eller i meget begrænset omfang) stiller spørgsmålstejn ved et medlemskab. Men blandt de tryghedssøgende er det i mindre grad deres faggruppe, som inspirerer til et medlemskab, men snarere deres individuelle eller personlige indstilling til, at ekstra økonomisk sikkerhed under alle omstændigheder er en fordel. De “tryghedssøgende” kan således være en meget sammensat gruppe unge i forskellige aldersgrupper med forskellige erhvervs- og uddannelsesmæssige baggrunde. Også hvad angår risikoen for ledighed, kan de være forskelligt stillet. En del er opmærksomme på, at kontanthjælp er en ekstra sikkerhedsventil i tilfælde af ledighed. Men nogle tænker rationelt, at de hellere vil være medlem af en a-kasse, som garanterer en højere ydelse i tilfælde af ledighed, mens andre mere følelsesbetonet mener, at kontanthjælp er et uværdigt alternativ til at modtage dagpenge i tilfælde af ledighed.

“De ansvarsforpligtede”: Unge, som har stiftet familie og som først og fremmest begrunder motivet for et a-kasemedlemskab ud fra deres ansvarsforpligtelser. De føler, det gør en forskel, at det ikke længere kun er dem selv en eventuel ledighedssituation vil gå ud over, og selvom de anser risikoen for ledighed som meget lille, spiller den økonomiske sikkerhed en større rolle, fordi en familie med fast bopæl og faste udgifter er mindre fleksibel over for alternative leveveje på fx kontanthjælp. De unge “ansvarsforpligtede” kan være meget forskellige med hensyn til alder, position på arbejdsmarkedet og uddannelsesmæssig baggrund, men det er typisk unge i slutningen af 20'erne med en indkomst, der er tilstrækkelig høj til, at de har

råd til at betale kontingent. De “ansvarsforpligtede” kan godt have tilhørt fx gruppen af “ubekymrede” ikke-medlemmer, da de var yngre, men etableringen af familie har medført en holdningsændring.

“De krævende”: Unge, som typisk har en lang videregående uddannelse, og som har meget høje forventninger til deres a-kasse. Modsat flere LO-grupper anskuer de ikke a-kassen som blot en “udbetalingskasse”, der skal give penge til tiden. De er mere fokuserede på, at a-kassen også er en “eksklusiv” faglig klub, hvor de kan forvente “udvidet service” som fx rådgivning om deres individuelle muligheder inden for deres særlige delarbejdsmarked. Det skal ikke forstås således, at akademikergrupperne tildeler a-kassen en ekstraordinær høj betydning, eller at de føler sig mere tilknyttet a-kasserne end andre unge, men de kan have nogle motiver for et medlemskab, som strækker ud over den basale mulighed for at få dagpenge. De “krævende” har desuden en førerposition i forhold til den mere generelle tendens blandt de unge, som handler om at stille kritiske spørgsmål til et medlemskab og til a-kassen generelt.

“De ureflekterede”: Unge, som har meldt sig ind uden at have tænkt særlig meget over hvorfor. Nogle “ureflekterede” kan fx være unge, som har udfyldt en indmeldingsblanket, fordi de herved kunne deltage i en konkurrence om en rejse eller en mobiltelefon. Andre kan have meldt sig ind, fordi deres forældre eller venner er medlemmer. De “ureflekterede” kan være forskellige typer af unge, men der er måske en tendens til, at der fortrinsvis er tale om helt unge, som er let påvirkelige over for “reklamefremstød” eller en “flokmentalitet”. Det kan også være unge, som har ønsket at melde sig ind i en fagforening, og som ikke ved, at de har mulighed for at tage selvstændig stilling til et a-kassemedlemskab. De “ureflekterede” unge tilhører de mindst stabile a-kassemedlemmer. Nogle melder sig passivt ud ved at lade være med at betale kontingent. Selvom de synes, det var ok at blive medlem, kan det være svært at fastholde motivet for at betale kontingent, hvis man er usikker på, hvad det egentlig er, man betaler til.

Udfordringer og opfordringer i a-kassernes indsats over for de unge:

- Oplyse seriøst på trods af konkurrencen mellem a-kasserne.
- Formidle a-kassen klart og enkelt, selvom reglerne er komplicerede.
- Tænke kreativt for at indfri høje ambitioner med få ressourcer (eller huske, at en del unge går mere op i indhold end små forskelle i administrationsbidraget).
- Tage særligt hensyn/formidle til det individuelle medlem, selvom vedkommende er del af en samlet medlemsskare.
- Finde en balance mellem kontrol og service således, at de unge fastholder en opfattelse af, at a-kassen er “deres organisation”.

- Tænke i elektroniske muligheder og fleksibilitet i forhold til medlemskontakt (fx lange åbningstider og elektroniske dagpengekort) uden at give køb på muligheden for personlig/ansigt til ansigt kontakt.
- Mindre selvhøjtidelighed og mere åbenhed, selvironi, humor eller et glimt i øjet tiltaler de unge – men det må ikke være plat. Fx skal vigtigheden af a-kassen ikke overdrives, når der er lav arbejdsløshed, men omvendt skal den reelle risiko for ledighed heller ikke underdrives.
- Have visioner for a-kassen, som ikke nødvendigvis er afprøvet på fokusgrupper med de unge – uden at give køb på lydhørheden over for de unges ønsker og behov.

